GAZETA POLAKÓW W REPUBLICE CZESKIEJ

GŁOS LUDU

SOBOTA 21 GRUDNIA 2002 roku
TEL./FAKS 597 450 252
nr 150
CENA 12 Kč

ŚWIĄTECZNA LEKTURA: JEMIOŁA GŁOSIK KRZYŻÓWKI PROGRAMY TV SPORT

DWA TYGODNIE NA MISJI W KONGO strona 3

Ratujmy dzieci, aby uratować nadzieję strona 5

Cztery dni na Elbrusie strona 6

Pojedziemy na łów, towarzyszu mój... strona 7

Z opłatkiem

Boże Narodzenie, jedno z najpiękniejszych świąt, nadchodzi. Była cicha noc i mnóstwo gwiazd błyszczało na niebie, kiedy Anioł pański oznajmił pasterzom strzegącym stad wieść o narodzeniu zbawiciela świata. Serca ludzkie w tę świętą noc łączą się ściśle ze sobą i bratają. Zbierają się rodziny przy drzewku i na pamiątkę daru wielkiego, który Bóg ojciec zesłał światu, darzą się wzajemnie miłością i podarkami.

W święta Bożego Narodzenia zaciskają się węzły rodzinne. Cała nasza społeczność polska, każde stowarzyszenie, szkoła, drużyna harcerska, chór, zespół taneczny, klub młodych, koło PZKO-wskie jest także niejako kółkiem, gdzie panować ma atmosfera rodzinna. Więc trzeba się w te święta zebrać działaczom i członkom naszych organizacji i grup, by tam, gdzie się najbardziej w ciągu roku dla naszego społeczeństwa pracowało, wspólnie święto odprawić. Tam, gdzie pisano projekty, spędzono setki godzin na próbach, uczono młodzież, kształtowano ludzkie charaktery i pracowano bezinteresownie, tam należy się spotkać, ażeby się wzajemnie podzielić opłatkiem, tym symbolem bratniej zgody i miłości. Przy opłatku trzeba zapomnieć o wszystkim, co nas dzieli, o wszystkich nieporozumieniach, wzajemnie sobie wybaczyć usterki i winy i zadzierzgnąć na nowo jeszcze mocniej węzły braterstwa. Pamiętać trzeba w te święta o tych, co z dala od ogniska rodzinnego z powodu złego losu czy choroby się znajdują.

Boże Narodzenie to przepiękny czas. Należy sobie życzyć wzajemnie, by ta radosna chwila narodzenia się Boga codziennie powtarzała się w sercach naszych. By każdy dzień codzienny był miłością przesyconą Wigilią. Tego Wam i sobie w te święta życzę, najmilsi rodacy.

JÓZEF SZYMECZEK
Prezes Kongresu Polaków w RC

▲ *W sali wystawowej Muzeum Ziemi Cieszyńskiej w Karwinie-Frysztacie do 9 lutego oglądać można wystawę szopek z Ujścia nad Orlicą.* *Fot. EDMUND KIJONKA*

Pogodnych i radosnych świąt Bożego Narodzenia życzy Czytelnikom i Sympatykom

zespół redakcji »Głosu Ludu«

ŚWIĄTECZNE SPOTKANIE W KONSULACIE GENERALNYM RP

Staropolskim obyczajem

OSTRAWA (mro) - **„Polskość Zaolzia to Państwo" - powiedział Andrzej Kaczorowski, konsul generalny RP w Ostrawie podczas powitania przedstawicieli polskich przedszkoli z powiatu karwińskiego i frydecko-misteckiego, którzy w ub. czwartek przybyli do siedziby polskiej placówki w Ostrawie na doroczne spotkanie świąteczne.**

„Oświata polska w RC to dla naszego urzędu najważniejsza sprawa" - kontynuował konsul generalny. „Staramy się dbać o to, by wszystko to, do czego polska mniejszość w RC ma prawo, otrzymywała. Myślę, że rozmowy, które prowadziliśmy w ostatnich miesiącach w tej sprawie w Pradze, pozwalają patrzeć w przyszłość z umiarkowanym optymizmem. Cieszę się, że włączeni są w nie również przedstawiciele nauczycieli". Zapewnił, że zaolziańscy pedagodzy mogą uważać polską placówkę za partnera w staraniach o dobro oświaty polskiej.

Za pośrednictwem zebranych konsul podziękował wszystkim nauczycielom za „zaangażowanie, poświęcenie i serce wkładane w codzienną ciężką pracę dla Zaolzia", którą wieńczą sukcesy.

Za przyjęcie na „skrawku polskiej ziemi w RC" i serdeczne słowa podziękowała w imieniu TNP i zebranych Małgorzata Rakowska, prezes Towarzystwa.

Ciąg dalszy na str. 2

Konsul generalny RP życzy pogodnych świąt

OSTRAWA (r) - Życzenia pogodnych świąt Bożego Narodzenia i pomyślności w Nowym Roku wszystkim Czytelnikom i sympatykom za pośrednictwem „GL" złożył wczoraj konsul generalny RP w Ostrawie Andrzej Kaczorowski. W rozmowie z redaktor naczelną gazety, Henryką Bittmar, poruszył niektóre sprawy polskiej społeczności w Republice Czeskiej i wyraził nadzieję, że gazeta Polaków - „Głos Ludu" - w dalszym ciągu stanowić będzie ważne źródło informacji o życiu nie tylko zaolziańskich Polaków, ale także o inicjatywach polsko-czeskich, ponadregionalnych.

Kiedy »GL«

Z powodu świąt Bożego Narodzenia następny numer „Głosu Ludu" ukaże się dopiero w sobotę 28 bm. Kolejne numery pojawią się we wtorek 31 grudnia oraz w sobotę 4 stycznia 2003.

W poniedziałek 23 bm. redakcja w Ostrawie będzie nieczynna.

W OCZEKIWANIU NA NARCIARZY

Jest śnieg!

JAWOROWY (db) - Tutejszy ośrodek narciarski przygotowany jest do przyjęcia miłośników sportów zimowych. Na najkrótszej (300-metrowej) z tutejszych nartostrad znajdowało się wczoraj rano 25 cm śniegu. Była to pokrywa wykonana przez armatki śnieżne.

„Jeżeli nie spadnie więcej naturalnego śniegu, przygotujemy przy pomocy armatek również 700-metrową, najdłuższą z naszych nartostrad" - stwierdził Viktor Pavlik, przedstawiciel spółki „Alvi Pro", która wynajmuje ten kompleks rekreacyjno-sportowy od miasta Trzyńca. „O aktualnej sytuacji na Jaworowym mogą zainteresowani dowiedzieć się m.in. z internetu (*www.javorovy-vrch.cz*)".

Spółka „Alvi Pro" nie tylko dba o nartostrady i wyciągi. Przeprowadziła również wspólnie z miastem rekonstrukcję schroniska. Kolaudacja tej inwestycji przebiegła na początku grudnia. Dzięki rekonstrukcji pokoje noclegowe mają obecnie własne zaplecze sanitarne. Zbudowane w 1898 r. schronisko ma też nowe wyposażenie kuchni, osobne wejście do restauracji i odnowione poszycie dachu. O jakości usług oferowanych na Jaworowym można się przekonać również w czasie świąt.

POGODA

SOBOTA - Zachmurzenie umiarkowane, możliwe opady śniegu. Temperatura od -7 do 1 st. C.

NIEDZIELA - Pochmurno z możliwością opadów śniegu. Nieznaczne ocieplenie - temperatura powinna wahać się od -6 do 0 st. C.

– Tato! Jezusek pracuje w „Tescu"? Rys. BRONISŁAW LIBERDA

OL-480

MK PZKO
Czeski Cieszyn-Centrum
Chór Mieszany »Harfa«
zapraszają serdecznie na tradycyjne świąteczne

Spotkanie z Kolędą

w piątek 27 grudnia 2002 o godz. 17 w Ośrodku Kultury na Strzelnicy

Kolędy i pastorałki śpiewać będą: „Harfa", „Cieszynianka", Kapela Ludowa „Nowina"

Fot. EDMUND KIJONKA

Zarząd Główny PZKO
życzy wszystkim Członkom Związku oraz jego Sympatykom przyjemnego spędzenia Świąt Godowych zaś do Nowego Roku 2003 zdrowia oraz wszelkiej pomyślności

OLZA 2487

Spokojnych i pogodnych świąt Bożego Narodzenia oraz pomyślności w 2003 roku wszystkim polskim rodzinom życzy
Rada Kongresu Polaków

OLZA 2488

ISSN 1212-4222

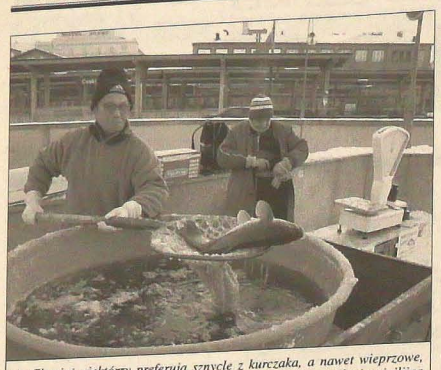

▲ *Chociaż niektórzy preferują sznycle z kurczaka, a nawet wieprzowe, ogromna większość mieszkańców naszego regionu zje na kolację wigilijną tradycyjnego karpia. Żywe ryby można nabyć już od tygodnia (na naszych zdjęciach sprzedawcy w Cz. Cieszynie koło supermarketu Billa), a ich ceny wahają się ok. 70 koron za kilogram. Fachowe zabicie oraz wypatroszenie karpia kosztuje około 20 koron.* **Fot. DANUTA BRANNA**

OBRADOWAŁ TRZYNIECKI SAMORZĄD

Budżet i komisje

TRZYNIEC (db) - Na wtorkowym posiedzeniu uchwalili trzyniecy samorządowcy prowizorium budżetowe miasta na 2003 r. W programie drugich tegorocznych obrad nowego przedstawicielstwa był również m.in. wybór szefów komisji narodowościowej, finansowej i kontrolnej.

Jak poinformował nas członek rady miejskiej Jerzy Möhwald, dochody miasta zaplanowano w wysokości ponad 637 mln, wydatki miałyby zaś przekroczyć 638 mln koron. „W tej prowizorycznej postaci budżet jest ujemny" - stwierdził J. Möhwald. „W ostatecznej wersji, która będzie uchwalona w przyszłym roku, zostaną pozycje dochodów bardziej skonkretyzowane".

Członkowie przedstawicielstwa zaakceptowali też nowych szefów komisji. Na czele kontrolnej stanął Zbigniew Chodura, finansową kierować będzie Jan Ferenc, a narodowościową Liba Čarvašowa.

„SZKAPA" ZAGRAŁA W TRZYŃCU

Po przeglądzie »M-vox«

TRZYNIEC (db) - W miejscowym czeskim gimnazjum odbyła się w czwartek trzecia edycja przeglądu twórczości artystycznej młodzieży szkół średnich pt. „M-vox". Gościła na nim (pierwszy raz w historii tej imprezy) również czeskocieszyńska SZKAPA - kółko teatralne działające pod kierownictwem Władysława Kubienia w Polskim Gimnazjum.

SZKAPA przedstawiła dwa spektakle: „Gazety" oraz „Ręce". Pierwszy przygotowany w ramach regularnych prób SZKAPY, drugi zaś zrealizowany wspólnie z klientami warsztatów Eben-Ezer dla niepełnosprawnej młodzieży.

W Trzyńcu można było też zobaczyć i wysłuchać zespoły muzyczne - miejscowe oraz z Hawierzowa i Czadcy.

JESZCZE O »CIESZYNIANKACH«

R. Ramsza też Zaolziak!

CIESZYN (kor) - Niedawno pojawiła się na łamach „GL" informacja o tym, iż z okazji Święta Niepodległości RP samorządy gmin skupionych w Związku Komunalnym Ziemi Cieszyńskiej przyznały już po raz piąty Laury Ziemi Cieszyńskiej, czyli „Cieszynianki". „Honorową Złotą Cieszynianką" uhonorowano w tym roku w cieszyńskim Teatrze im. Adama Mickiewicza prof. Daniela Kadłubca. Poinformowano nas wtedy o tym, iż jest on jedynym wśród laureatów Zaolziakiem. Okazało się jednak że niezupełnie tak jest. Zaolziakiem czuje się również 95-letni Rudolf Ramsza, który znalazł się wśród 13 wyróżnionych „Srebrną Cieszynianką".

Rudolf Ramsza, emerytowany nauczyciel łaciny I Liceum Ogólnokształcącego im. A. Osuchowskiego w Cieszynie, urodził się bowiem 19 sierpnia 1907 roku w Nawsiu i jest wnukiem Pawła Ramszy, pierwszego nauczyciela (niefachowego) szkoły w Łomnej Górnej. Jako siedmioletni chłopiec był świadkiem pobytu na Podbeskidziu Józefa Piłsudskiego i jego legionistów. Lata II wojny światowej spędził jako nauczyciel na Kresach Wschodnich, później po wojnie osiadł na stałe w Cieszynie. Zawsze bywał jednak częstym gościem na Zaolziu, gdzie ma sporo krewnych.

Nie sygnowane materiały publicystyczne i informacyjne pochodzą z satelitarnego serwisu informacyjnego Polskiej Agencji Prasowej.

CHOCIAŻ NIE USIĄDĄ PRZY WSPÓLNYM STOLE, MYŚLĄ O NAJBLIŻSZYCH

Wigilia poza domem

Większość osób w ten szczególny i jedyny dzień w roku zasiada przy stole wspólnie ze swoimi najbliższymi. Nie brakuje jednak ludzi, którzy muszą spędzić go poza domem. Wymaga tego bowiem ich zawód.

Święta w Szpitalu Trzyniec są zawsze pracowite, więc na wspólną kolację nie ma czasu. „Opłatek zorganizowaliśmy już sobie w minionym tygodniu. W wigilię nie dalibyśmy rady. W ubiegłym roku o tej porze mieliśmy urwanie głowy" - tłumaczy Lenka Frankowa, rzecznik prasowy szpitala. „W samą tylko wigilię w gabinecie chirurgii przyjęto 70 pacjentów, a laryngologii - 10. Podczas trzech świątecznych dni przyszła tutaj również na świat trójka dzieci".

W siedzibie karwińskiej Powiatowej Straży Pożarnej namiastkę świątecznego nastroju tworzą bombki i kolorowe lampki. „Nie przygotowujemy wprawdzie wspólnej kolacji, ale na pewno będziemy tego wieczora myślami ze swoimi najbliższymi" - mówi Ladislav Blahovský.

Całodobowe dyżury pełnić będą również przez święta policjanci i straż miejska. „Przynosimy z domów karpia, trochę ciasta czy innych okolicznościowych specjałów. Z najbliższymi współpracownikami składamy sobie życzenia. Ta wyjątkowa noc mija na ogół spokojnie. Z doświadczeń wiemy jednak, że więcej pracy będziemy mieli w sylwestra" - powiedziano nam w komendzie straży miejskiej w Hawierzowie-Mieście.

Całą dobę pełnić będą dyżury dyspozytorzy pogotowia gazowego, wodno-kanalizacyjnego czy elektrycznego. Twierdzą wprawdzie, że w tym dniu mają niewiele zajęć, ale „licho nigdy nie śpi"...

Na nudę nie narzekają w tym dniu taksówkarze. W Boże Narodzenie ludzie często rezygnują z podróżowania własnym samochodem. Nie zawsze też mogą skorzystać z autobusów, których kursy zostają znacznie ograniczone lub zawieszone.

„Najwięcej »wigilijnych« pasażerów mam między godziną 18 a 23, a także po północy. Z tych korzystają ludzie, którzy uczestniczyli w pasterce" - powiedział nam pan Piotr, jeden z hawierzowskich taksówkarzy.

(wak)

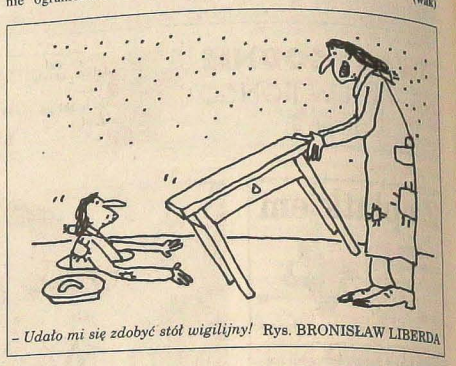

– Udało mi się zdobyć stół wigilijny! Rys. BRONISŁAW LIBERDA

Staropolskim obyczajem

Dokończenie ze str. 1

„My też, choć w o wiele mniejszym wymiarze, jesteśmy dyplomatami polskimi na tym terenie" - zauważyła, dodając, iż budująco na grono pedagogiczne wpływa zapewnienie konsulatu o gotowości udzielania pomocy. Powiedziała, że nauczyciele doceniają i są bardzo zadowoleni z poparcia, jakiego Polska udziela zaolziańskim dążeniom. „W takiej atmosferze o wiele łatwiej rozmawiać nam z czeską administracją" - dodała M. Rakowska.

Świąteczne spotkanie wzbogacił chór „Crescendo" z PSP w Bystrzycy, który pod kierunkiem Danuty Cymerys zaprezentował najpiękniejsze kolędy polskie oraz „Hymn III tysiąclecia" Mirosława Gałęckiego.

Wydawnictwo »Olza«, Sp. z o.o.
CZ. CIESZYN, UL. ČAPKA 7 ● Tel. 0659 / 713 128

Podarunek pod choinkę

ZNIŻKA CEN KSIĄŻEK

z własnej produkcji **30%**

sprowadzanych z Polski **20%**

PONIEDZIAŁEK 23. 12. 2002
godz. 8.00 - 15.00

Wydawnictwo życzy swoim klientom i czytelnikom pogodnych świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego nowego roku

WE-2-2002

AKTORZY ROZPOCZĘLI ŚWIĄTECZNE WAKACJE

Teatralne kolędowanie

CZ. CIESZYN (kor) - Aktorzy obu scen Teatru Cieszyńskiego pożegnali rok 2002, a także teatr. Ten jednak, oczywiście tylko na dwa tygodnie świątecznych wakacji. Na spotkaniu wigilijnym w klubie teatralnym nie zabrakło świątecznych potraw, w tym śledzi i ciasteczek. Aktorzy wspólnie z kierownictwem i pozostałymi pracownikami teatru łamali się opłatkiem, zabrzmiały polskie i czeskie kolędy... „Od piątku aktorzy mają już wolne, w teatrze pozostali tylko pracownicy administracji" - powiedział „GL" dyrektor Karol Suszka. „Spotykamy się od razu po Nowym Roku, 2 stycznia, bo przed nami sporo pracy, no i dwie premiery".

Pierwsza w 2003 roku premiera Sceny Polskiej odbędzie się 18 stycznia. Zespół zaproponuje „Balladę o zbójniku" Milana Uhdego i Miloša Štědroňa w przekładzie Renaty Putzlacher. Scena Czeska zaś już 11 stycznia zaprosi na premierę musicalu „Divotvorný hrnec" (w wersji Jiřego Voskovca i Jana Werycha).

„Ja natomiast mam przed sobą jeszcze kilka dni wypełnionych pracą. 12 stycznia czeka mnie premiera w Śląskim Teatrze w Opawie, gdzie reżyseruję sztukę »Dobře ušitý frak« Gábora Drégely'ego w wersji Jerzego Jurandota, w przekładzie na czeski Ladislava Slivy" - dodał K. Suszka.

▲ *Konsul generalny RP w Ostrawie Andrzej Kaczorowski w towarzystwie świątecznych gości.* **Fot. M. RADŁOWSKA-OBRUSNIK**

■ PRZYSTAWKA ŚWIĄTECZNA ■ PRZYSTAWKA ŚWIĄTECZNA ■ PRZYSTAWKA ŚWIĄTECZNA ■ PRZYSTAWKA ■

Winszujemy winsz

Powitać w Wigilię,/ rodzone sosny, dęby,/ postójmyż chwilę / dla zacnej potrzeby.// Powitać w Wigilię,/ głodna gawiedzi,/ przystąpmyż z gilem / do biesiady - miedzy...

Jezusek ma tyle samo lat, ile każde z nas. Zjawił się zaś w ojcowej stajence na półce w rogu świetnicy względnie pomiędzy szybami okna ode wsi. W sprowadzonym leśnym mchu stały ciasno puszyste owieczki z pastuszkami, nad szopą zaś szła złota kometa oraz migotały gwiazdy zza czerwonego igelitu. Najdawniej zwisała ze stropu, następnie stała w kącie na stoliku bogato zdobiona jodełka - choinka. Zza drzwi odzywały się polerowane niklowe bądź mosiężne dzwonki i oto koło pieca stali w półkole lub dreptali w kręgu na środku izby mali kołędnicy z sąsiedztwa. Stukając leszczynowymi kijami - laskami śpiewali którąś z pastorałek jabłonkowskiego tkacza - poety, Adama Sikory, które już od rana nuciła pod nosem babcia Anna Spodbrzeżanka, zerkając porozumiewawczo do nas - dzieciarni zajętej powszednimi obowiązkami gospodarskimi w izbie, w sieni i oborze, na placu - podwórku lub w drewutni.

„Pasterze, dzierżąc nocne straże / Nad trzodą swoją, w pewnym razie / Na Maćka padła trwoga./ Woła: wstańcie dla Boga - mili bracia!/ W Betleem spoza gorza / Wielka jaśnieje zorza./ Ach! pójdźmyż, pójdźmy dali,/ Pewnie się szopa pali./ Do którejśmy nasze trzody zawierali/.../ O, Jezu Chryste narodzony,/ W żłobie na sianie położony,/ Wprzód, niźli odejdziemy,/ Pobłogosław, Jezusku, nasze prosimy - nasze strony./ Byśmy obfite zawsze / Mieli trzody w sałasze./ Po śmierci z Tobą samym./ Zbawicielem i Panem,/ Daj nam zażyć radości wiecznych. Amen."

Jezusek ma tyleż lat, ile każde z nas: dwa tysiące trzy plus parę, parenaście, kilkadziesiąt... Przychodzi do nas w Wigilię, siada z nami do stołu, liczy oczami obecnych, rozgląda się za nieobecnymi, medytuje chwilę, potem uśmiechając się błogosławi te dary, które spożywać będziemy: pradziadkowie, dziadkowie, rodzice, rodzeństwo, wnuki. Pobłogosław, Jezusku, nasze rodziny, abyśmy za rok znowu się stawili z dobrymi uczynkami swoimi.

„Winszuję wam winsz,/ mocie w piecu gęś,/ a na piecu kohóta,/ mocie synka huncwóta..." - nie obyło się bez niewinnej złośliwostki.

Winsze to prognozy, czy prognozy to winsze? Raz nasz wiek (XXI) z aktualnym tysiącleciem (III) winny znaleźć się w sobie, po co nam małpować wiek XX z jego wynaturzeniami? Skończył się, to go nie ma. Ocknij się, czasie człowieczy - lgniemy przecież do ciebie i wypatrujemy odmiany. Tyle masz w sobie ludzkich lat, to odwróć do nas swe łagodniejsze oblicze. W zamian za przypomnienie Twoich początków. NOWY ROK W SUMERZE: Nansze zasiada na sąd ludzki,/ na sąd noworoczny Nansze zasiada,/ aby moralność mierzyć od Sumeru,/ mierzyć wiarę w przemiany człowieka,/ pięćdziesiąt wieków razy sto / Nansze zasiada na sąd moralny,/ aby pocieszyć sieroty i wdowy, / Nansze wydaje mocnego słabemu,/ dotyka serca ludzi po kolei,/ obok zaś Nidaba od pisma i opowieści / i mąż jej Chaia od refleksji i rozpaczy...

WŁADYSŁAW SIKORA

DWA TYGODNIE NA MISJI W KONGO

Misyjna wspólnota zakonna Zgromadzenie Słowa Bożego (Societas Verbi Divini) prowadzi pracę misyjną na wszystkich kontynentach. Zgromadzenie założone zostało przez Arnolda Janssena w 1875 roku w Holandii. Dziś liczy blisko 6 tys. członków, którzy pracują w 63 krajach świata. Jednym z nich jest ks. Alojzy Szczeponek, SVD, pracujący w jednej z misji w afrykańskim Kongo. Latem tego roku odwiedził go Tadeusz Chorzempa, biznesmen z Lutyni Dolnej-Wierzniowic. Towarzyszył mu inny znajomy misjonarz, ks. Jan Stasz, SVD, z Brazylii. Wrażeniami z tej niezwykłej podróży do równikowej Afryki pan Tadeusz zgodził podzielić się z czytelnikami „Głosu Ludu".

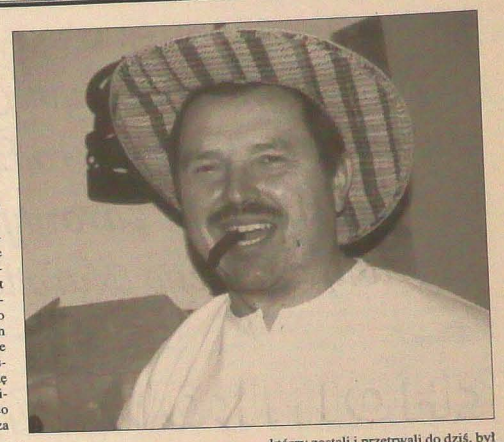

❍ ❍ Zaolziacy podróżują coraz śmielej i coraz dalej. Zwiedzają egzotyczne kraje, opalają się na eleganckich plażach, szukają przygód i podniet w dużych światowych metropoliach. Ale podróż, której celem jest misja katolicka w nękanym od lat wojną i zamieszkami, tudzież dla cudzoziemca mocno niebezpiecznym regionie? Skąd ten pomysł?

- Pomysł nie był nowy, nie była to bowiem pierwsza moja wizyta na misji. W ubiegłym roku odwiedziłem misję ks. Stasza w Brazylii. Nigdy tego pobytu nie zapomnę. Mieszkaliśmy w slumsach wśród najbiedniejszych mieszkańców miasta Belohorizonte. Stamtąd wyjeżdżaliśmy, aby odwiedzać znajomych. Zarówno ks. Szczeponek, jak i ks. Stasz są od wielu lat moimi dobrymi znajomymi. Od czasu do czasu spotykaliśmy się więc, tyle że nigdy wszyscy troje razem. Po szesnastu latach znajomości postanowiliśmy wreszcie urządzić spotkanie w „domu" jednego z nich - w kongijskiej stolicy Kinszasie. A ponieważ misjonarze nie dysponują żadnym osobistym majątkiem, ks. Staszowi tę podróż - że tak powiem - pomogłem sfinansować. Ks. Szczeponek zresztą od dłuższego czasu pragnął zaprosić do siebie ks. Stasza, jednakże nie mógł tego zrobić, gdyż nie był w stanie zagwarantować mu bezpieczeństwa.

❍ ❍ Jakie było pierwsze wrażenie po opuszczeniu pokładu samolotu?

- W pierwszym odruchu, kiedy znaleźliśmy się na lotnisku, chciałem czym prędzej wrócić do samolotu. Po prostu zwiać. Oczywiście nie zrobiłem tego. Lotnisko przypominało jakiś prowincjonalny dworzec w złym stanie. Zanim cudzoziemiec opuści teren lotniska, przejść musi przez kilka stanowisk kontrolnych. Sądzę, że kontrolorom chodzi o jedno - o łapówki. 5-10 dolarów - i można iść dalej. W przeciwnym wypadku może być gorąco, a już na pewno przybysz na zawsze pożegnać musi się z wieloma rzeczami - np. kamerą czy aparatem fotograficznym. Powiem od razu, że dzięki znajomościom i zabiegom naszych gospodarzy potraktowano nas poniekąd ulgowo, przez co udało nam się dowieźć na misję większą ilość pysznej kiełbasy. Nie zarekwirowano mi też kamery ani aparatu fotograficznego, choć w Kongo obowiązuje absolutny zakaz robienia zdjęć.

❍ ❍ Proszę opowiedzieć o życiu na terenie misji Zgromadzenia Słowa Bożego.

- Misja - to taka wysepka europejskości. Nasza misja, parafia św. Amanda, otoczona była 3-metrowym murem. Rozciąga się na powierzchni paru, może 4-5 hektarów. Na terenie misji jest kościół, szkoła parafialna - podstawowa i średnia, duże boisko sportowe, są ośrodki kulturalne. Wszędzie pełno ludzi, człowiek czuje się jednak całkowicie bezpieczny. W sześcioletniej szkole podstawowej dzieci uczą się w języku lingala albo innym języku miejscowej ludności, w szkole średniej, która jest także sześcioletnia, obowiązuje język wykładowy francuski. Uczniowie są zaskakująco zdyscyplinowani. Ubrani chodzą w schludne mundurki. Wiedzą, że na przykład za złamanie drzewka na misji grozi wyrzucenie ze szkoły parafialnej. Uczeń musi wtedy poszukać szkoły państwowej. A to jest właściwie szalas bez drzwi, bez okien, bez tablicy. Warunki o wiele nędzniejsze. Większość rodziców chce więc swoje potomstwo kształcić w szkołach misyjnych. Ograniczeń zresztą żadnych nie ma - szkoły misyjne otwarte są dla każdego chętnego. Nauczyciele opłacani są przez rodziców, z pensji płacić muszą natomiast podatki do skarbu państwa.

Misjonarze, jako członkowie międzynarodowej wspólnoty kapłanów i braci, głoszą Ewangelię, ale także pomagają na różne sposoby ludności w regionach nękanych wojnami i naznaczonych przeróżnymi kataklizmami - szerząc oświatę, kulturę, prowadząc placówki edukacyjne i ośrodki opiekuńcze. Na naszej misji pracowało pięciu księży - Holender, Szwajcar, Filipińczyk, Polak, Kongijczyk. Jak się zorientowałem, na brak zajęć nie narzekają. Ks. Szczeponek opowiadał mi, że wypoczywając - co cztery lata - przez dwa miesiące w Polsce nie może już doczekać powrotu do Kongo. Wie, że jest tam potrzebny. Bez wielkich słów - moim zdaniem tak właśnie wygląda prawdziwe powołanie. A trzeba podkreślić, że warunki pracy są naprawdę trudne, nie sposób przecież przez cały czas przebywać za misyjnym murem. Zaden misjonarz zresztą tego nie robi.

❍ ❍ A na zewnątrz czyha mnóstwo niebezpieczeństw...

- Dokładnie tak. Poza terenem misji panuje wciąż głębokie średniowiecze. Na misji jest woda, kanalizacja, elektryczność. Jest czysto i schludnie. Na zewnątrz - przybysza z Europy zaskakuje odrażający wszechobecny smród. Wszędzie poniewierają się odpadki, nikt tego nie sprząta - jedynie ulewny deszcz, który miłosiernie spłukuje gdzieś sterty śmieci. Gdzieś, czyli pewnie do rzeki. Budynki mieszkalne ludzie lepią i klecą, z czego się da. Jest co prawda elektryczność, ale z wodą do picia bywają kłopoty, wodociągi mają w domach tylko najbogatsi. Kanalizacji nie ma, poziom higieny jest zatrważający. Szerzą się choroby.

❍ ❍ Jak w takim razie misja może pomóc ludziom? Przecież powiedział pan, że nikt nie może za misyjnym murem spędzić całego życia... Co z tego, że dzieci pobierają nauki w misyjnej szkole, że uczestniczą w misyjnych zajęciach duchowych czy kulturalnych, skoro potem wracają do swoich rodzinnych lepianek, do nędzy, do życia bez nadziei i perspektyw?

- To trudne pytanie. Faktem pozostaje, że młody człowiek, wykształcony na misji, wraca często do lepianki, bo nie ma pieniędzy, aby wybudować sobie dom z porządnym szambo. Ale tego, czego na misji się nauczył, nikt mu już nie zabierze. Wiedza, obycie, osobista kultura - to wszystko ludzie wynoszą z misji, to wszystko przynajmniej w niewielkim stopniu owocować będzie, przynajmniej taką mam nadzieję, w ich dalszym życiu.

❍ ❍ Czy, będąc w Kongo, spotkał się pan z problemem AIDS? Jak wynika ze statystyk, spośród ok. 40 mln ludzi zarażonych wirusem na Afrykę przypada ponad 25 mln...

- Tak, to prawda. W Afryce epidemii AIDS nikt nie jest w stanie obecnie ujarzmić. Przyczyną szybkiego wzrostu chorych na AIDS jest ubóstwo, liczne wojny, migracja ludzi, brak konkretnych programów do walki AIDS ze strony afrykańskich rządów, brak pieniędzy, kulturowe zachowania seksualne wreszcie. Misjonarze zaangażowali się w walkę z tą opidemią. Ich przekonania religijne i moralne jednoznacznie co prawda opowiadają się w tej walce za abstynencją seksualną i za wiernością małżeńską jako najpewniejszymi środkami chroniącymi przed zarażeniem HIV, jednakże - biorąc pod uwagę, że miejscowa ludność nie podziela tych poglądów, a nawet wręcz przeciwnie, żyje w kulturze obcej tym wartościom, z konieczności misjonarze przedstawiają też trzecią alternatywę, mocno zresztą popieraną w Afryce przez środki masowego przekazu i organizacje pozarządowe - stosowanie prezerwatyw.

❍ ❍ Z czego utrzymuje się przeciętny obywatel Kongo?

- Oficjalnie bezrobocie sięga w stolicy ok. 90 proc. To liczba dla nas przerażająca i niepojęta. W rzeczywistości jednak wszyscy coś robią, aby jakoś przeżyć. Większość fabryk w latach wojny zostało splądrowanych, nieliczne teraz próbuje się odbudować. W Kongo żyje się zwykłym ludziom bardzo ciężko, ale głodu na szczęście nie ma. Są rzeki pełne ryb, jest pod dostatkiem manioku, który stanowi podstawę pożywienia na co dzień, jest mnóstwo owoców i jarzyn. Ważnym źródłem protein są wreszcie... gąsienice, konsumowane tam w ogromnych ilościach i traktowane jako przysmak.

❍ ❍ Właśnie, na zdjęciu trzyma pan w ustach coś, co przypomina cygaro. Czy to aby nie jakieś żyjątko?

- Tak, to faktycznie gąsienica, którzy zostali i przetrwali do dziś, był np. nasz Bata... Dziś sytuacja jest trudna - któż odważy się inwestować pieniądze w regionie od tylu lat niestabilnym, szarpanym zbrojnymi konfliktami, nieprzyjaznym dla obcych? W czasie mego pobytu dotarły na teren naszej misji siostry zakonne i opowiadały, że ich misję rebelianci puścili z dymem. Zakonnicom na szczęście udało się ujść z życiem. Ich misja była gdzieś w buszu.

❍ ❍ Przypuszczam, że człowiek, który decyduje się na podróż do równikowej Afryki, do państwa nie stanowiącego akurat oazy spokoju, do strachliwych nie należy. Czy jednak było coś takiego, czego lękał się pan, przebywając w Kongo?

- Powiem otwarcie: Bałem się, że nie daj Boże zachoruję. Wskutek jakiegoś ukąszenia na przykład albo że dostanę malarii. Temu w zasadzie nie da się zapobiec, możesz stosować wszelkie możliwe środki ostrożności, a choroba i tak cię dopadnie. Wtedy człowiek chce być jak najszybciej z powrotem w domu - w Europie. Malaria nie leczona - to śmierć. Mnie na szczęście nic się nie stało, ale jeden misjonarz, który przybył na misję równocześnie z nami, zachorował właśnie na malarię. Nie zapomnę jego widoku - był śmiertelnie blady, trawiła go gorączka dochodząca do 42 st. Leczył się w misyjnym szpitalu, mieszczącym się w centrum Kinszasy. Ja co prawda przed wyjazdem zaszczepiłem się przeciwko takim chorobom, jak żółtaczka typu A i B, tyfus, żółta febra, miałem tabletki, do pewnego stopnia chroniące przed malarią, ale pewności, że się tej choroby nie dostanie, nigdy nie ma. Tak więc bałem się choroby lub wypadku, a także różnych nie dających się przewidzieć okoliczności i przypadków.

❍ ❍ Na przykład jakich?

- Raz, poruszając się samochodem po stolicy, znaleźliśmy się przez pomyłkę przed pałacem prezydenckim. W jednej chwili ujrzeliśmy wycelowane w nas karabiny maszynowe. Pytano nas, czego tam szukamy, dokąd jedziemy. Na szczęście mój towarzysz dogadał się z żołnierzami w ich języku, w przeciwnym razie mogło się to niedobrze dla nas skończyć. Cudzoziemcy nie są tam mile widziani, gdybyśmy nagle zniknęli, nikogo by to specjalnie nie obeszło. Na marginesie - jako były żołnierz od razu zauważyłem, że żołnierze mieli znane mi czechosłowackie karabiny maszynowe.

❍ ❍ Jak długo przebywał pan na misji?

- Dwa tygodnie. Dwa niezapomniane tygodnie.

❍ ❍ Mówi pan to tak, jak gdyby szykował się pan znów do drogi...

- Faktycznie. Gdybym mógł, od razu bym tam wrócił. Znów móc zakosztować tego niezwykłego klimatu, spotkać się z ludźmi, z którymi miałem przyjemność się zaprzyjaźnić i których miałem okazję oglądać przy pracy, znów podziwiać piękną przyrodę.... Tak sobie więc planuję, że za jakieś trzy lata znów pojadę...

❍ ❍ A żona? Czy nie boi się o pana? Czy nie próbuje odwieść od takich niebezpiecznych - jak by nie było - eskapad?

- Żona traktuje moje plany ze zrozumieniem. Wie, że ciągnie mnie w świat...

HENRYKA BITTMAR

Dzisiejsza Republika Kongo to była kolonia belgijska, która w 1960 roku uzyskała niepodległość. Cały okres niepodległości to ciąg separatystycznych zabiegów niektórych prowincji, głównie Katanga - niezwykle bogatej w surowce. Przez ponad 30 lat rządził w kraju prezydent-dyktator Mobutu. Pod koniec ub. stulecia wybuchła krwawa wojna domowa, w której walczyły ze sobą różne frakcje plemienne, wspierane przez państwa ościenne. Po zdobyciu stolicy przez jednego z głównych przeciwników Mobutu, Kabilę, sytuacja się częściowo uspokoiła. Nadal jednak Republika Kongo jest krajem chaosu i biedy, chociaż w rzeczywistości to jeden z najbogatszych w surowce naturalne region Afryki.

Naszym najmilszym Czytelnikom, Korespondentom, Przyjaciołom, ich rodzinom i wychowawcom szczęśliwych, zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia życzą

Głosik i jego koledzy

CHOINKOWA MODA

Wydaje się, że choinkę u nas stawia się w mieszkaniu i niezmiennie ozdabia od pradawna, gdy tymczasem zwyczaj ten jest stosunkowo młody, a ozdoby choinkowe też podlegają modzie. Choinka przywędrowała do nas z Niemiec w XIX wieku, ale tak na dobre zadomowiła się w każdej rodzinie dopiero po II wojnie światowej. W latach 60. ub. wieku zapotrzebowanie na drzewka szpilkowe było tak wielkie, że obawiano się zagrożenia lasów. Zaczęto więc produkować coraz bardziej udane drzewka z tworzyw sztucznych. Moda na nie trwała przez kilkadziesiąt lat, a przyozdabiano je bogato w szklane bombki, świecidełka, czekoladki w bardzo kolorowych opakowaniach i lampki elektryczne, często migające, tak, że co wrażliwsze osoby przebywanie w ich pobliżu przyprawiało o ból głowy. Nieznacznie, od paru lat coś zaczęło się zmieniać i w tym roku moda nakazuje mieć w domu żywe drzewko, najlepiej posadzone w dużej donicy, ubrane podobnie jak za dawnych lat we własnoręcznie zrobione ozdoby z papieru, bibułki, wydmuszek itp. Najlepsza choinka ma być jednak ta, którą „da się zjeść". A więc wieszamy na drzewku małe czerwone jabłuszka, gwiazdki wycięte z opłatków, ciasteczka i pierniczki, orzechy włoskie i orzeszki ziemne, suszone śliwki i inne owoce. Choinka według tradycji ma przetrwać aż do Trzech Króli (6 stycznia), ale jeśli „zje " się ją do Nowego Roku a potem wstawi do chłodnego pomieszczenia, drzewko będzie wam wdzięczne, a zakopane wiosną wraz z donicą w ogrodzie, przetrwać może do następnego roku. My nasze zeszłoroczne posadziliśmy koło domu, gdzie rośnie ku uciesze wszystkich domowników.

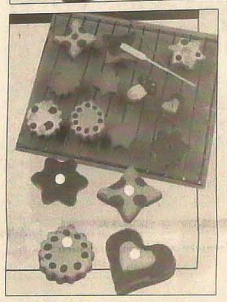

Jest w cukierniach jasne i ciemne, wystarczy rozwałkować je na grubość od 3 do 5 mm, wykrawać foremką różne kształty i upiec, nie zapominając przedtem o zrobieniu dziurki (można do tego celu użyć małego naparstka), przez którą potem przewlec można wstążeczkę do zawieszenia. Ciasteczka te prezentują się ładnie, gdy ozdobimy je lukrem. Lukry w różnych kolorach i smakach kupić można również i są niezwykle łatwe do przyrządzenia. Ładnie wyglądają na takiej choince także girlandy z orzeszków ziemnych, nie łuskanych, przez których niezbyt twarde skorupki nitkę przewlekamy przy pomocy dłuższej igły. Choinka nie może obyć się bez świeczek, ale radzę zachować te elektryczne, bo są bezpieczniejsze od prawdziwych.

Proponuję wam więc dziś, byście spróbowali ubrać swoje drzewko (jakiekolwiek, nawet to sztuczne) w smakołyki domowej roboty. Bardzo łatwo to zrobić, kupując gotowe ciasto, tzw. lineckie.

Choinkowe prezenty - pytania konkursowe

Jak myślicie: czy przyjemniej jest prezenty otrzymywać, czy też dawać? Oczywiście - lepiej dostać coś niż dać! - odpowiecie prawdopodobnie wszyscy. I czy lepsze są podarunki kosztowne, lub raczej drobne? Też powiecie, że te pierwsze są lepsze. Ale spróbujcie się zastanowić dłużej nad oboma tymi pytaniami. Obserwujcie też uważnie swoich bliskich w święta. Czy mamusia będzie miała o wiele większą radość z drogiej bluzki niż z własnoręcznie dla niej namalowanego obrazka-podarunku waszej małej siostrzyczki? A wy, czy odrzucicie maskotkę z serca ofiarowaną przez najlepszą koleżankę lub kolegę?

Po namyśle napiszcie proszę do Głosika: Jaki podarunek, otrzymany dotychczas (nie tylko z okazji tegorocznych świąt) sprawił mi największą radość? Co kiedykolwiek sprawiło przyjemność komuś obdarowanemu przeze mnie?

Odpowiedzcie przynajmniej na jedno z tych pytań, a może i dla was znajdzie się upominek. Bo tradycyjnego konkursu krzyżówkowego w tym roku nie będzie. Zabrakło darczyńcy nagród - może w przyszłym roku będzie lepiej? Na odpowiedzi na powyższe pytania czekamy do 15 stycznia 2003 r. Odpowiedzi kierujcie pod adresem podanym na dole stronicy.

Tymczasem zaś rozwiążcie dla zwykłej przyjemności dzisiejszą porcję łamigłówek i zostańcie wierni **Głosikowi i jego przyjaciołom**

Uśmiechnij się

- Czy masz już prezent pod choinkę dla siostry? - pyta Piotra kolega.

- Tak. Kupiłem jej na sukienkę...

- A co? Jedwab czy koronkę?

- Coś ty. Skąd bym miał tyle pieniędzy? Dam jej wieszak.

* * *

- Mam zmartwienie - zwierza się Grześ w gronie kolegów. - Chyba w tym roku nie dostanę nic pod choinkę, bo tata powiedział, że zaraz po Nowym Roku czeka go ruina finansowa.

- Jak to, przecież wasza firma prosperuje - dziwią się koledzy.

- Tak, ale wszystkie sukienki, buciki i torebki mojej starszej siostry staną się od razu zeszłorocznymi modelami...

* * *

Kiedy Mikołaj zjawił się w domu państwa Iksińskich, zapytał małego Grzesia:

- Czy umiesz się już pomodlić?

- O tak! Zaraz to udowodnię - śmiało odparł Grześ i składając rączki mówił:

„Kochany święty Mikołaju! Bardo cię proszę, spraw, by witaminy od jutra znajdowały się tylko w cukierkach i czekoladzie, a nie w szpinaku i pomidorach..."

* * *

Mały Jureczek patrzy z niedowierzaniem na stojącego w drzwiach Mikołaja i ciągnąc mamę za spódnicę szepcze:

- Mamusiu, a dlaczego ten Mikołaj chodzi w butach naszego tatusia?

* * *

- Sąsiadko, a dlaczegoż to bije pani swojego synka, Jasia?

- A bo proszę sobie wyobrazić, że Mikołaj przyniósł mu nowy, śliczny sweterek, a on jest dla niego za mały...

Pobaw się z Głosikiem

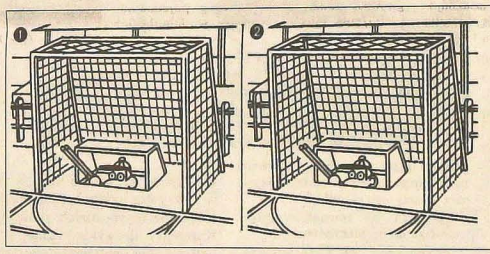

Znajdź różnice

Odszukaj szczegóły, którymi różnią się te dwa obrazki. Na pewno nie będzie łatwo, warto może poprosić o pomoc rodziców lub starsze rodzeństwo...

Jednym pociągnięciem

Narysuj, nie odrywając ołówka od papieru, powyższą figurę i pamiętaj przy tym, że linie nie mogą się krzyżować.

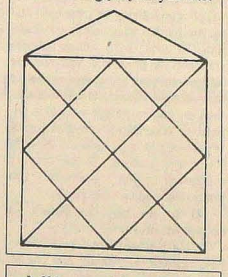

Szukaj jednakowych elementów

Tym razem rysownik nie pomylił się, lecz celowo użył siedmiu jednakowych elementów na dwóch różnych obrazkach. Ile czasu zajmie ci znalezienie ich?

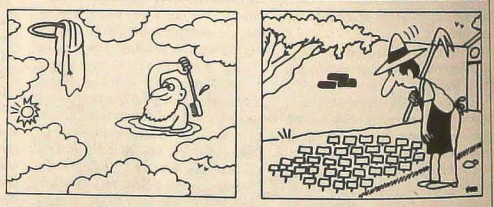

VII — V = XIII

X — IX = III

IL — XLI = X

Zapałkowe równania

W każdym z tych działań wystarczy przesunąć po jednej zapałce aby równania były prawidłowe.

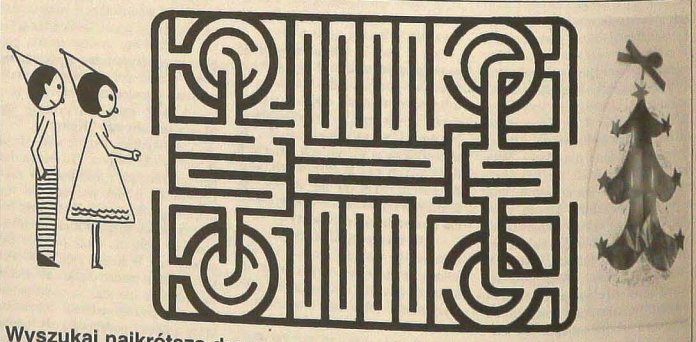

Wyszukaj najkrótszą drogę

Głosik i Ludmiłka wyszli sobie na przechadzkę. Przechodząc koło parku, zauważyli na drugim jego końcu dużą oświetloną choinkę. Pomóż im znaleźć do niej najkrótszą drogę.

NASZ ADRES: Redakcja „Głosu Ludu", P.O. Box 29, Novinářská 3, 709 29 Ostrava 1.
UWAGA! Pisząc do nas, nie zapomnij podać swego adresu i napisać, ile masz lat!

„ADOPCJA SERCA" POMAGA DZIECIOM NAJBIEDNIEJSZYM Z BIEDNYCH - W RWANDZIE,INDIACH, NA UKRAINIE,W SUDANIE, BANGLADESZU, BOLIWII...

Ratujmy dzieci, aby uratować nadzieję

Słowa wypowiedziane przez papieża Jana Pawła II znalazły oddźwięk wśród setek ludzi w Republice Czeskiej, którym los dzieci w krajach Trzeciego Świata, ale także na Ukrainie, nie jest obojętny. Świadczy o tym chociażby podjęta przez organizacje charytatywne - „Adra" i „Caritas" oraz Katolicki Ruch Solidarności z Ubogimi Trzeciego Świata „Maitri" - akcja nazwana „Adopcja serca" (adopce na dálku).

Sierota z Rwandy

▲ *17-letnia Aliane Umutoni może liczyć na pomoc państwa Krystyny i Piotra Roszaków.*

„Informację o tym, że można pomóc sierotom w Afryce, zdobyliśmy przed dwoma laty zupełnie przypadkowo od naszego znajomego, pana Jana Carbola z Kocobędza, który już w tym czasie wspierał finansowo 16-letnią Virginię Niragire z miejscowości Mubuga w Rwandzie" - mówią państwo Krystyna i Piotr Roszakowie z Cz. Cieszyna. „Zaznajomił nas w skrócie z warunkami, jakie trzeba spełnić, podejmując się tego zadania i dał namiary na osobę, która tymi sprawami się zajmuje. Chodziło w tym przypadku o pana Josefa Kuchynię z Komarowic (Czechy) z przedstawicielstwa Katolickiego Ruchu Solidarności z Ubogimi Trzeciego Świata „Maitri" w Republice Czeskiej, który przysłał nam ulotki o działalności Ruchu oraz potrzebne do adopcji materiały.

Państwo Roszakowie nie poprzestali jednak na wiadomościach od dwóch osób. O Ruchu tym chcieli wiedzieć jak najwięcej. Najpierw szukali informacji w internecie, następnie skontaktowali się z przedstawicielami tego Ruchu w Polsce, w Gdańsku, zakupili tam kasetę wideo, która ukazuje straszny los głodujących i opuszczonych sierot w Rwandzie. Od dwóch lat wspierają finansowo 17-letnią sierotę, o dźwięcznym imieniu Aliane Umutoni. Na jej utrzymanie i kształcenie przekazują rocznie 180 dolarów. Mało tego, robią wszystko po to, aby przy czeskocieszyńskim kościele rzymskokatolickim otworzyć Ośrodek pn. „Solidarni z Ubogimi Trzeciego Świata".

„»Adopcja serca« jest szczególną akcją. To indywidualny lub zbiorowy patronat nad sierotą lub ubogim, głodującym dzieckiem w Trzecim Świecie, zwłaszcza w Afryce. Zaczęło się na przełomie lat 1995-96. Tragedia Rwandy w 1994 roku zwróciła uwagę Ruchu Maitri na ten kraj. Szukając możliwości pomocy, nawiązano kontakt z Sekretariatem Misyjnym Księży Pallotynów. Zdecydowano, że najlepszą pomocą będzie pomoc konkretnemu dziecku w formie osobistego patronatu. Aktualnie pomoc w ramach »Adopcji Serca« jest organizowana w trzech etapach: 1. Dożywianie zagłodzonych dzieci w ośrodkach dożywiania. Jest to anonimowa forma pomocy; 2. Utrzymanie dzieci - wspierają rodziny, wspólnoty, klasy w szkołach itp.; 3. Pomoc w nauce. W Polsce pracują również grupy przejmujące pomoc dla Sudanu, Boliwii. W Republice Czeskiej w ramach tej akcji angażuje się przeszło tysiąc osób, z tego około 400 utrzymuje sieroty w Rwandzie" - wyjaśnia pan Piotr.

Kilka słów o Ruchu Maitri. Ruch ten powstał w 1975 r. w Warszawie. Założycielem Ruchu jest Jacek Wójcik. Podczas podróży do Indii zetknął się z tragiczną sytuacją biednych tego kraju. Obudziło to w nim poczucie współodpowiedzialności za istniejącą niesprawiedliwość. Jednocześnie poznał on w Indiach Matkę Teresę i jej zgromadzenia Misjonarek i Misjonarzy Miłości. Wzorując się na ich postawie, próbował zorganizować pomoc dla najbiedniejszych z biednych, pojmując swoje działanie jako dążenie do pełnego spotkania z drugim człowiekiem w duchu równości i braterstwa. Głównymi celami Ruchu są: niesienie pomocy najbiedniejszym w ubogich krajach Trzeciego Świata; budzenie wrażliwości sumień i otwieranie ludzkich serc na godność ludzi; szukanie dróg pojednania i zbliżenia między żyjącymi w dobrobycie i biednymi.

Dzieci wspierane w Rwandzie w ramach „Adopcji Serca" są ofiarami toczącej się w 1994 r. wojny. Wiele wśród nich jest sierot i kalek. Wiele z nich na własne oczy widziało, jak są mordowani ich rodzice, rodzeństwo, najbliżsi. Wychowują je krewni, sąsiedzi, najczęściej trafiają jednak do prowadzonych przez siostry i księży pallotynów misji, którzy za przysyłane pieniądze zaopatrują je w żywność, książki, ubranie oraz opłacają szkołę i naukę zawodu.

„Z listów, które pisane są w języku francuskim, dowiedzieliśmy się, że Aliane wychowuje wujek, który - poza nią - opiekuje się dwoma innymi sierotami. Nasza podopieczna uczęszcza do Szkoły Życia dla Ubogich i Kalekich Dziewcząt. Tutaj uczy się pisać, czytać, zajęć praktycznych - krawiectwa i robótek ręcznych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Zdobycie tych umiejętności umożliwi jej samodzielne utrzymanie się i godne życie" - mówi pani Krystyna. „Od nas wysłaliśmy dwa listy. Warto jednak w tym miejscu zaznaczyć, iż organizatorzy akcji wraz z materiałami o adopcji przesyłają przyszłym darczyńcom wskazówki, jaka nie powinna być treść listów, by jeszcze bardziej nie pogłębiać u tych dzieci poczucia krzywdy".

Pan Piotr, który jest zastępcą dyrektora PSP w Cz. Cieszynie, marzy o tym, by do projektu włączyli się również uczniowie polskich szkół na Zaolziu. Aby poprzez ten gest solidarności pomogli swoim murzyńskim rówieśnikom. Jego zdaniem, warto obudzić w naszych uczniach współczucie i wrażliwość na cierpienie innych.

Pomoc dla dzieci z Ukrainy

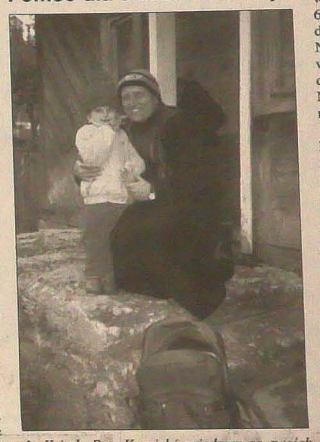

▲ *Ksiądz Petr Krenický z jednym ze swoich podopiecznych.*

Relacje księży, misjonarzy i sióstr zakonnych pracujących na Ukrainie, traktujące o straszliwej nędzy tego państwa, sprawiły, że jedna z największych organizacji humanitarnych w Republice Czeskiej - „Caritas", objęła „Adopcją Serca" nie tylko kraje Trzeciego Świata, ale także tę część Europy Środkowej.

Inicjatorem projektu „Adopcji serca" Caritas św. Aleksandra w Ostrawie, jest ksiądz Petr Krenický, który na Ukrainie, dokładnie na Podkarpaciu, pracuje od dziewięciu lat.

„Odwiedzając przed pięciu laty naszą placówkę przywiózł z sobą zdjęcia 50 dzieciaków z najbiedniejszych rodzin, a także sierot, którym trzeba było pomóc. Stwierdził, iż dla tych właśnie wybranych przez księży dziewczynek i chłopców najlepsza będzie pomoc finansowa, którą przeznaczy się dla konkretnego dziecka - na jego dożywianie, książki i przybory szkolne" - wspomina Eva Chudějowa, jedna z pracownic ostrawskiego Caritas. „Nie mieliśmy wprawdzie jeszcze w tym czasie żadnych doświadczeń z tego typu akcją, ale postanowiliśmy spróbować. Zaznajomiliśmy z tą inicjatywą parafian, ludzi dobrej woli i... byliśmy zaskoczeni ich reakcją. Już w pierwszym roku do tego projektu włączyło się ponad 40 osób. Dziś takich darczyńców mamy 165".

Z opowiadania ks. Petra, który niedawno bawił w Ostrawie, dowiadujemy się, w jakim ubóstwie żyją tam ludzie. Brakuje im pieniędzy praktycznie na wszystko - na żywność, odzież, środki czystości, na kupno podstawowych lekarst... Bieda nie omija nawet osób posiadających pracę. Zarobki są bowiem głodowe. Pensja rzadko przekracza równowartość 600 koron. Poza tym wiele zakładów przez długie miesiące nie wypłaca wynagrodzeń. Nikt nie może również liczyć na zasiłki czy wsparcie ośrodków pomocy społecznej. Rodziny muszą oszczędzać prawie na wszystkim. Najgorzej jest w małych miasteczkach i zapomnianych wsiach.

„Ludzie dostrzegają ogromną przepaść, jaka dzieli ich od bogatych państw Europy, załamują więc ręce mówiąc: Tacy już jesteśmy, nic nie potrafimy. Przyjmują swą biedę być może dlatego, że nie znają innego życia. Trzeba więc dać im chociaż nadzieję, której brak jest tutaj największym problemem. A tą nadzieją na lepsze życie może być właśnie pomoc finansowa przeznaczona m.in. na edukację najmłodszego pokolenia" - mówi P. Krenický.

„Jesteśmy mile zaskoczeni, że wśród ofiarodawców jest wielu mężczyzn. Wśród nich rekordzista, który finansowo wspiera... jedenaścioro dzieci. Jest także małżeństwo, które bardzo chciało mieć córkę. Urodzili się jednak trzej chłopcy, więc teraz postanowili zaadoptować dziewczynkę. Byliśmy przygotowani na to, że projekt będzie miał również przeciwników. Przecież u nas także nie brakuje potrzebujących pomocy" - mówi pani Ewa. „Jak na razie, mieliśmy tylko jeden telefon. Dzwoniła do nas anonimowo jedna pani z Rokycan. Chciała, żebyśmy »adopcją« objęli jej bezrobotnego przyjaciela, kota i psa".

Zainteresowane tą formą pomocy osoby pytają często pracowników „Caritas", czy pieniądze z tej akcji trafiają naprawdę do wytypowanych przez ks. Krenickiego rodzin i domów dziecka. „Z całą odpowiedzialnością mogę odpowiedzieć, że tak" - twierdzi E. Chudějowa. „Prowadzona jest bowiem ewidencja o każdym dziecku objętym adopcją, a odpowiedzialni za ten projekt ludzie dokładnie sprawdzają, na co przeznaczono pieniądze".

WANDA KULA

TAK BYŁO U BABCI, MAMY I JEST U MNIE - MÓWI HELENA TUSIEŃ

Wigilia po kisleczku

„Na Wigilię wszystko musi znaleźć się na stole" - mówi Helena Tusień ze wsi Zdórządowy na Kielecczyźnie, którą spotkałam w Muzeum Wsi Kieleckiej. Pani Helena opowiadała dziennikarzom X Światowego Forum Mediów Polonijnych o zwyczajach, jakie panują w Wigilię Bożega Narodzenia w Świętokrzyskiem.

„Przede wszystkim na świątecznym stole muszą być pierogi. U mnie pierogi z kapustą. Kapusta musi być kiszona i nie przepuszczona przez młynek, lecz posiekana tasakiem. Należy dodać trochę suszonych grzybków, które w świętokrzyskich lasach zapobiegliwie uzbierało się już w lecie. Ciasto na pierogi musi być gładkie i miękkie - ugniatane bez jajka. Co innego kluski z makiem - te muszą mieć swoją twardość. Pierożki robimy różnych wielkości - od malutkich po duże - tak, by każdy mógł dobrać ilość wedle swojego apetytu. Pierogi na stole wigilijnym muszą być odgrzewane, przysmażone i polane tłuszczykiem, wtedy doskonale smakują choćby z czerwonym barszczykiem z uszkami czy po łazankach. Na stole muszą być ryby smażone, w galarecie, śledzie, różne kasze od jęczmiennej po gryczaną, groch ze śliwkami, susz owocowy i picie z suszonych jabłek.Tak uzbiera się dwanaście potrwa. No i na deser ciasto z jabłkami, obowiązkowo sernik i makowiec. Mak teraz kręcimy w makutrach, ale jeszcze za czasów mamy przygotowywało się go w żarnach. I co jeszcze? No, mazurki..."

■ ■ ?!

- A tak, we wsi przeważnie pieczemy jednakowe placki tak na Boże Narodzenie, jak i na Wielkanoc. Choć każda z nas piecze z osobna, to wymieniamy się przepisami i doświadczeniami kulinarnymi.

■ ■ Kto i kiedy daje sygnał do zasiadania do stołu?

- No najpierw musi być w izbie wysprzątane, choinka ubrana ślicznie w bombki. Choć ja pamiętam czasy, gdy bombek nie było, a drzewko ubieraliśmy we własnoręcznie robione cacka z papieru i kolorowe łańcuchy. Jak już mąż upora się z obrządkiem na podwórku, w oborze, to przynosi do izby cztery snopki zboża. Rozstawia je po kątach. Będą uprzyjemniać nam czas i zapowiadać dobre plony do Nowego Roku. Potem przynosi sianko, które podkłada pod obrus. I to jest sygnał, że rodzina ma się zejść przy stole.

▲ *Pani Helena Tusień oraz jej wnuczki.*
Fot. M. RADŁOWSKA-OBRUSNIK

■ ■ Nie patrzycie na pierwszą gwiazdkę?

- Wnuczki wypatrują. Potem wszystko wynosimy z kuchni. Nakrywamy pięknie, ale bez fanaberii. Nie ma też u nas żadnych przesądów związanych z nakryciem, ani nie daję pieniędzy pod obrus, ani stalowego garnka na stół czy żelaznego łańcucha nie motam koło nóg stołowych. Jest skromnie i normalnie. Obowiązkowo zostawiamy jedno nakrycie dla przybysza. Zazwyczaj to najbliższe drzwi.

■ ■ Siadacie jak popadnie, czy każdy ma swoje miejsce?

- Każdy ma swoje miejsce. Mąż siada pośrodku dłuższego boku stołu, a ja naprzeciwko niego. Po jednej i drugiej stronie zasiadają nasze dzieci i wnuczki.

■ ■ W końcu jest gwiazdka i...

- ...Mąż wstaje i następuje podniosła chwila dzielenia się opłatkiem. On rozpoczyna ceremonię. Gdy już podzieliliśmy się dobrym słowem, wszyscy razem śpiewamy kolędę „Wśród nocnej ciszy" i rozpoczynamy spożywanie pokarmów. Nikt nie wstaje od stołu. Jemy, pijemy, rozmawiamy, śpiewamy. Potem o północy wszyscy z całej wsi spotykają się w drodze na Pasterkę.

■ ■ I tak to się dzieje rok w rok?

- Powiem tak, bez względu na to, co się dzieje za naszymi drzwiami, jaki by nie był czas, dobry czy zły - przy naszym wigilijnym stole nic się nie zmienia. Było tak u mojej babci, mamy - jest i u mnie" - zakończyła rozmowę pani Helena.

(mro)

DLA TAKIEJ PANORAMY CHODZI SIĘ PO GÓRACH

Cztery dni na Elbrusie

Różne miewają młodzi ludzie hobby. Czterech studentów - trzech po polskim gimnazjum w Karwinie i jeden po technikum przemysłowym - upodobało sobie turystykę wysokogórką i od paru ładnych lat wspólnie chodzi po górach. Bo - jak mówią - góry oczarowały ich. Sprawdziwszy się w różnych partiach Tatr, zaczęli wypuszczać się do zagranicy. Byli już w Górach Fogaraskich w Rumunii i we włoskich Dolomitach. Natomiast prawie cały tegoroczny czerwiec spędzili na Wielkim Kaukazie.

Mają po 21 i 22 lata i każdy studiuje co innego. Roman Janusz jest na 4. roku medycyny w Brnie, Krzysztof Czerny na 3. roku prawa w Brnie, Michał Pastuszek na 3. roku informatyki w Ostrawie, a Marian Szczepański na 4. roku polonistyki w Ostrawie.

Jak zrodził się pomysł pojechać na Kaukaz? Okazuje się, że realizacja takiego akurat przedsięwzięcia nie wymaga szczególnie skomplikowanych zachodów i wysiłków organizacyjnych. Droga od „pomysłu do przemysłu" wcale nie była taka długa, jak można by sądzić. Wynika to z relacji dwóch „ostrawian" - panów Mariana i Michała, którzy zgodzili się w jeden przedadwentowy weekend spotkać ze mną, aby opowiedzieć mi o swej ostatniej wyprawie na pograniczu Europy i Azji. Ich kolegom - Romanowi i Januszowi - coś wypadło i pozostali w Brnie.

„Postanowienie o wyjeździe w góry Kaukazu zapadło pod koniec ubiegłego roku. I odtąd zaczęliśmy zbierać wszelkie możliwe informacje o tym rejonie oraz niezbędne akcesoria" - słyszę. - „Zawładnęła nami nieokiełznana chęć przeżycia nowej przygody i sprawdzenia, czy Kaukaz jest naprawdę tak ładny, jak wszyscy, co tam byli, twierdzą".

Zaczęło się od tego, że ustalili, iż eskapada ta musi być jak najtańsza. Zapadła decyzja, że wizy opłacą sponsorzy. I - o dziwo - znaleźli ich. „Tu chcielibyśmy złożyć głęboki ukłon w stronę firmy Bochemia oraz magistratu miasta Karwiny, którzy dali nam około 14 tys. koron, co pozwoliło nam w znacznej części pokryć wydatki. Jechaliśmy pociągiem. Taki sposób podróżowania po Ukrainie i Rosji jest najtańszy".

Pociągiem dojechali na wschodnie kresy Słowacji, po czym piechotą przekroczyli granicę ukraińską. Z Użgorodu zabrali się pociągiem do Charkowa, gdzie przesiedli się na międzynarodowy ekspres, który zawiózł ich na terytorium Rosji. Aż do miasta Mineralne Wody u stóp Kaukazu. Stamtąd taksówkami i różnymi okazjami przemierzyli około 200 km, aby dotrzeć w środkowy fragment Wielkiego Kaukazu, na teren Kabardyjsko-Bałkarskiej Republiki Autonomicznej, gdzie już na nich czekały wymorzone szlaki turystyczne.

Nie potrzebowali przewodnika. Wcześniej dowiedzieli się wszystkiego, jak należy się bezpiecznie poruszać po Kaukazie.

Puścili was bez opieki policyjnej? Pytam, bo nie wierzę, że już się cokolwiek pod tym względem w kraju poprzedniego naszego Wielkiego Brata zmieniło. Pytanie nie było takie głupie:

„Potrzebne nam były specjalne przepustki, które załatwiliśmy na miejscu. W związku z tym musieliśmy się zarejestrować na posterunku wojsk ochrony pogranicza. Patrole tego wojska często nas sprawdzały. Bez tej przepustki nie można się było ruszyć" - stwierdzili. Nic to. Gotowi byli przecierpieć jakiekolwiek niedogodności, byle tylko osiągnąć swój cel.

Jaki on był? Przede wszystkim mieli zdybyć kaukaski szczyt nad szczytami - górę Elbrus. Górę, która wznosi się, według panów Mariana i Michała, na wysokość 5642 metrów. Wierzę im na słowo, choć Wielka Encyklopedia Powszechna PWN podaje, że zachodni wierzchołek Elbrusu ma 5633 metrów wysokości a wschodni - 5595 metrów.

Właściwa wspinaczka zaczyna się od wysokości 4000 metrów. Na niej rozbili bazę.

„Sama góra" - mówią - „ma charakter wulkaniczny. Jej zbocza nie są strome, jest więc stosunkowo łatwo przystępna dla turystów. I tym właśnie różni się od pozostałych szczytów Kaukazu. Utrudnienie stanowi tylko śnieg i lód na szlaku oraz wysokość. To robi wrażenie i potwornie osłabia organizm. Całe szczęście, że do 3,5 kilometra można wyjechać kolejką. Ale dalej już musieliśmy iść o własnych siłach. Oczywiście na lodowcu bez raków i czekana nie mielibyśmy co robić. Na wszelki wypadek wyposażyliśmy się też w linę,

▲ *Na szczycie Elbrusu Michał Pastuszek i Marian Szczepański.*

ale ta nie była nam akurat potrzebna". Szli sami, choć na tej trasie porusza się bardzo dużo turystów.

Nie ukrywają, że mocno dały się im we znaki kłopoty aklimatyzacyjne. Na tej wysokości musi je już odczuwać każdy. „Generalnie wszystkich nas bolała głowa. Mieliśmy też problemy żołądkowe. Na pięciu tysiącach wystąpiły zaburzenia oddychania. Tak że mocno musieliśmy walczyć z własną słabością, aby się nie wycofać" - przyznają.

Długo trwała ta mordęga?

Na stoku Elbrusa byli cztery dni. Pierwszego dnia na czterech kilometrach rozbili dwa dwuosobowe namioty, czyli bazę, i rozpoczęli stopniową aklimatyzację. Nie czuli się zachęcająco. Ale nazajutrz było już nieco lepiej, co wykorzystali na „spacer" zapoznawczo-aklimatyzacyjny do poziomu 4800 m, gdzie znajdują się tzw. Pastuchowe Skały. Tędy prowadzi szlak na sam szczyt. W tym miejscu zawrócili na nocleg do bazy. Wcześnie się położyli, bo następna noc miała być bardzo krótka. Już o pierwszej bowiem wyznaczyli sobie pobudkę, a o drugiej wymarsz. „Było jeszcze ciemno, ale inaczej nie można" - dowiaduję się. „Bo trzeba się liczyć z tym, że wyjście na szczyt i powrót, nawet w warunkach optymalnych, zajmie co najmniej 10-12 godzin. Nam to zabrało znacznie więcej czasu - jakieś 14 godzin. Dlaczego? Bo w lęku, czyli - jak mówią Czesi - w »sedle«, które trzeba pokonać tuż przed szczytem, przez półtorej godziny zastanawialiśmy się, czy iść dalej, czy raczej zawrócić. Nie czuliśmy się za dobrze i baliśmy się ryzyka... Za powrotem przemawiał fakt, że spotykaliśmy bardzo wielu maruderów, którzy zrezygnowali".

Czwórka zaolziańskich amatorów wysokogórskiej przygody namiotu nie miała, aby móc na szlaku zanocować i dopiero rano iść dalej. Takiej możliwości tam nie ma. Na Elbrus wychodzi się bez zbędnego bagażu, bo każdy dodatkowy kilogram w plecaku potęguje zmęczenie.

Odsapnąwszy nieco, jednak ruszyli dalej. Mróz był w miarę znośny. A słoneczna pogoda zachęcała do ataku. W dwie godziny później byli już na szczycie Elbrusu. Obrali jego zachodni wierzchołek, który jest o 38 metrów wyższy od wschodniego.

Na dachu Kaukazu, który ma zaledwie parę metrów kwadratowych powierzchni, znaleźli się sami. „Spędziliśmy tam jakieś 20 minut. Dłużej się nie dało wytrzymać, bo chłód był przenikliwy. Wiał mroźny wiatr" - poskarżyli się panowie Michał i Marian. - „Za to widoki były fantastyczne. Objęliśmy wzrokiem prawie cały Kaukaz. Dla takiej właśnie panoramy chodzi się po górach".

Co jedli po drodze? Twierdzą, że na takich wysokościach organizm odmawia przyjmowania większych ilości jedzenia. Ograniczali się więc do posiłków wysoko energetycznych i dużo pili. Podstawę wiktu stanowiły płatki owsiane z różnymi domieszkami suszonych owoców. Do tego czekolada i wszelkiego rodzaju batoniki. Na niższych wysokościach spożywali normalne posiłki.

Moi rozmówcy potwierdzili, że czasem dochodziło pomiędzy nimi do zgrzytów i spięć. „Kiedy ludzie, i to w takiej małej grupie, jak nasza, skazani są na obcowanie ze sobą, to musi wystąpić u nich syndrom ciasnego bunkra. Lecz udawało się nam wszelkie konflikty w samym zarodku zażegnać" - próbowali mnie przekonać. Nie wybrali też szefa ekspedycji, gdyż uznali, że lepiej będzie rządzić się demokratycznie. O wszystkim decydowała większość. Również o kolejnym programie pobytu wśród wielotysięczników Kaukazu.

Panowie Roman, Krzysztof, Michał i Marian zdobyli jeszcze szczyt o nazwie Gumaczi oraz zaliczyli m.in. doliny Baksan, Adyl-Su, Besingi z unikatowym masywem skalnym strzelającym na wysokość kilometra i wiele innych atrakcyjnych miejsc.

Ile to wszystko kosztowało? Podobno najdroższe były wizy - tranzytowa na przejazd przez Ukrainę i wiza rosyjska. „Każdego z nas to kosztowało po 3,5 tys. koron" - głośno liczą. - „Natomiast stosunkowo tani był przejazd w obu kierunkach. Udało nam się również zmieścić w kwocie 3,5 tys. koron. Za prowiant kupiony na miejscu i inne niezbędne sprawunki każdy wydał nie więcej niż tysiąc koron. Łącznie zapłaciliśmy za ten miesiąc w Rosji około ośmiu i pół tysiąca koron. Jak się mieszka pod namiotem i jest się skromnym turystą, to świat można zwiedzać bardzo tanio".

Jak uczcili swoje zwycięstwo nad Elbrusem? Nie ukrywają - była mała uczta po zejściu do doliny. Kupili prowiant w nadstardowej ilości i na łączce przy ognisku wszystko to zjedli. Szampan był? Nie było. „Woleliśmy wódkę, która tam jest bardzo tania. Na ucztę zaprosiliśmy turystów z Polski, którzy też akurat zeszli z Elbrusa..."

Pytam o dramatyczne sytuacje. I o to, czy na Kaukazie czuwa nad turystami jakiś ichni GOPR?

Nad tym nawet się nie zastanawiali. Przypuszczają, że jakaś forma pogotowia ratunkowego tam chyba funkcjonuje, nie mają jednak pojęcia, jak należałoby taką pomoc przywołać. Zwłaszcza, że przeszkadzałaby im w tym bariera językowa. Ich pokolenie nie posiada przecież rosyjskiego, autochtoni z kolei nie znają języka angielskiego.

Los co prawda oszczędził im dramatycznych sytuacji, niemniej parę przygód mieli. Opowiedzieli mi o dwóch.

W Nalczyku - stolicy Kabardyjsko-Bałkarskiej Republiki - zaczepił ich dwuosobowy patrol milicyjny i zaprowadził do komisariatu. Rzekomo celem przejrzenia bagaży. Robili to bardzo zręcznie. „Do służbówki wchodziliśmy pojedynczo" - relacjonuje pan Marian. - „Jeden z mundurowych przeszukiwał bagaż, drugi zaś grzebał w portfelu. Nagle kątem oka zauważyłem, jak 20-dolarowy banknot spada pod stół. Kiedy dość ostro zareagowałem, milicjant podniósł go i oddał mi. Zrozumiałem, że celem tego zajścia była próba ograbienia nas lub uzyskania od nas haraczu. I udało im się. Jakimś cudem zabrali mi niepostrzeżenie przynajmniej 50 rubli. Dobrze, że zadowolili się tą niewielką kwotą, bo mogło być gorzej. 50 rubli, to prawie tyle samo, co 50 czeskich koron".

W ogóle w miastach było niewesoło. Wokół naszej czwórki turystów ciągle kręciło się mnóstwo podejrzanych typów. „Bez przerwy oferowali nam jakieś usługi. Przede wszystkim chcieli nas wozić samochodem. Nie budzili zaufania, dlatego nigdy nie skorzystaliśmy z ich usług... Jednakże w górach było spokojnie. Tam na każdym kroku spotykaliśmy się z bezinteresowną serdecznością i gościnnością". - Czyżby górale wszędzie byli tacy sami?

Apetyt rośnie w miarę jedzenia. Karwińscy amatorzy wysokogórskiej turystyki nie zamierzają poprzestać na Kaukazie. Zimą radzi by wyjechać w Słowacki Raj lub na Czerwone Wierchy w Tatrach Zachodnich, a latem na Ałtaj, w hiszpańskie Pireneje lub w górę Bułgarii.

Do odważnych świat należy.

KAZIMIERZ SANTARIUS

▲ *Baza na wysokości 4000 metrów.* ◆ *Drugi etap ekspedycji - zwiedzanie dolin - był mniej forsowny, lecz równie atrakcyjny, co zdobywanie kaukaskich wierzchołków. Na zdjęciu kładka przez rzekę Iryk.*

Zdjęcia: uczestnicy wyprawy

O MYŚLIWSTWIE OPOWIADA ŁOWCZY Z TRZYCIEŻA WIKTOR ZAWADZKI

Pojedziemy na łów, towarzyszu mój...

Polowanie związane jest z człowiekiem od zarania dziejów. Dziś ma ono zagorzałych zwolenników i przeciwników. Zwolennicy twierdzą, że łowiectwo to piękne i pożyteczne hobby, które łączy w sobie zamiłowanie do przyrody, walory kulturalno-obyczajowe i rekreacyjne, wartości wychowawcze i gospodarcze.

Myśliwi działają w kołach łowieckich, które kierują się statutami i tradycjami, przede wszystkim jednak ich poczynania regulują przepisy państwowe. Wiele kompetencji w zakresie łowiectwa należało do urzędów powiatowych, obecnie przechodzą do gestii urzędów okręgowych lub użytkowników łowiska - czyli samych kół łowieckich.

Wiktor Zawadzki z Trzycieża jest myśliwym w czwartym pokoleniu. Działa w Kole Łowieckim Trzycież-Wielopole, jest gospodarzem - czyli łowczym - koła i zgodził się opowiedzieć naszym czytelnikom o swej pasji.

„Zmiany związane z zanikiem urzędów powiatowych nie są jedynymi, które nas czekają" - mówi W. Zawadzki. „Zanikną też dotychczasowe wspólnoty łowieckie i powstają nowe stowarzyszenia - z udziałem właścicieli terenów łowieckich - które wynajmą tereny kołom. W naszym wypadku od 1 stycznia będzie to wspólnota łowiecka Trzycież-Wielopole - Czerna (nazwę przyjęto wg określenia jednego z najpiękniejszych miejsc w tutejszej okolicy), od niej wynajmiemy tereny, na których będziemy gospodarować".

Gospodarować? Laik pomyślałby, że wynajmą, aby mogli swobodnie łowić? „Myśliwy na co dzień nie łowi, tylko troszczy się o zwierzęta, dokarmia je, sadzi drzewka, buduje paśniki. My, mając 13 członków, wykonujemy te prace na powierzchni 1200 ha. Tworzą ją lasy (ok. 80 ha), stawy i rzeka (30 ha), łąki, pola i zagajniki. Żyją tu sarny, zające, bażanty, kaczki, dwa małe stadka kuropatw; czasami na zimę przylatują łabędzie, przychodzą jelenie, a w ostatnim czasie również dziki". Są też dzikie gołębie, dzięcioły i inne ptaki, są lisy, dwie pary borsuków, drobne zwierzęta. Nie ma natomiast wilków czy niedźwiedzi, bo cywilizacja - skupiska domów, drogi, tor kolejowy - jest za blisko, „Pod kołami giną sarny, a ostatnio przejechany został dzik" - stwierdza Wiktor Zawadzki. „Miał już 110 kg, co u żyjącego dziko zwierzęcia jest dużo".

Koło Łowieckie działa na terenach, gdzie znajduje się wiele ciekawych miejsc. W Trzycieskim Lesie rosną sosny wejmutki o statusie zabytków przyrody. Nazywane są „Sosnami Manesa", a chodzi o drugie największe drzewa tego gatunku w Europie Środkowej - żeby objąć pień jednej, trzeba trzech dorosłych osób.

Rok myśliwski rozpoczyna się 1 kwietnia. Na wiosnę sporządza się spis zwierzyny - liczy się, ile zwierząt łownych znajduje się na danym terenie. Jest to jednym z obowiązków gospodarza - łowczego (wybiera go koło łowieckie, musi mieć zdany egzamin państwowy i posiadać odpowiednie dokumenty), członkowie koła zgłaszają mu, ile i gdzie widzieli zwierzyny. On sam musi też dobrze znać swoje tereny. „Byłem raz na naszym łowisku z kolegą, który nie jest myśliwym. Opowiadałem mu: „Tu będzie zając, teraz wyleci bażant, tu będzie sarna, która wygląda tak i tak..." Nie mógł pojąć, skąd to wiem, jak rozróżniam zwierzęta! Obserwując kilka lat sarny z określonych terenów, można się tego nauczyć".

▲ *„Pokotem" - czyli prezentacja złowionej zwierzyny - zakończyło Koło Łowieckie Trzycież-Wielopole tradycyjne polowanie.*

◀ *Łowczemu Wiktorowi Zawadzkiemu pomagają przy dokarmianiu zwierzyny również synowie - uczniowie PSP w Gnojniku.*

Zdjęcia z albumu W. Zawadzkiego

Przepisy państwowe określają tzw. klasę bonitacyjną łowiska, z niej wynika stan podstawowy zwierzyny. „Powiedzmy, że mamy mieć 36 saren, a okaże się, że jest ich 40" - wyjaśnia W. Zawadzki. „Łowczy na podstawie specjalnego klucza obliczy, ile będzie młodych i ile można zwierzyny upolować - z podziałem na młode sarenki, sarny i kozły".

To dzieje się mniej więcej na przełomie kwietnia i maja. W tym czasie myśliwi mają już za sobą czyszczenie po zimie paśników dla saren i bażantów, dezynfekcję tych urządzeń, likwidację siana (pali się je lub zakopuje, przez cały rok natomiast pozostawia się zwierzętom sól). Koło dba też o kondycję zdrowotną zwierzyny i kupuje dla niej lekarstwa - inne na lato, inne na zimę. Pomagają one zwalczać choroby i pasożyty.

„Latem naprawiamy też służące do polowań indywidualnych i do obserwacji zwierzyny ambony oraz paśniki, od końca sierpnia przygotowujemy ziarno dla bażantów i siano dla saren" - dodaje W. Zawadzki. „Bażanty to ptaki grzebiące i paśnik musi temu odpowiadać. Jak im się nie spodoba, odejdą - nawet kilkadziesiąt kilometrów dalej. Siano dla saren też nie może być byle jakie, tylko z drugiego zbioru, dobre, łąkowe. Dodaje się do niego suszone liście ostrężyn i jadalne jarzębiny. Żołędzie i kasztany kładzie się z kolei wzdłuż korzeni drzew - nasypane do korytka zmarzłyby zimą i sarny nie mogłyby ich zgryźć. A muszą one jeść aż 12 razy w ciągu dnia". Zimą najgorsze są sytuacje, kiedy spadnie ok. 12 cm śniegu, a potem jego górna warsta zamarznie. Sarna, grzebiąc za pokarmem, często się wtedy rani... Myśliwi dokarmiają też zające (marchewką, burakami i sianem) oraz ptaki, dla których robią specjalne karmniki.

„Od wiosny pielęgnujemy starsze i sadzimy nowe drzewka - w tym roku zasadziliśmy ich 1000 sztuk" - mówi trzycieski łowczy. „Zwierzyna większość dnia prześpi, musi mieć wtedy gdzie się ukryć i potrzebuje las co najmniej 10-letni".

A same polowania? Przebiegają na podstawie planu odstrzału, który sporządzi łowczy. Członkom koła wydaje się na specjalnym zebraniu imienne zezwolenia na polowania indywidualne. Przed rują - od połowy maja do połowy lipca - strzela się młode kozły. „Wybieramy słabsze sztuki, jest to selekcja służąca zachowaniu zdrowej zwierzyny" - mówi W. Zawadzki. „W czasie rui dochodzi do »rozdania kart« - młodsze kozły próbują przepędzić starsze sztuki i objąć ich teren. Starsze kozły strzela się w związku z tym po rui, a sarny od 1 października do końca roku. W tym ostatnim wypadku zezwolenia dostaną najbardziej doświadczeni myśliwi, którzy według wskazówek łowczego wybierają starsze sarny, bez potomstwa, w gorszym stanie zdrowotnym".

W trzycieskim Kole Łowieckim na początku września poluje się też na kaczki, od końca października na bażanty (tylko na koguty), a w listopadzie na zające. To już są polowania zbiorowe - również według planu odstrzału i specjalnych przepisów. „Trwają one do końca grudnia, każde musi być z wyprzedzeniem zgłoszone na powiecie, a my zgłaszamy je też staroście wioski - ludzie powinni wiedzieć, co się dzieje w ich okolicy" - stwierdza W. Zawadzki. „Poluje się na zezwolenie grupowe i z psami - tego wymagają przepisy. Psów jednak ubywa, na ich hodowanie pozwalają sobie tylko najbardziej zagorzali myśliwi. Utrzymanie dużego psa myśliwskiego - np. wyżła - jest dosyć drogie, musi być wytresowany i zdać egzaminy".

Pod pojęciem polowania laik wyobraża sobie jednak najczęściej te najbardziej znane - z nagonką. Biorą w nich udział wszyscy członkowie koła, nie wszyscy jednak idą na zwierzynę - trzeba zająć się złowioną zwierzyną, ugotować posiłek; młodsi myśliwi szykują ogniska, choinę, na którą kładzie się zwierzynę (tzw. pokot) Każda sztuka leży na prawym boku, żeby serce było w górze. To, co złowiono, należy do koła, które decyduje, co i kto może dostać lub zakupić. Takie polowanie przebiega od początku do końca w myśl tradycyjnych rytuałów i jest dla braci św. Huberta punktem kulminacyjnym całorocznej pracy. Pracy, która jest dla wielu pasją i sposobem na życie. Przed końcem roku życzmy więc myśliwym, by z honorem pielęgnowali swoje tradycje - są przecież częścią naszej kultury.

Darz bór!

DANUTA BRANNA

Mini-słowniczek gwary myśliwskiej

- **badyle** - kończyny przednie i tylne łosia, jelenia, daniela, muflona, kozicy;
- **biegi** - kończyny przednie i tylne dzika;
- **bobrowanie** - brodzenie i szperanie psa myśliwskiego w wodzie, błocie, po chaszczach i zaroślach;
- **farba** - krew zwierzyny;
- **odwiatr** - woń zwierzyny pozostawiona na śladach, umożliwiająca psu zwęszenie i dochodzenie po śladach;
- **okno** - otwór wejściowy nory;
- **okładanie pola** - przeszukiwanie pola przez psy myśliwskie podążające przed myśliwym po zygzakowatej linii w prawo i w lewo;
- **paprzysko** - miejsce, gdzie się ptaki kąpią w piasku;
- **remiza** - niedużo teren w polu porośnięty drzewami i krzewami, gdzie chroni się zwierzyna;
- **stójka, wystawianie** - zatrzymanie się wyżła w charakterystycznej postawie przed zwietrzoną zwierzyną;
- **turzyca** - sierść zająca;
- **wataha** - stado dzików lub wilków;
- **wiatr** - węch zwierzyny i psa myśliwskiego.

Myśliwskie dowcipy

Myśliwy opowiada koledze swoją przygodę łowiecką:

- Tego dnia polowałem na zająca. Już miałem go na muszce, gdy nagle z krzaków wyskoczył lis i wbił zęby w kark zająca. Nie zdążyłem wystrzelić, gdy nagle z góry jak pocisk spadł jastrząb, chwycił w szpony lisa oraz zająca i uniósł ich w powietrze.

- I co, i co?

- Mierzę dokładnie ze sztucera. Strzelam - spada lis. Mierzę drugi raz, strzelam - spada jastrząb.

- A zając, co z zającem?

- Zając, jak to zając, poleciał dalej...

* * *

- Podczas ostatniego polowania ustrzeliłem trzy kaczki.

- Dzikie kaczki?

- Dzikie to one nie były, ale ta ich właścicielka...

* * *

Na polowaniu:

- Do licha, spudłowałem już dziesiąty raz! Chyba palnę sobie w łeb!

- A trafisz?

* * *

- Trafiłem bażanta! - cieszy się Fafara. - Nawet pióra poleciały!

- To prawda - potwierdza jakiś myśliwy. - Pióra poleciały, ale razem z bażantem.

* * *

Myśliwy pyta swego kolegę:

- Jak ty to robisz, że na upolowanych przez ciebie kaczkach nigdy nie widać śladów postrzału!

- Zawsze bardzo delikatnie naciskam spust strzelby!

* * *

- Ja do zajęcy strzelam z czterystu metrów!

- Z takiej odległości nie można trafić.

- Przecież nie mówię: „trafiam", tylko „strzelam".

* * *

- W jaki sposób myśliwi kończą każde udane polowanie?

- Strzelają sobie „po jednym".

* * *

Początkujący myśliwy tłumaczy swojemu sąsiadowi:

- Nie ma bardziej chytrych zwierząt od lisa. Wczoraj przez cały dzień tropiłem jednego lisa, a gdy w końcu go zastrzeliłem, okazało się, że to pies.

* * *

Jasio pyta ojca wyruszającego na polowanie:

- Tato, dlaczego ty się bierzesz zajęcy?

- Wcale się nie boję.

- To czemu zabierasz ze sobą strzelbę i psa?

KRZYŻÓWKA ŚWIĄTECZNA

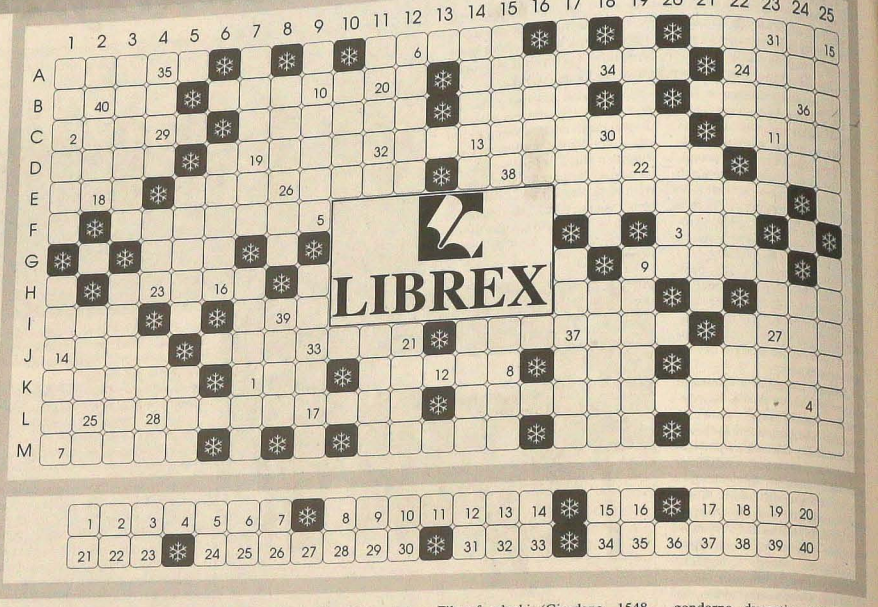

POZIOMO:

A. Fiński etnolog i folklorysta - taniec towarzyski - wchodzi w skład Trójmiasta. **B.** Cierpienie fizyczne lub moralne - sędzia sportowy - dorosłe jelenie - służy do krycia dachów i na izolację. **C.** Obraz prawosławny - płynie przez Florencję - imię Sharifa - oficerski stopień wojskowy. **D.** Miasto i prefektura na wyspie Honsiu - zainteresowanie numer jeden Heleny Legowicz - teren porośnięty trawami. **E.** Grupa plemion Murzynów sudańskich - udawany sprzeciw - największy wąż z rodziny dusicieli - dopływ Jeniseju. **F.** Pionowy rząd liter w krzyżówce lub logogryfie - rzeka w Birmie. **G.** „Słońce" po angielsku - epoka geologiczna. **H.** Miasto górnicze na Śląsku - zasłona. **I.** Skrzyżowanie dromadera z baktrianem - wiecznie zielone drzewo w Belgii. **J.** Archipelag i wyspa indonezyjska - wyrób sztuczny krzemień wyprodukowany z piasku - rodzaj uprzęży. **K.** Pseudonim Małgorzaty Fornalskiej - opłata za przewóz towaru przez granicę - rodzaj składanego fotela - słup z zaostrzonym końcem - staroskandynawski poeta i śpiewak. **L.** Powieść Stefana Żeromskiego - dramat narodowy Stanisława Wyspiańskiego. **M.** Brazylijski pisarz (Jorge) - imię Pawlasa - poeta i mistyk perski, przedstawiciel sufizmu.

PIONOWO:

1. Roślina stosowana w lecznictwie i jako przyprawa - podrzędna restauracja. **2.** Część ubrania - dawniej wezwanie do broni. **3.** Odpadkowa, skrajna deska - duża, okazała broszka. **4.** Imię Zagorowej - żądłówki - miejscowość w Niemczech. **5.** Działacz ludowy (Andrzej, 1869-1936) - miejscowość w Nigerii. **6.** Filozof włoski (Giordano, 1548-1600). **7.** Prawda oklepana, banał - przijyżdżo na biołym kóniu. **8.** Niemiecki konstruktor i przemysłowiec - figura płaska, okrąg. **9.** Czeski mim (Ladislav) - uczucie wesołości. **10.** Zespół trzech instrumentalistów. **11.** Jan Kiepura lub Wiesław Ochman - jedna z muz, opiekunka historii. **12.** Brama, wielkie drzwi - rzeka w W. Brytanii. **14.** Ma skłonność do gromadzenia błyszczących przedmiotów - razem z Warsem założyli ponoć Warszawę. **15.** Poeta czeski (Karel) - mityczny lotnik. **16.** Pomieszczenie w piekarni, w którym rośnie ciasto. **17.** Logik, filozof i matematyk (Alfred) - krzywa płaska zamknięta. **18.** Słodki prezent - eksponat. **19.** Cieśnina między wyspą Wolin a Wybrzeżem Słowińskim - ryba akwariowa. **20.** Odwzajemnienie złem za zło. **21.** Pierwszy arcykapłan żydowski, brat Mojżesza - legendarna dynastia chińska. **22.** Drzewo lub węgiel - podarunek - rodzaj gry w karty. **23.** Tarantula i karakurt - Murzyn zamieszkujący Ghanę. **24.** Skała osadowa - czeski taniec. **25.** Koń w plamy - rzeka w Macedonii i Grecji.

Wyrazy trudne: ADO, ATTAR, KAN, KARSKI, KROHN, RIED, SIA, TEES.

W śród Czytelników, którzy prześlą pod adresem redakcji rozwiązania dodatkowe wszystkich łamigłówek, rozlosowanych zostanie pięć nagród rzeczowych. Termin nadsyłania rozwiązań upływa z dniem **7 stycznia 2003 roku.**

Kolumnę przygotował:
JÓZEF TADRAŁA

◆ Logogryf łukowaty

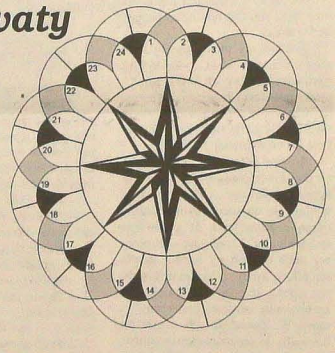

Rozwiązanie dodatkowe: Tytuł dramatu Petera Karvaša, który w 1959 roku przedstawiła Scena Polska TC jako prapremierę w języku polskim.

1-4. Specjalista w zakresie budowy ciała ludzkiego. **3-6.** Piąty przypadek w deklinacji polskiej. **5-8.** Zlatynizowana - forma nazwy Achajów. **7-10.** Uszkodzenie maszyny. **9-12.** Długa, wąska łódź wiosłowa używana przez Indian. **11-14.** Stan poprzedzający zgon. **13-16.** Wódz wojsk litewskich w bitwie pod Grunwaldem. **15-18.** Aureola otaczająca głowy świętych na obrazach religijnych. **17-20.** Stan rzeczy zmyślonej, wymysł. **19-22.** Nimfa źródlana, kochanka Parysa. **21-24.** Tropikalna roślina i jej aromatyczny owoc. **23-2.** Dyrygent chóru Canticum Novum (Leszek).

Wyrazy trudne: **5-8.** ACHIWI, **19-22.** OJNONE.

✻ SYNTEZA KRZYŻÓWKI ✻

W czasie świąt Bożego Narodzenia nie zapomina się w naszych rodzinach na Śląsku Cieszyńskim na... (patrz rozwiązanie dodatkowe syntezy krzyżówki).

Oto zestaw odpowiednio dobranych wyrazów, z których należy ułożyć krzyżówkę.

WYRAZY 5-LITEROWE: ARBUZ, LIANA.

WYRAZY 6-LITEROWE: AMADEO, ARABKA, BONIEK, DŁONIE, DOMINO, IBADAN, IZRAEL, JASKRA, JUNIOR, KAKTUS, LESZNO, LUGANO, ŁAWNIK, MORMON, ORKADY, PISKLĘ, ROLETA, SFINKS, SKRZYP, TECZKA, TRZODA.

WYRAZY 7-LITEROWE: CALÓWKA, KOSZMAR, KOTWICA, OBSESJA, UZNANIE (kolejny wyraz - KARWINA - jest już dla ułatwienia na właściwym miejscu).

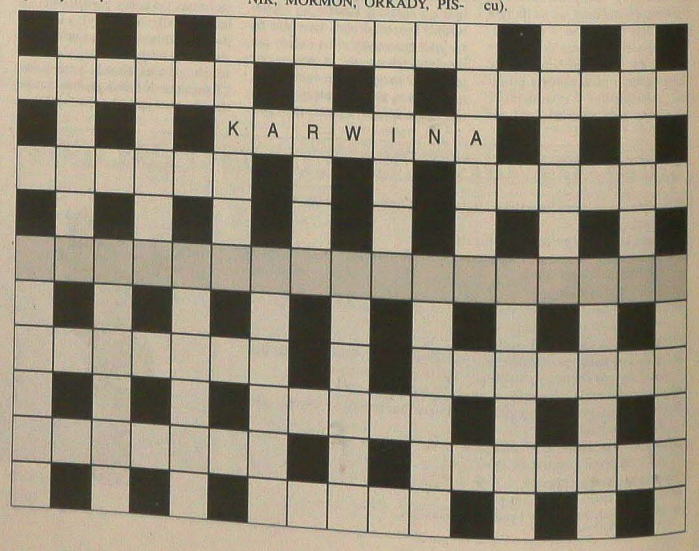

✻ LOGOGRYF ✻

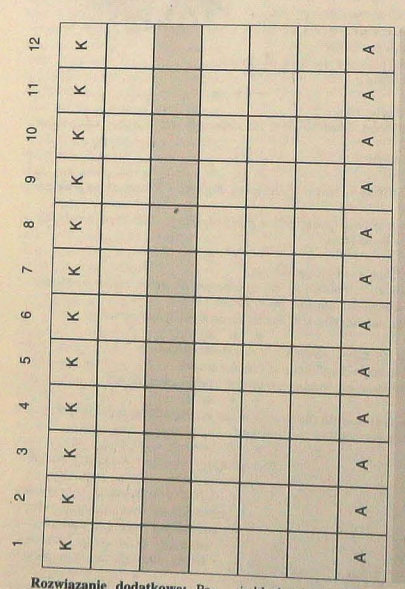

Rozwiązanie dodatkowe: Poprzedniczka choinki bożonarodzeniowej.

1. Orkiestra ludowa. **2.** Jest zazwyczaj na końcu zdania. **3.** Turecki tasak bojowy. **4.** Służy do przykrywania się. **5.** Piersiowa lub schodowa. **6.** Warsztat kowalski. **7.** W boksie błyskawiczna odpowiedź ciosem na atak przeciwnika. **8.** Ostrze broni siecznej. **9.** Może być domowa, dziennikarska lub krzyżówka. **10.** Potocznie siła, tężyzna fizyczna. **11.** Wlewnica, trwała forma odlewnicza. **12.** Ładnie ubarwiony ptak.

Wyrazy trudne: 3. KADARA

NIKT Z RODZINY NIE POWINIEN SIĘ TEGO DNIA WADZIĆ, BO BĘDZIE TO CZYNIŁ CAŁY ROK

Wigilia na Śląsku

Siemieniotka, moczka i makówki gotowe, goik przystrojony, tyl-ko patrzeć jak Dzieciątko przyniesie prezenty - to obraz tradycyjnej Wigilii na przełomie XIX i XX wieku na Śląsku.

W każdej miejscowości zachowało się dziś sporo zwyczajów wigilijnych, które przechodzą z pokolenia na pokolenie. Owe powiarki, jak ludzie „godają", wróżą smutny lub wesoły rok. W powiarkach przejawiały się najgorętsze marzenia i życzenia dorastających panien, młodzieńców i poważnych gospodarzy.

„Każdy krok, każdy ruch tego dnia jest obserwowany ze szczególnym zainteresowaniem. Wcześnie rano cierpliwie wszyscy wyczekują, kto pierwszy z obcych przekroczy próg domu - mężczyzna czy kobieta. Mężczyzna przynosi w tym dniu szczęście i pomyślność na calusieńki rok. Natomiast kobieta - same zgorszenia (kłopoty).

Nikt z rodziny nie powinien się tego dnia wadzić (kłócić), bo będzie to czynił cały rok. Dzieci powinny unikać „lejtów", czyli lania, bo będą karane przez cały rok. Nie wolno niczego w tym dniu z domu wypożyczać, bo wszystko będzie się z domu rozchodziło, ani nie należy samemu chodzić „na pożyczki". Nie powinno niczego zabraknąć, bo cały rok będzie nam czegoś brakowało. Jeżeli trzeba jednak kogoś gdzieś wysłać - wysyłajmy mężczyznę, nie kobietę, po co innym nieszczęście przynosić.

Nie należało też w Wigilię rąbać drzewa, bo będzie głowa bolała, ani wbijać gwoździe w ścianę, bo będą zęby bolały. Niczego nie prać, ani wieszać, bo ktoś z rodziny umrze.

Cały wieczór był przeznaczony na przygotowanie wieczerzy wigilijnej, która rozpoczynała się z pierwszą gwiazdką, na pamiątkę gwiazdy betlejemskiej. Stół musiał być nakryty białym obrusem, pod nim kładziono siano, a w niektórych domach również słomę i zboże. Miało to zapewnić dobrobyt i dostatek na cały przyszły rok.

Pod stołem kładziono metalowy przedmiot - siekierę, młot lub sierp. Metal miał zapewnić moc, krzepę i siłę na przyszłość. Stawiano też snop zboża niewymłóconego w kącie izby. Użyte wtedy zboże było dosypywane do pierwszego ziarna, wysiewanego wiosną na polu.

Zwyczaj wnoszenia na Wigilię do domu zielonej gałązki lub podłaźniczki, czyli małej choineczki, zazwyczaj zawieszanej czubkiem w dół, ozdabianej jabłkami, orzechami i kolorowymi bibułkami - był bardzo popularny. Najważniejszą ozdobą była jednak betlejka, niewielka szopka bożonarodzeniowa z drewnianymi lub gipsowymi figurkami. Wykonywały je wspólnie dzieci i ojciec. To jeden z niewielu momentów w kulturze ludowej, kiedy dziećmi zajmował się ojciec.

Tak popularna dzisiaj, będąca synonimem świąt choinka, pojawiła się na Śląsku dopiero w pierwszych dziesięcioleciach XX wieku i przyjęła się szybko, choć nie bez oporów.

Wieczerzę wigilijną rozpoczynała modlitwa gospodarza - to miało zapewnić dobrobyt na przyszły rok. Nikt poza gospodynią nie powinien w czasie wieczerzy odchodzić od stołu. Podczas kolacji wigilijnej jedzono potrawy, które pojawiały się tylko w ten jeden dzień w roku. Były to: siemieniotka, moczka, makówki i pieczka.

Ludzie wierzyli, że w siemieniotce tkwi magiczna siła, zdolna niejednego słabującego na nogi postawić. Specyficzny smak powoduje jednak, że nie wszystkim smakuje. Obecnie coraz rzadziej się ją przyrządza.

Moczka - to słodkokwaśny wywar z suszonych śliwek, czasami również z warzyw, pasternaku, a nawet ryby; niektórzy dodają też piwo. Do tego wrzuca się zasmażkę oraz specjalnie kupowany do moczki piernik i bakalie. Pity kompot z suszonych śliwek nazywany jest pieczką.

Makówki to z kolei sos makowo-miodowo-bakaliowy, którym zalewa się pokrojoną na kromki bułkę.

TRADYCJA KAŻE, ABY PREZENTY OTWIERAĆ PO WIGILIJNEJ KOLACJI

Upominki pod choinką

Bożonarodzeniowy zwyczaj obdarowywania się prezentami pod choinką pojawił się niedawno, bo dopiero w połowie XIX wieku, ale szybko stał się tradycją.

Dawniej tylko królowie i wielmoże pańscy w okresie świątecznym obdarowywali podarunkami swoich dworzan. Podarunki te były często bardzo hojne - kosztowne stroje, futra, pasy i pierścienie, złote i srebrne łańcuchy, a nawet konie i rzędy końskie.

Podarunki za wierną służbę otrzymywała też czeladź na dworach szlacheckich. Prezentami wymieniali się również sami domownicy. W bogatych domach mieszczan zwyczaj obdarowywania upominkami dzieci powszechny był już w połowie XIX wieku, jednak bardzo rzadko spotykano go na wsi. Tam tylko w najbogatszych domach najmłodsi otrzymywali skromne podarunki - jabłka, pierniki, orzechy i drobne łakocie.

W naszym stuleciu prezenty pod choinkę stawały się coraz bardziej popularne i nawet w najbiedniejszych domach trudno sobie dziś wyobrazić Wigilię bez chociażby najdrobniejszego upominku.

W ostatnich czasach jednak odchodzi się od prezentów wykonywanych osobiście, wymagających dużego zaangażowania i inwencji. Dziś znacznie łatwiej udać się do sklepu, gdzie handlowcy oferują całą gamę najróżniejszych, zapakowanych już często, zestawów gwiazdkowych. Wydajemy więc więcej pieniędzy niż kiedyś, ale zrobienie prezentu jest o wiele łatwiejsze. Częściej też kupujemy rzeczy praktyczne niż oryginalne, ale nieprzydatne bibeloty.

Tradycja każe, aby prezenty otwierać przy zapalonej choince dopiero po skończonej wigilijnej kolacji.

WARTO WIEDZIEĆ

Przy stole

Tradycja nakazuje przygotować 12 potraw. Tyle, ile jest miesięcy w roku i ilu Chrystus miał apostołów. Każdej należy spróbować, choćby odrobinę! Ile potraw ominiesz, tyle przyjemności przegapisz w nadchodzącym roku.

- **Ryba, a zwłaszcza karp** - to symbol siły, zdrowia i dostatku.
- **Miód** - daje radość, szczęście i długie życie.
- **Wypieki z mąki** - zapewniają pomyślność w nadchodzącym roku.
- **Mak** - obdarza siłami witalnymi i płodnością.
- **Orzechy** - chronią przed bólem zębów. Zdrowy, pełny orzech wróży pomyślność.
- **Groch** - to siła i dobre zdrowie.

Kolumnę przygotowała:
WANDA KULA

RÓŻNILI SIĘ PRZEBRANIEM, REPERTUAREM ODGRYWANYCH SCEN I AKCESORIAMI

Po kolędzie

Wśród bożonarodzeniowych zabaw, które w przeszłości trwały w okresie świątecznym, najbardziej znane było „chodzenie po kolędzie".

Dzieci czy młodzież - najczęściej z ubogich domów - w zamian za życzenia świąteczne i noworoczne, otrzymywali od gospodarzy pieniądze i przysmaki. Dziś chodzenie z gwiazdą, szopką czy turoniem należy już do rzadkości.

Obchody kolędnicze znane są w całej Europie, a ich początki sięgają średniowiecza. W Polsce pierwsze zapisy o nich sięgają XVI w., lecz zwyczaj ten prawdopodobnie praktykowano już wcześniej.

Grupki kolędników we wszystkich regionach Polski chodziły od drugiego dnia świąt Bożego Narodzenia do święta Trzech Króli (6 stycznia), a niekiedy przez cały okres karnawału.

Kolędnicy różnili się przebraniem, repertuarem odgrywanych scen i akcesoriami. Jedni pukali do drzwi, prowadząc żywe zwierzęta, inni przychodzili z gwiazdą lub szopką, niektórzy z turoniem, konikiem, bocianem i kozą. Na scenie szopek odgrywane były jasełka czyli przedstawienie o narodzeniu Chrystusa, kolędujący z gwiazdą śpiewali bożonarodzeniowe pieśni, a tzw. „Herody" odgrywały przedstawienie o Bożym Narodzeniu i królu Herodzie.

Wizyty kolędników były wielką atrakcją dla mieszkańców wsi. Ci, którzy hojnie ich podjęli byli wychwalani w rymowankach i piosenkach, jeśli jednak zapomnieli o datku, kolędnicy wyśmiewali ich skąpstwo, niegospodarność i brzydotę ich córek.

Obecnie „chodzenie po kolędzie" występuje bardzo rzadko, przeważnie w małych wsiach. Tam mali kolędnicy, którzy chcą zarobić kilka groszy, chodzą ze skromną szopką, oświetloną gwiazdą lub głową turonia.

W SZCZEGÓLNY SPOSÓB OBCHODZONY JEST NA JASNEJ GÓRZE RÓWNIEŻ DRUGI DZIEŃ ŚWIĄT BOŻEGO NARODZENIA

Kolacja dla stu osób

Okres Bożego Narodzenia jest wielkim świętem dla ojców i braci paulinów na Jasnej Górze, ale i okresem wytężonej pracy związanej ze świątecznym napływem wiernych do najważniejszego polskiego sanktuarium maryjnego.

Przygotowania do świąt trwają na Jasej Górze już od początku adwentu, m.in. poprzez poranne roraty, a 16 grudnia rozpoczęła się Nowenna (nabożeństwo dziewięciodniowe) do Dzieciątka Jezus, w których mogą brać udział wszyscy wierni.

Zakonna reguła paulinów nie przewiduje zwolnień i ulg w okresie świątecznym, szczególnie, że Jasna Góra jest wówczas nawiedzana przez licznych pielgrzymów.

Wigilia jest jednym z dwóch dni w roku, kiedy - wobec licznych obowiązków duszpasterkich - mogą spotkać się w jednym miejscu i czasie wszyscy ojcowie i bracia paulini. Drugi taki dzień to styczniowe święto patrona zakonu, świętego Pawła Pierwszego Pustelnika.

Klasztor paulinów na Jasnej Górze jest największym domem tego zgromadzenia, stale przebywa w nim ponad stu zakonników, kiedy więc wszyscy spotykają się w klasztornym refektarzu na wigilijnej kolacji przy choince, jest to wielka i podniosła uroczystość.

W refektarzu zakonnicy modlą się i śpiewają kolędy. Życzenia składa najpierw przełożony zakonu, potem wszyscy sobie wzajemnie, a łamiąc się opłatkiem - jak nakazuje polski obyczaj - przebaczają wzajemnie drobne przewinienia. Nie ma zwyczaju wręczania prezentów, choć czasem przeor klasztoru wydaje na to zgodę i są to wówczas książki.

Na wigilijny stół przygotowuje się potrawy tradycyjne: czerwony barszcz, śledzie i ryby pieczone, kapustę z grzybami i grochem, kluski z makiem, piernik, kompot owocowy.

Opłatki wigilijne wypieka się tradycyjnymi metodami w klasztorze. Każdego roku w grudniu przeor Janej Góry zawozi tradycyjny opłatek do Rzymu, dla Ojca Świętego. We Włoszech, podobnie jak i w większości innych krajów, zwyczaj łamania się opłatkiem nie jest znany. Papież Jan Paweł II dzieli się opłakiem z Jasnej Góry podczas kolacji wigilijnej w gronie swoich współpracowników z Polski.

Po zakończeniu kolacji wigilijnej paulini jasnogórscy gromadzą się na Jutrzni - godzinie czytań - w klasztornej bazylice, a o północy uroczyście koncelebrują Pasterkę.

W pierwszy dzień świąt większość zakonników podejmuje swoje zwykłe obowiązki, jak mówi reguła - pracę i modlitwę. W ten dzień, po sumie, odbywa się zwykle uroczysty obiad dla konfratrów zakonu - osób cywilnych i duchownych, przyjętych do zgromadzenia w charakterze współbraci.

W szczególny sposób obchodzony jest też na Jasnej Górze drugi dzień świąt Bożego Narodzenia, kiedy główną potrawą podawaną na obiad są ryby.

To przypomnienie wydarzeń z okresu szwedzkiego potopu. W przeddzień wigilii 1655 roku przedarł się pod klasztorną bramę w żołnierskim przebraniu mieszczanin częstochowski, Jacek Brzuchański. Przyniósł meldunek o sytuacji i torbę z rybami. Pierwszego dnia świąt, w trzydziestym ósmym dniu oblężenia, miał miejsce najpotężniejszy szturm na klasztor, po którego odparciu Szwedzi zdecydowali się odstąpić.

Bezpośrednio po świętach Szwedzi odeszli spod Jasnej Góry, a na pamiątkę tych wydarzeń oo. paulini obchodzą 26 grudnia - dzień św. Szczepana.

JEMIOŁA

DODATEK LITERACKO-ARTYSTYCZNY NR 53

Redakcja Kazimierz Kaszper ◆ Materiały prosimy przesyłać pod adresem „Głosu Ludu" lub pocztą elektroniczną: k.kaszper@riscali.cz

KONKURS GL '63 ROZSTRZYGNIĘTY

Apel do nauczycieli

Początkiem grudnia został rozstrzygnięty konkurs poetycki dla uczniów szkół podstawowych i średnich ogłoszony przez trzyniecką Grupę Literacką '63. Jury w składzie: Piotr Horzyk, Kazimierz Kaszper (przewodniczący) i Jan Pyszko przyznało nagrody i wyróżnienia następującym zestawom prac (minimum 3 wiersze).

W kategorii szkół podstawowych: I nagrodę **Filipowi Koziołowi** z SP Cz. Cieszyn (godło „Optymista"), II - **Krystynie Kędzior** z SP Jabłonków („Lalka"), III - **Teresie Dedek** z SP Mosty k. Jabłonkowa („Tesa"). W kategorii szkół średnich II nagrodę **Marcie Marek** z Gimnazjum im. A. Osuchowskiego w Cieszynie („M&M"), III - **Tamarze Itner** z Gimnazjum im. A. Osuchowskiego w Cieszynie („Anonim"), wyróżnienie **Beacie Bednař** z karwińskiej filii Gimnazjum Polskiego w Cz. Cieszynie.

Porównanie prac z obu kategorii potwierdza opinię, jaka nasunęła się podczas wcześniejszych konkursów GL '63 - czytamy w protokole jury. - *Wiersze uczniów szkół podstawowych sprawiają wrażenie bardziej szczerych i prawdziwych, wolnych od pytań, konwenansów czy nawet ideologii, jakie pojawiają się już w utworach uczniów starszych. Swoista „pierwotność" oglądu siebie i świata u młodszych autorów jest o wiele bardziej przekonująca niż „wtórność" spojrzenia autorów starszych. Bezinteresowna „świadomość" dziecka zdecydowanie góruje nad dającą już znać o sobie „interesowną", społeczną świadomością młodzieńca.*

Na konkurs wpłynęło 7 prac w kat. szkół podstawowych i 4 w kat. szkół średnich, dwukrotnie więcej niż w roku ubiegłym. Wyższy był również ich poziom. Podczas uroczystości wręczenia nagród (wigilijka Kawiarenki „Pod Pegazem", Dom PZKO Jabłonków 13 bm.) postanowiono urządzać warsztaty literackie dla laureatów. Obecny na wigilijce Józef Szymeczek, prezes Kongresu Polaków, obiecał wesprzeć tę inicjatywę. Niezależnie od tego organizator zwraca się z apelem do nauczycieli polonistów o otoczenie opieką merytoryczną laureatów. **(a)**

KAROLINA RUSZ

Podarunek

Pan Bóg dał nam w podarunku,
co miał w niebie najlepszego.
Podarunek, dla ratunku,
dla człowieka zgubionego.

A tym darem było dziecię,
w nędznej stajni i na sianie,
w Betlejemie, pewnie wiecie,
przyszło na świat niespodzianie.

Prorocy przepowiedzieli,
że Syn Boży tak się zjawi,
chór aniołów, także w bieli,
Boga za to bardzo stawił.

Jezusem się dziecię zowie,
dar ten cudny dla każdego,
kto Go słucha, ten się dowie,
jak do nieba dojść błogiego.

Karolina Rusz (1. 11. 1925 - 9. 4. 1976), jedyna pisarka zaolziańska, która całą swoją twórczość postanowiła ofiarować Bogu, obojętnie, czy szło o sztuki dla teatru amatorskiego, obrazki sceniczne i opowiadania dla dzieci, czy o wiersze. Traktowała swe pisarstwo jako formę katechizacji, upowszechnianie prawd Bożych oraz moralności chrześcijańskiej. W okresie komunizmu była publikowana rzadko, częściej sięgały po jej sztuki zespoły teatralne.

Urodziła się i mieszkała w Bystrzycy n. Olzą. Publikowany wiersz pochodzi z wydanego pośmiertnie zbioru *Otwarte niebo* (Křesťanské společenství - Społeczność Chrześcijańska w Bystrzycy, Zbór Śląskiego Kościoła Ewangelickiego A.W. w Bystrzycy, 2000), zredagowanego przez Wilhelma Przeczka i Jana Kaletę.

Nakładem krakowskiego wydawnictwa Jan Fenkiel Gallery ukazał się album „Dante Jerzego Panka / Dante According to Jerzy Panek" zawierający 92 całostronicowe reprodukcje piekielnych głów. Wśród nich znajdują się drzeworyty nigdzie dotychczas niepublikowane, odkryte dopiero przez niemieckiego historyka sztuki Dietera Burkampa. Reprodukowane w 51 i obecnym numerze drzeworyty pochodzą z tego właśnie albumu.

Jerzy Panek (1918-2001) był najgenialniejszym polskim drzeworytnikiem XX w. W jego krakowskiej pracowni, o czym warto pamiętać, bywali na przełomie lat 60. i 70. zaolziańscy plastycy Tadeusz Berger i Bronisław Liberda.

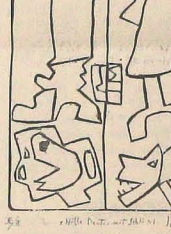

▲ *Jerzy Panek: Drzeworyt do „Piekła" z „Boskiej komedii" Dantego*

Henryk Jasiczek

Świąteczne wspomnienia

Kłopot był z tymi świętami, bo to nieprzód prawili, że bedzie ryb tela, wiela kiery chce, potym jak przyszło brać, tak usądzili, że wystarczy każdymu po pół rybce. Na kóniec ryb było dość, kiedy sie owszym nie cis, nie dziwoczoł, a poczkoł.

Drząggała se gwóli ryb musioł kupić waniynke, bo sie mu szaflik rozeschnył, zaś ryba bez wody je jak gorol bez kiszki.

Nejmłodszy synek od Drząggaly był strasznie dociymy.

- Tata - pytoł sie starego. - Czy je dzisio wilija?

- Toć że je synku - prawi Drząggała.

Po namyśle mówi synek:

- Na dyć mama prawili, że je dzisio niedziela.

- To je prowda, dzisio je niedziela, a wilija też.

Synczysko porozmyśloł i prawi:

- Jak je dzisio niedziela, to ni może być pyndziałek.

- To ni mo z tym nic wspólnego.

- Jak ta wilija?

- Ale katać tam, to porównani. Dzisio je niedziela, a prawie tak akurat sie złożyło, że je wilija, rozumiysz?

Mały Drząggała nie doł za wygraną.

- Tata, a w pyndziałek też może być wilija?

- To sie rozumiy!

- Tóż czymu ni ma wiliji w pyndziałek, czymu je w niedziele?

Drząggała nie wydzierżoł. Porwoł czopke i uciyk z chałupy. Przyszeł do chałupy aż pod sóm wieczór.

Wszystko już było przygotowane do wieczerzy. Chyba synek pod urokiem choinki nie bedzie filozofowoł.

- Tata! - usłyszoł struchlały Drząggała - powiydzcie mi, czymu ryby nie mówią?

Zrozpaczony Drząggała krzyknął:

- Nie wiym, nie wiym, nie wiym, nic już nie wiym.

- Ale jo wiym, tato - roześmioł sie synek tryumfalnie. - Wrożcie głowe do wody i sprubujcie mówić!

Po świętach mały Drząggała nagryzmolił następujące zadanie domowe.

ZADANIE DOMOWE
OPIS DNI ŚWIĄTECZNYCH

W tym roku była wilija. Jako dycki. Tata prawił, że jak ón był taki gizd jako jo, że tesz była wilija. Mieli my choinke. Pod choinką leżały paczki i nasz tata, kiery jak sie obudził, fsiył rybe z szaflika i chcioł są samordofać. Zamiast do ryby fraził nósz do stoła. Chcioł nósz wyciągnóć se stoła, ale go rozraził.

Tóż my wieczerzali na ziymi.

Jak mama szła po sztrucle, tak ji kocur seszroł miynso.

Tata prafił, sze ryby miały latoś moc łości. Kocur zaś ufidzioł na choince szklannego prożka, skoczył na choinke i rozbił fszycki bańki. Mama płakała a tata prafił, że z kocura narobi flaków. Jo prafił mamie, asz nie płacze, że mómy bańki na młyko, to ich moszymy na choinke pofieszać. Potym mama zapoliła śfiyczki i śpiyfali my „dzisiaj w Betlejem". Jak my śpiywali sztwortóm sfrotke, kocur sie zaczón dusić kością. Potym mama mi prawiła asz ciónngnym spać. Tata sznupoł jeszcze we szpajsce i dźwóniną flaszkami. Prawił, sze zagrzmiało na sucho. Niw fiym, co to znaczy. Potym żech usnył. Jak żech usnył, to żech społ, jak żech sie obudził, jusz nie było wilije. Śniega też jeszcze nie było, to sie ni mogym spuszczać. Tata prafił, że mu to je jedno, że bedzie spuszczoł fino.

Zaznaczóm panie nauczycielu, szech to zadani nie odpisoł.

Ferdek Drząggała

(Utwór pochodzi z tomu Humoreski beskidzkie Henryka Jasiczka, wydanego w 1959 r. przez katowickie wydawnictwo „Śląsk" z ilustracjami bardzo wówczas popularnego grafika Stefana Suberlaka.)

Niechaj blask Świątecznej Choinki rozjaśni serca naszych Czytelników i napełni je Duchem Miłości.

Pogodnych, błogosławionych Świąt życzy *Redakcja »JEMIOŁY«*

POLA GOJAWICZYŃSKA

ŚWIĘTA RZEKA

(94)

Kaifoszka, tknięta postawą syna, wołała:

- Juraju! Wróć się, słyszysz! Kaj idziesz, głupi!

Chłopak nie odwrócił się nawet na jej głos. Wówczas, jak oszalała, stojąc na ganku, przyjęła żandarmów gradem wymysłów. Czego ich tak dręczą?

- Macie nas brać, to bierzcie!

Lecz im widać nie chodziło nawet o broń. Urządzili zasadzkę na Pelkę i Kaifosza, pewni, że tamci wrócą. I jak przedtem modliły się o ten powrót mężczyzn, tak teraz poczęły drżeć, aby to nie nastąpiło. Czy może sobie kto wyobrazić podobne piekło. Były u wrót kraju i zatrzaśnięto przed nimi furtę. Goniły już resztkami sił. Zrywały się na każdy szmer, nasłuchiwały.

Piątego dnia, nad wieczorem, Szejda przysłał auto, list i butelkę szampana.

„Jola - pisał - nie czas teraz na domowe kwasy i tragedie. Wracaj natychmiast, musisz przyjąć w domu warszawskich gości. Są to wybitne osobistości i trzeba wystąpić godnie. Willy jest tu. Szampana proszę wypić przez drogę na pomyślność".

W dopisku dodawał: „Zabierz Kaifoszkę, dzieci też. Pożądane stroje śląskie".

Adwokat przez ten tydzień celebrował, rozmieszczał, asystował, opowiadał, gościł, wygłaszał mowy powitalne. Wróżono mu świetną przyszłość. Kilku działaczy miało wejść do Sejmu Śląskiego. Dawano mu wyraźnie do zrozumienia, że będzie on jednym z wybrańców.

Lecz Szejda, w głębi i w cichości ducha patrzył na stolicę. Jego rozmach i ambicje domagały się większego terenu, a Jolanta potrafi stać się ozdobą warszawskich salonów. Straciła wprawdzie głowę, ale... pochodzi ze Śląska. Ma w sobie akurat tyle szaleństwa, co i dumy. Szejda słyszał już w wyobraźni głos żony: Whisky, panie ministrze? Koniaku, panie ambasadorze? Ażeby ją dobrze usposobić, odkupi jej ten kawałek ziemi nad rzeką w Oldrzychowicach. Będą mieli weekendy.

ROZDZIAŁ XXVIII

Wyczyściwszy świąteczny filc, odzież, buty i wszystko, co należy, Kaifosz zamierzał wreszcie użyć świata. Nigdzie nie był, nic nie widział, bo podczas gdy ludzie dawali upust swej radości, on warował przy hucie a w dodatku musiał kryć się przed policją. Tym sposobem wszystko go ominęło.

Po prawdzie, to ich też na te fety nie wołano, Kaifosza i jemu podobnych. Owszem, zjawiło się tylu nowych ludzi, iż miejsca dla wszystkich nie stało, trzeba by się było pchać. A tego nie potrafił. Należało też mieć względy dla gości i tutejsi ludzie czynili to instynktownie. O Kaifoszach, Popiołkach, Knoblochach, Szulcach mało kto wiedział.

Gdyby się nad nim zastanowić, nad Kaifoszem, który odegrał tu taką rolę a teraz zniknął, można było przypuścić, iż wsiąkł on w naród. Wyszedł z masy niewiadomej i wrócił tam, pewne ukryte w nim siły w decydującej chwili skłoniły go do oporu. Jego patriotyzm nie zrodził się z agitacji, nie stężał na wiecach i uroczystościach, ba... nie czerpał go nawet z książek i gazet. Wyrósł on ze zranionej godności człowieczej, a więc z tego, co w ludziach jest cechą dominującą i co było znamiennym dla jego szczepu i narodu.

Lecz wreszcie i on zapragnął poweselić się, wygadać i wyładować. Wyczyścił więc swój filc i wybrał się w drogę. Lecz patrzcie, znów go ominęła muzyka i sztandary, a przypadkiem trafił na uroczystość inną, całkiem jakby familijną. Minister spraw zagranicznych zjechał na Śląsk, zupełnie bez uprzednich zawiadomień, w ten sam sposób jak Kaifosz, gdy na wieść o zgodzie leciał przede wszystkim do huty. Minister chciał zapewne zobaczyć swój warsztat, teren, na którym w ostatnim czasie tak działał, którego strzegł w milczeniu i obronił ową notę, krótszą, dwanaście godzin. Dla prostego człowieka zagadnienie władzy jest zagadnieniem niesłychanie skomplikowanym. Stojąc naprzeciw ministra na jabłonkowskim rynku, Kaifosz, zamiast poić się uroczystością, deliberował właśnie nad tym.

Ponieważ była niedziela i nikt o wizycie tej nie wiedział, a ludzie od rana pociągnęli do Cieszyna, zebrała się gromada z najbliższych okolic: dzieci i matki, burmistrz, nieco hutników z Trzyńca, żołnierze i oficerowie. Dzięki temu tylko Kaifosz znalazł się w kole, a nawet na samym przedzie, między udekorowanym jakimś mężem a pułkownikiem i mógł się oddać swym deliberacjom. Dzień był chmurny i cichy, burmistrz, wezwawszy na pomoc wieszczów - Mickiewicza i Słowackiego - głosił swą przemowę. Minister stał nieruchomy, wysoki, godząc niejako w tłum z góry swą ostrą twarzą. Oczy jego nie wydawały na jaw wzruszenia. Niekiedy nerwowy kurcz szybko biegł przez policzek. Wydał się zgoła nieprzystępny i zagadkowy, lecz zagapiony w niego Kaifosz w tajemniczy sposób rozumiał go i pojmował, i jego władzę, polegającą na tych samych uczuciach - dzięki czemu wysoki dostojnik i hutnik Kaifosz działali w jednym kierunku, nie wiedząc o sobie.

Kaifosz odetchnął. Miniser jak gdyby westchnął, stojąc nieporuszenie i słuchając uważnie, w zamkniętym kole ludzkim, w kręgu doskonałym i bliziutkim, gdzie jeden wspierał się o drugiego ramionami i oddychał jednym oddechem.

Oczy jego miały naprzeciw Kaifosza, tę twarz tak nędzną i tak pełną charakteru. Kości policzkowe rzucały cień na dwie zapadłe jamy pod starannie wyskrobaną z włosa skórą. Nos sterczał ostro. Świąteczne ubranie wisiało na nim jak na kijku. Poczciwa, serdeczna i wymowna gęba Kaifosza wyciągnęła się w ostatnich biedach tak, iż dyrektor Bayer nie mógłby zrobić swego efektownego zdjęcia. W pewnej chwili minister, żegnając się, jął rozdzielać uściski rąk między stojących koło niego notablów. I nie wiadomo - w roztargnieniu czy też dlatego, iż osądził, że tak się należy, wyciągnął dłoń w stronę Kaifosza. Przez moment te dwie dłonie zetknęły się, ktoś poszturchnął Kaifosza z tyłu...

Lecz teraz nabrał on już po tej uroczystości tchu i żałował niezmiernie, iż nie widział wszystkiego, od początku do końca, albowiem człowiekowi tego potrzeba, nie? W poniedziałek udał się do Karwiny, którą akurat zajmowano. Jednak zamarudził w drodze i nie przewidział także, że będzie tu inaczej, niż przy jabłonkowskiej wizycie. **(cdn.)**

kronika rodzinna

W dniu 20 grudnia 2002 roku obchodziła zacny jubileusz

pani MARIA FUJTIKOWA

z Hawierzowa. Z tej okazji najserdeczniejsze życzenia zdrowia, wszelkiej pomyślności i błogosławieństwa Bożego składają córka i syn z rodzinami. O-162

Sto lat, sto lat, niech żyje, żyje nam nasza Kochana Mama, Teściowa, Babcia i Prababcia

pani GENOWEFA KUBIENOWA

ze Stonawy. Z okazji jubileuszu dużo zdrowia i niegasnącego optymizmu życzą córka Genia, synowie Fredzio i Karol wraz z rodzinami. RK-242

W dniu 19 grudnia br. obchodziłby 80. urodziny nasz Mąż, Ojciec, Dziadek, Brat, Szwagier, Przyjaciel i Kolega

MUDr JÓZEF KRZYWOŃ

z Czeskiego Cieszyna. Był lekarzem, poetą i znanym społecznikiem. Prosimy wszystkich, którzy Go znali, lubili i cenili, o chwilę wspomnień. Rodzina. AD-115

W dniu 26. 12. 2002 przypadnie smutna 11. rocznica tragicznego zgonu Ukochanego Syna

śp. ZDEŃKA BATORKA

z Cz. Cieszyna.

W dniu 1. 1. 2003 mijać będzie 2. bolesna rocznica zgonu Ukochanej Żony

śp. ZDEŃKI BATORKOWEJ

z Cz. Cieszyna. O chwilę cichych wspomnień prosi mąż oraz syn z rodziną. OL-474

„Kto był kochany, nie jest zapomniany".

Dnia 24. 12. 2002 wspomnimy 15. rocznicę śmierci naszej Kochanej Mamusi, Teściowej, Babci i Prababci

śp. EMILII FOLWARCZNEJ

z Błędowic Dolnych.

Dnia 16. 10. 2002 również wspomnieliśmy 22. rocznicę śmierci Jej Męża

śp. KAROLA FOLWARCZNEGO

Kto Ich kochał, nigdy nie zapomni. Z głębokim szacunkiem wspominają córka Karolina i syn Bruno z rodzinami. O-156

„Pusty jest dom, smutno jest w nim, brakujesz nam, Kochany w nim".

Dnia 23. 12. 2002 mija smutna pierwsza rocznica, gdy od nas odszedł na zawsze nasz Kochany Mąż, Ojciec, Teść, Dziadek, Pradziadek, Wujek, Szwagier

śp. WILIBALD MICZKA

z Olbrachcic. O chwilę wspomnień prosi zasmucona rodzina. OL-451

Dnia 24. 12. 2002 mija 10. rocznica śmierci naszego Drogiego

śp. TEOFILA ORSZULIKA

z Orłowej-Lutyni. Z bólem i smutkiem wspominają żona i syn z rodziną. O-154

„Mijają lata, nikną marzenia, pozostaje żal i smutne wspomnienia."

Dnia 21. 12. 2002 mija 10. bolesna rocznica, kiedy na zawsze nas opuścił nasz Kochany Jedyny Syn

śp. ANDRZEJ BRECHER

O chwilę wspomnień i cichą modlitwę proszą rodzice. AD-112

„Mijają godziny, dni płyną i lata a pamięć o Tobie Mamo wciąż żyje i do serc naszych powraca".

Dnia 23. 12. 2002 mija 10. rocznica, kiedy umilkło serce naszej Kochanej Mamy

śp. AGATY PASTORKOWEJ

z Trzyńca. Z miłością i szacunkiem wspominają córki Lida i Nina z rodzinami. OL-479

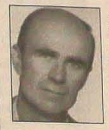

„Chociaż lata mijają i wszystko dzieli nas boleść w sercu została której nie zniszczył czas".

Dnia 26. 12. 2002 mija druga rocznica śmierci naszego Kochanego Ojca, Dziadka

śp. HENRYKA PISULI

z Hawierzowa. Z szacunkiem i miłością wspominają żona, córka i syn z rodzinami. O-152

„Czas mija... lecz łzy i tęsknota pozostają".

20 grudnia 2002 r. minęła pierwsza rocznica, kiedy na zawsze opuścił nas mój Najdroższy Mąż, nasz Kochany Ojciec, Dziadek, Krewny, Kolega i Przyjaciel

śp. inż. WŁADYSŁAW STEBEL

z Trzyńca - Starego Miasta. Wszystkich, którzy Go kochali i znali Jego szlachetne serce, o chwilę zadumy prosi i dziękuje żona oraz synowie z rodziną. AD-105

„Pusty jest dom smutno jest w nim, brakujesz nam Kochana w nim".

Dnia 21. 12. przypominamy sobie 1. rocznicę śmierci

śp. ANASTAZJI SZOTKOWEJ

z Wędryni-Zaolzia, pochodzącej z Łąk. O chwilę wspomnień proszą najbliżsi. B-129

Dnia 27. 12. 2002 minie 10 lat, kiedy odeszła od nas Ukochana Córeczka, Mamuśka i Siostra

śp. URSZULA MATTEONI

z domu Bijok. Tych, którzy znali Jej dobroć i pobożność, proszą o modlitwę rodzice i dzieci. RK-236

W dniu 24. 12. 2002 przypada 5. rocznica, kiedy ucichło szlachetne serce naszej Kochanej Matki, Babci, Prababci i Siostry

śp. HELENY CHWISTKOWEJ

z domu Rzyman z Hawierzowa-Suchej Dolnej. Prosimy wszystkich znajomych o poświęcenie Jej chwili wspomnień razem z nami. Wspomnijcie też w czasie wigilijnym Jej Męża, mojego Ojca

śp. PAWŁA CHWISTKA

Córka z rodziną. B-134

Składamy serdeczne podziękowania krewnym, znajomym i sąsiadom za wyrazy współczucia, wieńce, kwiaty i udział w pogrzebie

śp. MAKSYMILIANA KLOCKA

Serdeczne Bóg zapłać ks. Jochymkowi za dostojne przeprowadzenie nabożeństwa żałobnego oraz chórowi kościelnemu za upiększenie obrzędu. Zasmucona rodzina. RK-248

„Nie płaczcie, że idę spać, tego spokoju mi życzcie. Tylko wieczne wspomnienie w sercach zachowajcie".

Pogrążeni w głębokim żalu zawiadamiamy wszystkich krewnych, przyjaciół i znajomych, że dnia 16 grudnia 2002 r. zmarła po długiej i ciężkiej chorobie w wieku 73 lat nasza Ukochana Matka, Babcia, Teściowa, Kuzynka i Ciocia

śp. HILDEGARDA MITRĘGOWA

z domu Reichenbachów w Suchej Górnej nr 26. Pogrzeb Drogiej Zmarłej odbędzie się w poniedziałek 23 grudnia 2002 r. o godz. 10.00 z kościoła katolickiego w Suchej Górnej na miejscowy cmentarz. Zasmucona rodzina. OL-485

teatr

KARWINA - Centrum: Strasznydła z. o. o. (21, 22, godz. 15.30), xXx (21, 22, 23, godz. 17.45), Quo Vadis (21, 22, 23, godz. 20.00), Planeta skarbów (25, 26, 27, godz. 15.30), Brak (25, 26, 27, godz. 17.45, 20.00), Krecik w Święta (22, godz. 14.00), **Reflex**: Ostatni rabunek (21, 22, 23, godz. 17.00, 20.00), Seksowne ptaki (25, 26, 27, godz. 17.00, 20.00), **EX**: Epoka lodowcowa (21, 22, godz. 19.00), Agent bez przeszłości (26, 27, godz. 19.00), **CZ. CIESZYN-Central>**: Mysz Stuart Little 2 (21, 22, 23, godz. 17.15), Halloween: Zmartwychwstanie (21, 22, 23, godz. 19.30), Waterloo po czesku (27, godz. 17.15, 19.30), **TRZYNIEC-Kosmos**: Epoka lodowcowa (21, 22, 23, godz. 17.30), Czerwony smok (21, 22, 23, godz. 20.00), Mr. Deeds - przypadkowy milioner (26, 27, godz. 17.30, 20.00), **BYSTRZYCA - Miejscowe kino**: Lilo i Stitch (21, godz. 17.00).

zaproszenia za Olzę

CIESZYN, Rynek 18, kino Piast: Epoka lodowcowa (21, 22, godz. 14.00), Śmierć nadejdzie jutro (21, 22, godz. 15.30, 20.00), 8 kobiet (21, 22, 27, 28, 29, 30, godz. 18.00), Szósty zmysł (21, 22, godz. 22.30). **23-26. 12. kino nieczynne!** Śnieżne psy (27, 28, 29, 30, godz. 13.30), Śmierć nadejdzie jutro (27, 28, 29, 30, godz. 15.30, 20.00), Moulin Rouge (27, 28, 29, 30, godz. 22.30) **31. 12. - kino nieczynne** Harry Potter i komnata tajemnic (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, godz. 14.00, 17.00, 20.00).

TEATR im. A. Mickiewicza w Cieszynie - 21. 12. godz. 16.30 - „Kwartalne Spotkanie Młodzieży - Fundacja „Życie i Misja". 26. 12. godz. 16.00 „Rodzinne spotkanie świąteczne" - Centrum Misji Ewangelickiej. 28. 12. godz. 16.00 Koncert kolęd. 29. 12. godz. 16.00 - Koncert kolęd (dzieci śpiewają kolędy).

wystawy

KSIĄŻNICA CIESZYŃSKA ul. Mennicza 46 - Do 31. 12. wystawa „Wędrówki książek. Źródła pochodzenia bibliotecznych zbiorów ks. Leopolda Jana Szersznika". Otwarte: po-wt-śr-pt w godz. 8-15.

MUZEUM ZIEMI CIESZYŃSKIEJ - Sala wystaw Muzeum Cieszyńskiego, Hlavní 3: stała ekspozycja "Obrazki z przeszłości Śląska Cieszyńskiego,,. Galeria: Do 3. 1. 2003 "Jerzy Trzanowski,, (1592-1637). Otwarte: wt-pt: 9-17, so: 9-3, nie: 13-17.

▲ **Muzeum Tragedii Żywocickiej** - Do 31. 12. wystawa: "Modele techniki wojskowej,,. Czynna: wt-pt: 9-17, so: 9-13, nie: 13-17.

▲ **Muzeum Techniki w Pietwałdzie** - Stała ekspozycja - wystawy: "Tramwaje w Karwińskiem i Ostrawskiem,,, „Uwaga wyleci ptaszek", „Tradycje górnictwa w Karwińskiem". Otwarte: wt-pt: 9-16, so: 9-13, nie: 13-17.

▲ **HAWIERZÓW - Musaion**: Do 19. 1. 2003 wystawa „Zanim rozpoczniesz czytanie". Otwarte: wt-pt: 9-17, so: 9-13, nie: 13-17.

▲ **Sala wystaw „Interklub" Karwina** - Do 9. 2. 2003 wystawa „Usteckie szopki". Otwarte: wt-pt: 9-17, so: 9-13, nie: 13-17.

▲ **Sala wystaw w Orłowej-Mieście** - Do 28. 2. 2003 wystawa „Perełki z muzealnego magazynu". Otwarte: wt-pt: 9-17, so-nie: 9-13.

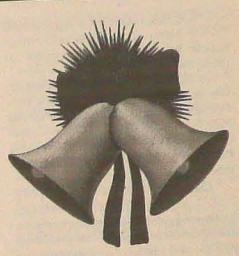

▲ **JABŁONKÓW** - stała ekspozycja - „Z przeszłości Jabłonkowa i okolicy". Do 6. 1. 2003 wystawa: A. Szpyrc „Jabłonków na szkle malowany". Otwarte: wt-pt: 9-17, so: 9-13, nie: 13-17.

MUZEUM HT i MIASTA TRZYŃCA - wystawa „Ludowe szopki". Otwarte: wt-pt: 9-17, nie: 13-17.

▲ „Fantastyczna fauna i flora" (międzynarodowa wystawa zabawek). Otwarte: wt-pt: 9-17, nie: 13-17.

▲ „Jiří Šlitr" (wybór z najstarszej twórczości).

PAŃSTWOWE ARCHIWUM POWIATOWE w Karwinie - sala wystaw: wystawa „Wspomnienia o starej Karwinie". Otwarte: po, śr: 8-17, wt, czw: 8-15, pt: 8-14.30.

GALERIA ZAMKOWA „Chagall": Do 6. 1. 2003 wystawa grupy „Grafičanka". Otwarte: po-pt: 9-19, so: 9-18. nie: 9-12.

GALERIA „Maryčka" w DK im. Petra Bezruča - Do końca grudnia wystawa szopek. Wystawa klasycznych szopek z 18 wieku. Malowane szopki - M. Alša, J. Lady, J. Weniga, M. Fischer-Kvěchowej i dalszych oraz widokówki ze zbiorów pani Marty Halfar. Otwarte: po-pt: 10-17, so-nie: 14-17. Wstępne dobrowolne.

co, gdzie, kiedy

SKRZECZOŃ - MK PZKO zaprasza w sobotę 28. 12. o godz. 15 do Domu PZKO na „Wigilijkę" połączoną ze spotkaniem z tegorocznymi jubilatami Koła. W programie wystąpi młodzież szkolna, chór mieszany „Hasło" oraz kapela zespołu „Skotnica" z Orłowej.

ZABŁOCIE - Zarząd MK PZKO zaprasza na „Wigilijkę" w piątek 27. 12. o godz. 16 do świetlicy Koła.

BOGUMIN - Zarząd MK PZKO i Klub Kobiet zapraszają na „Wigilijkę" w sobotę 28. 12. o godz. 15.00 do Domu PZKO.

RYCHWAŁD - MK PZKO zaprasza w niedzielę 29. 12. o godz. 15 do Domu PZKO na spotkanie przy choince. W programie: „Rychwałdzianie". Sprzedaż Kalendarza Śląskiego 2003.

LUTYNIA DOLNA - MK PZKO zaprasza na świetlicę z „Bajką" w poniedziałek 30. 12. o godz. 16 do PSP.

ORŁOWA MIASTO i ŁAZY Zarząd MK PZKO zaprasza na spotkanie świąteczno-noworoczne w sobotę 28. 12. o godz. 15.30 do świetlicy w Orłowej-Zimnym Dole. W programie kolędy ChNP.

KARWINA-RAJ - Zarząd MK PZKO zaprasza do Domu PZKO na spotkanie przy choince - członkinie Klubu Kobiet i członków Klubu Seniora w piątek 27. 12. o godz. 15. Chórzystów chóru mieszanego „Dźwięk" i zespołu wokalnego „Dźwięczek" w sobotę 28. 12. o godz. 17.

GAZETA POLAKÓW W REPUBLICE CZESKIEJ GŁOS LUDU

Henryka Bittmar ✦ Zastępca: Bogusław Krzyżanek ✦ Telefony: centrala 597450 111, sekretariat 597450252 (i fax), dział sportowy 597 450 258, redaktorzy 597 450 242, 597 450 249, 597 450 256, e-mail: glosludu@ostrava.cz ✦ Filia redakcji: ul. Komenskiego 4, 737 01 Cz. Cieszyn, tel. 558 731 766, e-mail: glosludu@silesnet.cz ✦ Adres wydawcy: Kongres Polaków w RC, Komenskiego 4, 737 01 Cz. Cieszyn, IČO: 00535613 ✦ Adres wydawnictwa: Vydavatelství OLZA - Wydawnictwo OLZA, s.r.o., Čapka 200/7, 737 01 Cz. Cieszyn, IČO: 48396761, e-mail: olza@silesnet.cz ✦ Ogłoszenia przyjmowane są w dni powszednie od godz. 8.30 do 15.00 w redakcji „Głosu Ludu" w Ostrawie; w Biurze Ogłoszeń Wydawnictwa „OLZA", przy ulicy Čapka 200/7 w Cz. Cieszynie w dni powszednie od godz. 8.30 do 15.30; dni powszednie w godz. od 8.00 do 16.00 w biurze firmy AD SERVIS, ul. Střelniční 18, Cz. Cieszyn; w Oddziale Literatury Polskiej Biblioteki Regionalnej w Karwinie-Frysztacie (na rynku) w godzinach otwarcia. ✦ Pismo wychodzi we wtorki, czwartki i soboty ✦ Miejsce wydania: Ostrawa ✦ Dostawę prenumeratorom prowadzi w imieniu wydawcy spółka Předplatné tisku, s.r.o., Abocentrum, Moravské náměstí 12D, P.O. BOX 351, 659 51, Brno; zamówienia: tel. 541 23 32 32,fax: 541 61 61 60, email: abocentrum@pns.cz; reklamacje: 800 - 171 181. Stosunki umowne między wydawcą a prenumeratorami regulują ogólne zasady handlowe. ✦ Kolportaż: SmD, s.r.o., Mediaprint & Kapa Pressegrosso, s.r.o., ✦ Druk: Ringier Print s.r.o., Ostrawa ✦ Materiałów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo ich redagowania i skracania. ✦ Numer ewidencyjny Ministerstwa Kultury RC: MK ČR E 588, nr indeksu 42501, ISSN 1212-4222.

✦ W Vydavatelství OLZA - Wydawnictwie OLZA, s.r.o. wydaje Kongres Polaków w RC przy wsparciu finansowym Rządu RC ✦ Adres redakcji: Redakcja „Głos Ludu", P.O. BOX 29, Novinářská 3, 709 29 Ostrawa ✦ Redaktor naczelny:

SUCHA GÓRNA - Zarząd MK PZKO zaprasza na spotkanie noworoczne w sobotę 28. 12. o godz. 16 do Domu PZKO.

STONAWA - MK PZKO zaprasza na spotkanie przy choince w niedzielę 29. 12. o godz. 15 do Domu PZKO. W programie występy dzieci przedszkola i szkoły, chóru MK PZKO i TL „Bajka". Sprzedaż Kalendarzy.

OLBRACHCICE - Zarząd MK PZKO zaprasza na walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze w niedzielę 29. 12. o godz. 16 do Domu PZKO. Po zebraniu odbędzie się „Wigilijka" z programem świątecznym.

CIERLICKO-GRODZISZCZ - Zarząd MK PZKO zaprasza na „Wigilijkę" połączoną z zebraniem walnym do sali remizy strażackiej w piątek 27. 12. o godz. 16.30. Każdy uczestnik proszony jest, żeby przyniósł podarunek w cenie cca 50,- Kč oraz kilka ciastek.

HAWIERZÓW-BŁĘDOWICE - Klub Kobiet, Klub Seniora i Zarząd MK PZKO zapraszają członków i członkinie na spotkanie przy choince w sobotę 28. 12. o godz. 16 do Domu PZKO. Wstępne - ciastko domowe.

CZESKI CIESZYN - Dyrekcja i MSz PSP Cz. Cieszyn zaprasza na bal szkolny w piątek 10. 1. o godz. 19 do Ośrodka Kultury Strzelnica. Gra orkiestra MR. BABY. Miejscówki w cenie 250,- Kč do nabycia w Bibliotece Miejskiej, ul. Havlíčka 6, Cz. Cieszyn: po: 13-18, wt., pt: 9-12, 13-17, czw: 9-12, 13-18.

CZ. CIESZYN-MOSTY - MK PZKO zaprasza członków na walne zebranie połączone z „Wigilijką" w sobotę 28. 12. o godz. 16 do Domu PZKO.

TRZYNIEC ŁYŻBICE-WIEŚ - zaprasza na spotkanie świąteczne 27. 12. o godz. 17 do sali PZKO - stara szkoła.

GRÓDEK - MK PZKO zaprasza na tradycyjne spotkanie świąteczne w sobotę 28. 12. o godz. 17 do Domu PZKO.

PTTS „BS" zaprasza w sobotę 28. 12. na Ostry na wymarsz przedsylwestrowy. Rejestracja w godz. 10-12.

WĘDRYNIA - Klub Seniora przy MK PZKO zaprasza członków i sympatyków na spotkanie „Wigilijkowe" z opłatkiem w poniedziałek 30. 12. o godz. 15 do Czytelni.

■ mieszkania - wynajem

POSZUKUJĘ do wynajęcia mniejszy dom rodzinny - nieumeblowany lub mieszkanie 2+1. Pilne. Kontakt tel.: 737 428 565.
OLZA-2432

■ matrymonialne

JEŚLI MASZ 55-60 LAT, wzrost powyżej 170 cm, jesteś wolny i kulturalny zaryzykuj i odezwij się.
OL-478

■ sprzedaż

SPRZEDAM Jawa 50-Mustang za 2000,- Kč. Tel.: 606577086.
O-163

■ oferta pracy

PILNIE POSZUKUJEMY stałej opieki dla mężczyzny w Czeskim Cieszynie. Warunki płacowe i mieszkaniowe do uzgodnienia pod nr. tel.: 558 731 123.
AD-116

OLZA-2429

Do Bożonarodzeniowych życzeń dołączamy podziękowanie za okazaną nam przychylność. Równocześnie życzymy wiele zdrowia, szczęścia i pomyślności w Nowym Roku 2003.

Danuta Cienciała - Salon „Dalida" - Cz. Cieszyn
OL-473

DOM PZKO PĘKAŁ W SZWACH

Gródeckie »Jasełka«

GRÓDEK (kor) - W czwartek i piątek mieszkańcy Gródku mieli okazję na scenie miejscowego Domu PZKO obejrzeć szopkę bożonarodzeniową w wykonaniu dzieci z polskiej małoklasówki.

Przedstawienie przygotowane przez małych aktorów cieszyło się ogromnym powodzeniem. Sala w oba dni dosłownie pękała w szwach. „Jasełka" obejrzał też m.in. starosta Pavel Tomčala.

Przedstawienie Wandy Chotomskiej przygotowały z dziećmi nauczycielki z dyrektorką Renatą Czader. Muzykę napisał Andrzej Macoszek z Nawsia.

Przez scenę przewinęli się zaś wszyscy uczniowie gródeckiej PSP, a więc 36 dzieci.

● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

NIE TYLKO O MECZU INTERLIGI PIŁKI RĘCZNEJ ZACHÓD - WSCHÓD

Pewny odejścia jedynie Juříček

Środowy pokazowy mecz Zachód - Wschód piłkarzy ręcznych był zarazem i ostatnim akordem roku 2002 czechosłowackiej Interligi. Lepsi w tej konfrontacji okazali się być gracze „Zachodu", którzy zwyciężyli nad słowackimi kolegami po raz trzeci z rzędu.

W Karwinie wbrew obietnicom nie zaprezentowała się niestety cała czołówka najlepszych szczypiornistów tego roku. Zabrakło takich zawodników, jak Galia (bramkarz HCB), Badura, Jícha, Kyryljuk czy Valo, ale widzowie nie byli z pewnością zawiedzeni. Przecież, z ręką na sercu, karwińska publiczność najbardziej cieszyła się na popisy swoich pupilów. W dodatku Radczenko i Juříček, dwie największe gwiazdy ostatnich lat w zespole Banika Karwina, od nowego roku z największym prawdopodobieństwem nie powrócą już do drużyny. Prawie pewny podpisania kontraktu z klubem zagranicznym jest David Juříček, który wczoraj przechodził testy we francuskim zespole Isres. Decyzja na temat Radczenki jeszcze nie zapadła, ale sam zawodnik nie ukrywa, iż w skromnych warunkach finansowych nie będzie pracować. Niewykluczone, iż „Szasza" w wypadku odmowy ze strony pierwszoligowego fransuskiego Chambery, powróci do Rosji na stałe. W związku z tym zeszłoroczne pomyślne batalie w ostatni udzielenia temu zawodnikowi obywatelstwa czeskiego, by mógł on występować w reprezentacji RC, w świetle wydarzeń z ostatnich dni nie mają znaczenia. Przypomnijmy, iż zagraniczne kluby zainteresowane są też Kamilem Heinzem (głównie Włosi), Michał Brůna kokietuje (trochę nielogicznie, wziąwszy pod uwagę jego klasę) z bosieńskim zespołem Ljubuški.

Jak informowaliśmy w poprzednich numerach „GL", karwiński klub boryka się z dużymi kłopotami natury ekonomicznej. Miasto wsparło w grudniu drużynę jednorazową dotacją w wysokości 2 milionów koron, ale straty finansowe z Ligi Mistrzów (brak transmisji telewizyjnych i co za tym idzie - dużych sponsorów) odbił się negatywnie na kondycji drużyny. Menedżer Banika Miroslav Pelech nie ukrywał, iż z powodu braku kamer telewizji na meczach Ligi Mistrzów w Karwinie kasa klubu poważnie ucierpiała. Dla „Głosu Ludu" powiedział wtedy, iż „jest to cios poniżej pasa". Wygląda na to, iż z tego mocnego uderzenia karwiniacy będą się leczyć dosyć długo. Winę za skandaliczną ignorację piłki ręcznej w czeskich telewizorach ponosi nie tylko właściciel praw do transmisji Ligi Mistrzów (w tym wypadku Norwegowie), ale również sama Telewizja Czeska. Dyrektor sportowy TC Ota Černý, który w bieżącym roku zastąpił na tym stanowisku Jaromíra Bosáka, moim zdaniem nie wykorzystał wszystkich sił i pomysłów na uratowanie transmisji. Nawet w dziennikach sportowych, po głównych wydaniach telewizyjnych wiadomości, wyniki Karwiny w Lidze Mistrzów serwowano widzom zazwyczaj w ostatnich setach informacyjnych.

Kierownictwo karwińskiego klubu jest optymistycznej myśli. Wszyscy wierzą, iż w zbliżającym się nowym roku zespół znad Olzy nie obniży lotów, chociaż prezentować się będzie z mocno osłabionym składem. W kilku meczach jesiennego sezonu Interligi młodzi zawodnicy Banika pokazali, że niedługo mogą z powodzeniem przejąć pałeczkę po bardziej rutynowanych kolegach.

■ **ZACHÓD - WSCHÓD 32:36 (16:14). Bramki dla Zachodu:** Čuroda 9/1, Nocar 7, Juříček, Farář, Brabec i Kraus po 3, Titkow 2/2, Hruby i Lácik 1 po 1. **Dla Wschodu:** Kolesár 7/4, T. Strafonvský 5, Tabačko 4, Kukučka 3/1 itd.

JANUSZ BITTMAR

■ SPORT POLSKI

❒ **SIATKÓWKA. Gracze Mostostalu Azotów Kędzierzyn Koźle** przegrali w Opolu z Łużnikami Moskwa 0:3 (23:25, 22:25, 19:25) w meczu trzeciej kolejki grupy E Ligi Mistrzów.

❒ **MACIEJ ŻURAWSKI** - napastnik piłkarskiej reprezentacji Polski i Wisły Kraków podpisał nowy kontrakt z dotychczasowym klubem, który będzie obowiązywać do 2007 roku. Oznacza to, że pozostanie on w Krakowie i będzie reprezentować „Białą Gwiazdę" co najmniej do końca obecnego sezonu.

KONKURS - ŚWIĄTECZNA BOMBKA 2002

Kto najwyżej?

Dnia 16. 12. 2002 odbyły się tradycyjne zawody w skoku wzwyż o „Świąteczną Bombkę" organizowane przez PCP, SP w Czeskim Cieszynie i SP w Karwinie Nowym Mieście. **Podajemy wyniki - kategoria I (chłopcy VI i VII klasa):** 1. Marek Kurzępa (Cz. Cieszyn) 133 cm, 2. René Bilko (Błędowice) 133, 3. Daniel Kolek (Sucha G.) 130. **Kategoria II (dziewczyny VI - VII klasa):** 1. Agata Rzyman (Sucha G.) 133 cm, 2. Jana Zahraj (Jabłonków) 133, 3. Anna Suszka (Cz. Cieszyn) 125. **Kategoria III (chłopcy VIII - IX klasa):** 1. Michał Noga (Jabłonków) 170 cm, 2. Dawid Smelik (Trzyniec I) 164, 3. Daniel Labudek (Błędowice) 155. **Kategoria IV (dziewczyny VIII - IX klasa):** 1. Beata Gut 144 cm, 2. Lenka Konieczna (Jabłonków) 141, 3. Iwana Kornuta (Trzyniec I) 135 cm.

W klasyfikacji generalnej szkół triumfowała SP Czeski Cieszyn z bilansem 65 punktów, przed Trzyńcem I (58) i Jabłonkowem (54,5 pkt.).
(R. G.)

■ NASZA OFERTA ŚWIĄTECZNA ■ NASZA OFERTA

● **HOKEJ NA LODZIE. Telekom Ekstraliga:** Trzyniec - Wsecin i Hawierzów - Slavia Praga (w piątek 27. 12. o godz. 17.00).

● **MIĘDZYNARODOWY TURNIEJ SZACHOWY W TRZYŃCU - od 28. 12. do 4. 1. 2003 w hotelu Steel.** W rywalizacji wezmą udział szachiści z Polski, Słowacji, Rosji, Białorusi i Węgier. Mecze rozpoczynają się codziennie o godz. 16.00, tylko 31. 12. i 4. 1. już od godziny 9.00.

● **BIEG SYLWESTROWY W KARWINIE - wtorek 31. 12. o godz. 10.00**. W Sylwestra ulice Karwiny ożyją sportowym zgiełkiem. Lekkoatletyczny klub Jákl Karwina organizuje bowiem tradycyjny „Bieg Sylwestrowski". To już 19. edycja tej bardzo popularnej imprezy sportowej. Jak zawsze zawodnicy, podzieloni do trzech kategorii (do lat 39, ponad 40 oraz ponad 50) pokonują trasę długości 10 km.

● **HALOWY TURNIEJ PIŁKARSKI „ORION CUP"** - W piątek 27. 12. od godz. 15.00 na Stadionie Zimowym w Ostrawie-Porubie rywalizować będą ze sobą zespoły Banika Ostrawa, Witkowic, Trenczyna i Megasu Frensztat
(r)

II LIGA HOKEJA NA LODZIE

HCO znów na szczycie

W ostatnim w tym roku drugoligowym meczu hokeja na lodzie gracze Orłowej pokonali na wyjeździe dwunasty zespół tabeli Przerów 5:2. Dzięki tej wygranej orłowianie wrócili na pierwsze miejsce w tabeli (60 pkt.). W fotelu lidera przezimują oni za sprawą korzystniejszego bilansu bramek od zespołu Sarezy Ostrawa. Na brązowym tronie ulokowali się hokeiści Ołomuńca, którzy tracą do prowadzących dwóch drużyn tylko dwa punkty. Następna, 29. kolejka II ligi, zaplanowana jest dopiero na 5 stycznia 2003.

● **PRZERÓW - ORŁOWA 2:5 (1:0, 1:3, 0:2)**. Goście zaprezentowali się w osłabionym składzie, ale z outsiderem grupy wschodniej dali sobie radę. Gospodarze w I tercji wyszli na prowadzenie, ale w dwóch ostatnich odsłonach warunki gry dyktowali przyjezdni. Dla HCO trafiali: Šebek, Chromík, Piecha i dwukrotnie Luka.
(J.K.)

WCZORAJ POZNALIŚMY NOWEGO TRENERA REPREZENTACJI POLSKI

Piłkarzy poprowadzi Paweł Janas

Paweł Janas został trenerem piłkarskiej reprezentacji Polski. Janas zastąpił Zbigniewa Bońka, który podał się do dymisji 3 grudnia. O nominacji Janasa poinformował prezes Polskiego Związku Piłki Nożnej Michał Listkiewicz wczoraj w Warszawie na konferencji prasowej. Janas rozpocznie pracę z drużyną narodową 1 stycznia 2003 roku, a jego asystentem będzie Edward Klejndinst, który jednocześnie będzie prowadził reprezentację młodzieżową.

Paweł Janas urodził się 4 marca 1953 roku w Pabianicach. Z wykształcenia jest technikiem-ekonomistą, ukończył także warszawską Akademię Wychowania Fizycznego. W karierze piłkarskiej reprezentował kluby: Włókniarza Pabianice (1965-73), Widzewa Łódź (1974-77), Legii Warszawa (1978-82, 1986-88) oraz francuskiego AJ Auxerre (1982-86). Z Legią dwukrotnie sięgnął po Puchar Polski. W 1986 roku został wybrany najlepszym obcokrajowcem ligi francuskiej. Najczęściej występował jako środkowy obrońca. W reprezentacji Polski zadebiutował 24 marca 1976 roku w meczu z Argentyną. Rozegrał w niej 53 mecze, zdobywając jedną bramkę. W mistrzostwach świata w 1982 roku wywalczył z nią trzecie miejsce. Po zakończeniu kariery zawodniczej rozpoczął pracę trenerską w warszawskiej Legii. Ostatnio pełnił funkcję dyrektora sportowego w klubie Amica Wronki.

„Przed Pawłem stoi naprawdę nieprawdopodobnie trudne zadanie. Wszyscy będziemy mu bardzo życzliwi, wszyscy będziemy mu kibicować, bo po pierwsze jest to bardzo sympatyczny człowiek, a po drugie wspominam go z dużym sentymentem i ciepłem" - powiedział były trener reprezentacji **Antoni Piechniczek.** „Janas jest jednym ze zdolniejszych trenerów młodego pokolenia. Nie jest to najmłodsze pokolenie, ale pokolenie, które wchodzi na wielkie piłkarskie wody" - dodał były trener reprezentacji Polski. Zaznaczył, że respektuje decyzję PZPN, bo jego zdaniem związek miał najlepsze dane, by wybrać optymalną kandydaturę. W opinii Piechniczka poprzednie dokonania trenerskie Janasa to „przygrywki" do tego, czego oczekuje się od trenera reprezentacji. Teraz nowy selekcjoner - mówił Piechniczek - wskakuje na „rwącego konia" i „nawet sam nie spodziewa się, ile będzie miał nieprzespanych nocy i trudnych chwil, ale jako człowiek młody powinien sobie z tym wszystkim dać radę".

Z kolei znany krytyk panujących stosunków w PZPN, były bramkarz piłkarskiej kadry narodowej **Jan Tomaszewski** uważa, że powołanie Pawła Janasa na stanowisko trenera reprezentacji Polski jest złym pomysłem. „Podobnie, jak w przypadku Zbigniewa Bońka, także Janas jest niespełnionym wiceprezesem wyciągniętym z dyletanckiego kapelusza prezesa Michała Listkiewicza" - powiedział Tomaszewski. „Uważam, że Janas w skandaliczny sposób zakończył swoją współpracę z reprezentacją młodzieżową, gdy przegrał dwumecz z Turcją. Między spotkaniami w Polsce i Turcji w kadrze młodzieżowej działo się przecież bardzo źle. Poza tym Janas nie radził sobie dobrze w Amice, gdzie był odpowiedzialny za sprawy sportowe, a przecież widać, jak tam się obecnie dzieje" - dodał. Zdaniem Tomaszewskiego, „obecnie w Polsce jest tylko dwóch trenerów, którzy mogą prowadzić reprezentację - Jerzy Engel i Henryk Kasperczak".
(wg PAP)

POLSKI PROGRAM TELEWIZYJNY

SOBOTA 21 GRUDNIA

■ TVP 1:

6.30 Rok w ogrodzie (mag.)
7.00 Agrolinia
8.00 Wiadomości, pogoda
8.15 Plemię (s.)
8.40 Ziarno (pr. katol.)
9.05 Wirtul@ndia
9.35 Mała Księga Dżungli (s. anim.)
10.00 Detektywi (s.)
10.55 Kolejka (lista przebojów)
11.15 To niesamowite (s.)
11.45 Moda jak pogoda
12.05 Zwierzęta świata: Aligatory z Nigelem Marvinem (s. dokumentalny)
12.35 Co Pani na to? (pr. public.)
13.00 Wiadomości
13.10 Zabawy językiem polskim (teleturniej)
13.45 Puchar Świata w skokach narciarskich
15.55 Między nami (talk show)
16.30 Moda na sukces (s.)
17.20 Sportowy Express
17.25 Gość Jedynki
17.40 Plebania (s.)
18.35 Jaka to melodia? (quiz)
19.05 Wieczorynka: Przygody ośliczki Tosi, Królowie i królowe (s. animowany)
19.30 Wiadomości
20.10 Junior (film USA)
22.05 XXIII Przegląd Piosenki Aktorskiej Wrocław 2002
23.15 Strażnik czasu (film USA)
0.55 Kino w podróży: Kowboj za kółkiem (film USA)
2.35 Sprawiedliwość na 18 kołach (serial).

■ TVP 2:

6.50 Studio urody
7.00 Echa tygodnia
7.30 Spróbujmy razem (mag.)
8.00 M jak miłość (s.)
8.45 Ojczyzna-polszczyzna
9.00 Nigel Kennedy i jego nowa polska miłość
9.30 Wideoteka Dorosłego Człowieka
9.55 Nie ma cudów (s.)
10.30 Kręcioła (mag.)
10.50 Arka Noego (mag.)
11.15 Kino bez rodziców: Tom i Jerry (s. animowany)
11.40 Moja dziewczyna 2 (film USA)
13.30 30 ton! (lista przebojów)
14.00 Familiada (teleturniej)
14.30 Złotopolscy (s.)
15.00 Pół żartem, pół serial - czyli „Czterdziestolatek" powraca (quiz)
16.00 Śpiewające Fortepiany (teleturniej)
17.00 Gorący temat (s.)
17.25 XXVI Międzynarodowy Festiwal Cyrków w Monte Carlo
18.00 Program lokalny
18.30 Panorama
19.05 Świat obok nas: Elvis żyje (film dokumentalny)
20.00 Kraj się śmieje: Polskie świętowanie (pr. rozryw.)
21.00 „Wierzę piosence..." (koncert)
21.50 Słowo na niedzielę
22.00 Panorama
22.35 Dobry wieczór, dobre kino: Dziki Bill (film USA)
0.15 Sprawa załatwiona (film USA)
1.50 Rodzynki z migdałami (pr. rozrywkowy).

■ TV KATOWICE:

6.30 Bajki Hektora (s.), **7.00** Angela Anakonda (s. anim.), **7.30** Kurier, **7.45** Aktualności, **8.00** Magazynek, **8.30** Kurier, **8.45** Palce lizać, czyli..., **9.00** Świat (mag.), **9.30** Kurier, **9.45** Królowa Bona (s.), **10.45** Polska Agencja Satyryczna, **11.15** Przeglądarka Trójki, **11.30** Kurier, **11.45** Festiwal Piosenki Harcerskiej Kielce 2002, **12.30** Kurier, **12.45** Kwartet, **13.15** Integracja (mag.), **13.30** Kurier, **13.50** Eugenia Sandler (s.), **14.15** Książka dla dzieci, **14.30** Kurier, **14.35** Podróże po Meksyku i Karaibach (s. dok.), **15.30** Kurier, **15.45** Aktualności, **16.00** 45-lecie TV Katowice, **16.30** Kurier, **16.45** Młodzież kontra... (pr. public.), **17.30** Kurier, **17.35** Świat (mag.), **18.00** Aktualności, wiadomości sportowe, **18.30** Kurier, **18.35** Regiony kultury, **18.45** Kariera Nikodema Dyzmy (s.), **19.40** Sport, **20.30** Kurier, **20.55** Przegląd gospodarczy, **21.20** ZUS radzi, **21.30** Kurier, **21.45** Aktualności, prognoza pogody, **22.00** Sobotni magazyn sportowy, **22.30** Kurier, **22.45** Sport, **23.00** Zgodnie z prawem (mag.), **23.55** Gwoździk (kom. franc.), **1.50** Potrzeba seksu (serial dok.).

■ TV POLSAT 1:

6.00 Imprezka Fox Kids, **6.10** Muzykogranie, **7.00** Twój lekarz oraz Wystarczy chcieć, **7.30** Rzeka wielu nurtów (s. dok.), **8.00** Serial animowany, **8.30** Psotny Bill (s. anim.), **8.55** Hugo (dla całej rodziny), **9.30** Power Rangers (s.), **9.55** Imprezka Fox Kids, **10.05** Hitmania, **10.45** Aniołek z Waszyngtonu (film USA), **12.35** Powrót znad rzeki Kwai (film ang.), **14.30** Centrum przygotowań świątecznych - Winiary, **14.35** Promenada sukcesu, **15.15** 4x4 (mag.), **15.45** Informacje, **16.00** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **16.25** Centrum przygotowań świątecznych - Winiary, **16.30** Fundacja Polsat (relacja z balu), **17.00** Roswell: W kręgu tajemnic (s.), **17.50** Asy z klasy (s.), **18.40** Centrum przygotowań świątecznych - Winiary, **18.45** Informacje, **19.10** Psie serce (s.), **20.05** Bar Post Scriptum (widow. rozryw.), **21.20** Szpital na perypetiach (s.), **21.30** Losowanie Lotto, **21.55** Nocne jastrzębie (film USA), **23.35** Playboy: Teksańska gorączka (s.), **1.20** Powrót znad rzeki Kwai (film ang.).

NIEDZIELA 22 GRUDNIA

■ TVP 1:

6.30 Czas relaksu
6.50 Przystanek Unia (pr. public.)
7.35 Latające misie (s. anim.)
8.05 Sabrina jedzie do Rzymu (film USA)
9.00 Teleranek (dla dzieci)
9.25 To niesamowite! (s.)
10.00 Od przedszkola do Opola
10.35 Myślisz o kimś? - Wybierz teledysk!
10.55 Śmiechu warte (pr. rozryw.)
11.15 Wigilia dla bezdomnych
11.20 Życie moje
11.45 Książki na jesień
11.50 Wigilia dla bezdomnych
12.00 Anioł Pański (z Watykanu)
12.25 Tydzień
12.55 Wigilia dla bezdomnych
13.00 Wiadomości
13.10 Kochamy polskie seriale (teleturniej)
13.45 PŚ w skokach narciarskich
15.45 Wigilia dla bezdomnych
15.55 Czas na dokument - BBC w Jedynce: Życie ssaków (s. dok.)
16.45 Wigilia dla bezdomnych
17.00 Teleexpress
17.20 Sportowy Express
17.25 DTV (pr. J. Fedorowicza)
17.35 Czas na dokument: Przedszkolandia (s. dok.)
18.05 Lokatorzy (s.)
18.35 Jaka to melodia? (quiz)
19.00 Wieczorynka: Myszka Miki i przyjaciele (s. anim.)
19.30 Wiadomości
20.10 Kameleon (s.)
21.20 Wykrywacz kłamstw (quiz)
21.55 Czas na dokument: Taśmy grozy (serial dok.)
22.25 Uczta kinomana: Zmarły w chwili przybycia (film USA)
0.05 Panna Madonna, legenda tych lat (reportaż)

■ TVP 2:

7.05 Film dla niesłyszących: Czterdziestolatek (s.)
7.50 Słowo na niedzielę
8.00 M jak miłość (s.)
8.50 Hymn ze szczytów gór (koncert dla papieża)
9.50 Nie tylko dla komandosów (reportaż)
10.15 Złoto carów (s. dok.)
11.10 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza
11.40 Śmierć na Nilu (film ang.)
14.05 Familiada (teleturniej)
14.35 Złotopolscy (s.)
15.05 Marian i Hela (s.)
16.05 Na dobre i na złe (s.)
17.00 Gorący temat (s.)
17.30 7 dni świat (pr. public.)
18.00 Program lokalny
18.30 Panorama
19.05 Święta wojna (s.)
19.35 Tylko futbol (mag.)
20.00 Kraj się śmieje (pr. rozryw.)
20.55 Zielona karta (s.)
21.20 Zwierzenia kontrolowane
22.00 Panorama
22.35 Rewelacja miesiąca: Piotr Czajkowski - balet „Dziadek do orzechów"
0.40 Kocham kino na bis: Szklana menażeria (film USA).

■ TV KATOWICE:

6.30 Angela Anakonda (s. anim.), **7.00** Wyprawa na Zachód (s. anim.), **7.30** Kurier, **7.45** Aktualności, **8.00** Koncert życzeń, **8.30** Kurier, **8.45** Program lokalny, **9.00** Teleplotki, **9.30** Kurier, **9.45** Do jutra (film franc.), **11.30** Kurier, **11.45** Zaproszenie (mag.), **12.05** W wielkim świecie (mag.), **12.30** Kurier, **12.45** Z życia Kościoła (mag.), **13.10** Laury 2002, **13.35** Bliżej natury (mag.), **14.00** Klub Globtrotera, **14.30** Kurier, **14.35** Człowiek i przyroda (s. przyrod.), **15.30** Kurier, **15.45** Aktualności, **16.00** Ale kino, **16.30** Kurier, **16.45** Polska Agencja Satyryczna, **17.15** Przeglądarka Trójki, **17.30** Kurier, **17.35** Teleplotki, **18.00** Aktualności, **18.30** Kurier, **18.35** Regiony kultury, **18.45** Kariera Nikodema Dyzmy (s.), **19.50** Sport, **20.30** Kurier, **20.55** Od niedzieli do niedzieli, **21.15** Książka tygodnia, **21.30** Kurier, **21.45** Aktualności, **22.00** Niedzielny magazyn sportowy, **22.30** Kurier, **22.45** Sport, **23.00** Odlotowy sekstet (film niem.), **1.10** Parada humoru - wydanie świąteczne (s.).

■ TV POLSAT 1:

6.00 Imprezka Fox Kids, **6.10** Hitmania, **7.00** 4x4 (mag.), **7.30** Magazyn redakcji programów religijnych, **8.00** Jednorożec Kleo (s. anim.), **8.30** Psotny Bill (s. anim.), **9.00** Hugo (dla całej rodziny), **9.35** Power Rangers 6 (s.), **10.00** Imprezka Fox Kids, **10.10** Muzykogranie, **11.00** Strażnik Teksasu (s.), **11.55** Operacja Gadgetman (film USA), **13.35** Luzik guzik (s.), **14.30** Centrum przygotowań świątecznych - Winiary, **14.35** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **15.05** Benny Hill (pr. rozryw.), **15.30** Fundacja Polsat, **15.45** Informacje, **16.00** BAR (widow. rozryw.), **16.50** Centrum przygotowań świątecznych - Winiary, **16.55** Roswell: W kręgu tajemnic (s.), **17.45** Gang Panny Glenn (s.), **18.40** Centrum przygotowań świątecznych - Winiary, **18.45** Informacje, **19.10** AS (s.), **20.05** Robocop (film fab.), **21.30** Losowanie Lotto, **22.00** Kuba Wojewódzki (s.), **23.00** Piłkarski salon, **0.00** Magazyn Ligi Mistrzów.

PONIEDZIAŁEK 23 GRUDNIA

■ TVP 1:

6.00 Kawa czy herbata
8.00 Wiadomości, pogoda
8.15 Woronicza 17 (s.)
8.25 Telezakupy
8.40 Budzik (dla dzieci)
9.05 Pani Zima (film słowac.-niem.-austriacki)
10.40 Traktorek (s. anim.)
11.00 Gotowanie na ekranie (mag.)
11.20 ZUS radzi (mag.)
11.30 The lost secret (język angielski)
11.40 Telezakupy
12.00 Wiadomości
12.10 Agrobiznes
12.25 Plebania (s.)
12.55 Miliard w rozumie (teleturniej)
13.20 Biblia: Estera (film amer.-niemiecko-franc.-włos.)
15.00 Wiadomości
15.10 Rower Błażeja
15.35 Moda na sukces (s.)
16.00 Hrabia Monte Christo (s.)
17.00 Teleexpress
17.20 Sportowy Express
17.30 Gość Jedynki
17.40 Klan (s.)
18.10 Magazyn olimpijski
18.40 Wrzuć Jedynkę
18.50 5 minut o Unii Europejskiej
19.00 Wieczorynka: Tabaluga (s. animowany)
19.30 Wiadomości
20.20 Miej oczy szeroko otwarte: Człowiek, który z niedźwiedziami chodzi (film dok.)
21.20 Teatr Telewizji: Adam Drabik - Wigilijna opowieść
22.20 Święta polskie: Żółty szalik (film pol.)
23.25 Monitor Wiadomości, sport
23.40 Profit
23.50 Awantura w Khyberze (film angielski)
1.15 Nowa Ziemia (s.).

- Biada, jeśli jeszcze raz usłyszę, że za lepsze prezenty bierzecie łapówki!

■ TVP 2:

7.05 Studio urody
7.15 Złotopolscy (s.)
7.35 Przygody Bolka i Lolka (s. animowany)
8.00 Na dobre i na złe (s.)
8.50 Pytanie na śniadanie (mag.)
10.25 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza: Tradycyjny smak
10.55 Święta wojna (s.)
11.20 National Geographic proponuje: Tarantula, królowa pająków (s. dokumentalny)
11.50 Sławny Jett Jackson (s.)
12.35 Nowy Biskup Kościoła (rep.)
13.00 Panorama
13.15 Miami Sands (s.)
14.00 Na całe życie (pr. rozryw.)
15.00 Krzyżówka 13-latków, czyli Światowid
15.25 Sławny Jett Jackson (s.)
15.55 Pejzaż z Europą w tle
16.00 Panorama
16.25 Złotopolscy (s.)
16.50 Na dobre i na złe (s.)
17.45 Pejzaż z Europą w tle
17.50 Program lokalny
18.30 Panorama
19.05 Va banque (teleturniej)
19.35 Znaki czasu (mag.)
20.00 Śpiewające Fortepiany (teleturniej)
20.55 Kochaj mnie (s.)
21.25 997 (mag. krym.)
22.00 Panorama
22.35 Wielki Szu (film pol.)
0.10 Inne spojrzenie- Filmówka
0.40 Dwadzieścia trzy (film niem.).

■ TV KATOWICE:

6.30 Odkrywcy niewiarygodnych tajemnic (s.), **7.00** Bajki Hektora (s.), **7.30** Kurier, **7.45** Aktualności, prognoza pogody, **8.00** Z krukiem w herbie (mag.), **8.30** Kurier, **8.45** Gość dnia, **9.00** Świat głębin i podziemi (s. dok.), **9.30** Kurier, **9.40** J.A.G. (s.), **10.30** Kurier, **10.45** Telekurier, **11.15** Gość dnia, **11.30** Kurier, **11.45** Młodzież kontra, **12.30** Kurier, **12.35** Jazz (s. dok.), **13.30** Kurier, **13.50** Agrobiznes (mag.), **14.00** Od niedzieli do niedzieli, **14.30** Kurier, **14.45** WuWuA - Pierwszy hip-hopowy program, **15.00** Karino (s.), **15.30** Kurier, **15.45** Aktualności, **16.00** Z krukiem w herbie, **16.30** Kurier, **16.45** Rozmowa dnia, **17.00** Przegląd gospodarczy (mag.), **17.30** Kurier, **17.50** Wizytówki, **18.00** Aktualności, **18.30** Kurier, **18.35** Regiony kultury, **18.45** Sport w TV Katowice, **19.30** Kurier sportowy, **19.45** Rozmowa dnia, **20.00** Telekurier, **20.30** Kurier, **20.50** Echa dnia, **21.15** Eurotel, **21.30** Kurier gospodarczy, **21.45** Aktualności, **22.00** Porozmawiajmy, **22.15** To jest temat (cykl rep.), **22.30** Kurier, **22.45** Sport, **23.00** Posłaniec (film ang.), **0.55** Ameryka (film czes.).

■ TV POLSAT 1:

5.55 Piosenka na życzenie, **6.55** Jednorożec Kleo (s. anim.), **7.25** Normalny Norman (s. anim.), **7.50** Świat według Kiepskich (s.), **8.25** Luzik guzik (s.), **8.45** Graczykowie (s.), **9.45** Gang Panny Glenn (s.), **10.45** Awantura o kasę (teleturniej), **11.40** Różowa pantera (s.), **11.50** Kachorra, to ja (s.), **12.45** Luz Maria (s.), **13.40** Twój lekarz i Wystarczy chcieć, **14.10** 4x4 (mag.), **14.40** Normalny Norman (s. anim.), **15.05** 13. posterunek (s.), **15.45** Informacje, **16.05** Centrum przygotowań świątecznych - Winiary, **16.10** Kachorra, to ja (s.), **17.10** Centrum przygotowań świątecznych - Winiary, **17.15** Bar Post Scriptum (widow. rozryw.), **18.15** Graczykowie (s.), **18.45** Informacje, **19.15** Awantura o kasę (teleturniej), **20.05** 13. posterunek (s.), **20.45** Samo życie (s.), **21.15** Liberator 2 (film USA), **21.30** Losowanie Lotto, **23.15** Informacje, **23.40** Graffiti, **23.55** Fundacja Polsat, **0.05** Bumerang, **0.35** Nie zakazane reklamy (s.).

- Jeżeli nie napisałaś listu do świętego Mikołaja, to czego szukasz pod choinką?

WTOREK 24 GRUDNIA

■ TVP 1:

6.00 Kawa czy herbata
8.00 Wiadomości, pogoda
8.15 Wesołych świąt (film anim.)
9.00 Jedyneczka (dla dzieci)
9.25 Bajeczki Jedyneczki
9.35 Świąteczne prezenty (dla dzieci)
10.20 Kangurek Joey (film austral.)
12.00 Wiadomości
12.10 Tajemnice przyrody: Powrót bobra (film dok.)
13.05 Internetowa miłość panny Migotki (rep.)
13.30 Klan (s.)
14.00 Otwarte drzwi (pr. katol.)
14.30 Świąteczna miłość (film USA)
16.00 Hrabia Monte Christo (s.)
17.00 Teleexpress
17.15 „Wśród nocnej ciszy" (kolędy)
**18

POLSKI PROGRAM TELEWIZYJNY

Luz Maria (s.), 13.40 BAR, 14.40 Pokemon 3 (s. anim.), 15.05 13. posterunek (s.), 15.40 Barbie jako Raszpunka (film USA), 17.05 Nowa opowieść Wigilijna (film USA), 18.45 Informacje, 19.00 Beethoven (film USA), 20.35 Sami swoi (film pol.), 21.30 Losowanie Lotto, 22.10 Siedmiu wspaniałych (film USA), 0.25 Tajemnica Syriusza (film amer.-kanadyjsko-jap.).

ŚRODA 25 GRUDNIA

TVP 1:

7.10 Klan (s.)
8.00 Biblioteka rodzinna: Gwiazdkowy aniołek (film anim.)
8.55 Bajeczki Jedyneczki:
9.05 Do góry nogami (dla dzieci)
9.40 Toy story (film anim.)
11.05 Świąteczne prezenty (dla dzieci)
11.55 Urbi et Orbi, transmisja błogosławieństwa z Watykanu
12.50 „Wśród nocnej ciszy" (kolędy)
13.35 Żyć z pasją (film dok.)
14.40 Biały Kieł (film USA)
16.30 Lokatorzy (s.)
17.00 Teleexpress
17.20 101 Dalmatyńczyków (film USA)
19.05 Wieczorynka: Eckhart - mysz o wielkim sercu (s. anim.)
19.30 Wiadomości
20.10 Wróg publiczny (film USA)
22.25 Quest (film USA)
0.00 Twarz Fu Manchu (film ang.).

TVP 2:

7.05 Dwójka Dzieciom: Aniołki w akcji, czyli Najwspanialsze Boże Narodzenie (film anim.)
7.50 Homilia Prymasa Polski (dla niesłyszących)
8.00 Świąteczne zwyczaje (film dokumentalny)
8.30 Koncert Bożonarodzeniowy Trzech Tenorów
9.15 Wszystkie psy idą do Nieba (film animowany)
10.30 Narodził się nam Zbawiciel... „Arka Noego"
11.25 Egipcjanin Sinuhe (film USA)
14.00 Familiada (teleturniej)
14.30 Złotopolscy (s.)
15.00 Bezludna wyspa
16.00 Na dobre i na złe (s.)
17.00 Jubileusz Mariana Opani w Teatrze Ateneum
18.00 Program lokalny
18.30 Panorama
19.00 Koncert Bożonarodzeniowy Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy
20.00 M jak miłość (s.)
20.50 Jubileusz Mariana Opani w Teatrze Ateneum
21.40 Ulubione święta (Pastorałki Andrzeja Ciemniewskiego)
22.00 Panorama
22.35 Bez wyjścia (film USA)
0.30 Sztuka kochania (film pol.)
2.05 Polisa (film USA).

TV KATOWICE:

6.55 Marzenie choinki (film anim.), 7.45 Aktualności, 8.00 Magazyn Beskidzki, 8.30 Kurier, 8.45 Koncert jazzowy, 9.00 Homilia prymasa Polski, 9.10 Poznańskie Słowiki (kolędy), 9.30 Kurier, 9.45 Cyrano i d'Artagnan (film franc.-hiszp.-włos.), 12.05 Szantorałki, 12.30 Kurier, 12.45 Królowa Śniegu (film USA), 14.15 Niech się spełnią marzenia (felieton), 14.30 Kurier, 14.35 Zwierzęta w filmie (s. dok.), 15.30 Kurier, 16.00 Niezłomny - rzecz o ABP J. Bilczewskim, 16.30 Kurier, 16.45 Kolędowanie bez barier, 17.40 Życzenia świąteczne TVP 3, 17.45 Poznańskie Słowiki (kolędy), 18.00 Aktualności, wiadomości sportowe, 18.30 Kurier, 18.45 Lody waniliowo-truskawkowe (kom. franc.-włos.), 20.10 Niech się spełnią marzenia (felieton), 20.30 Kurier, 20.55 Pójdźmy wszyscy do stajenki, 21.30 Kurier, 21.50 Baśnie z 1001 nocy (film ang.), 23.40 „Girl Guide" (kom. pol.), 1.15 Bezpieczne lądowanie (s.).

TV POLSAT 1:

6.00 Piosenka na życzenie, 7.00 Pokemon 3 (s.), 7.25 Roswell: W kręgu tajemnic (s.), 8.15 Rodzina zastępcza (s.), 8.40 Barbie jako Raszpunka (film USA), 10.05 Beethoven (film USA), 11.35 Uwolnić orkę (film USA), 13.35 Sami swoi (film pol.), 15.10 Bud, pies na medal (film USA), 16.50 K-9 (film USA), 18.45 Informacje, 19.00 Awantura o kasę (teleturniej), 20.00 Miodowe lata (s.), 21.00 Speed 2: Wyścig z czasem (film USA), 21.30 Losowanie Lotto, 23.15 Dzień szakala (film ang.-franc.), 1.45 Odwet Ala Capone (film USA).

CZWARTEK 26 GRUDNIA

TVP 1:

7.00 Królowa Śniegu (film anim.)
8.15 Budzik (dla dzieci)
8.45 Bajeczki Jedyneczki
9.00 Indianin w kredensie (film USA)
10.35 Mistrzostwa Polski w skokach narciarskich - Zakopane
11.20 Gwiazda na Gwiazdkę - Francis Goya
11.40 Nasza wizyta u Ojca Świętego
12.10 Święty Ktoś (film USA)
13.45 Biały Kieł 2 (film USA)
15.35 Plebania (s.)
16.30 Lokatorzy (s.)
17.00 Teleexpress
17.20 Kochany urwis II (film USA)
19.00 Wieczorynka: Nowe przygody Madeline (s. anim.)
19.30 Wiadomości
20.10 Tunel (film USA)
22.10 W szponach korupcji (film USA)
0.00 Feralna Gwiazdka (film USA)
1.30 Narzeczone Fu Manchu (film angielski).

TVP 2:

7.00 50 lat TVP: Rytm serca (film polski)
8.10 Kolędy
8.30 Miecz mężnego (film ang.)
10.10 Na wolności: Meg Rayan wśród białych słoni (film ang.)
11.00 Asterix Gal (film anim.)
12.10 Poszukiwany-poszukiwana (film polski)
14.00 Familiada (teleturniej)
14.30 Złotopolscy (s.)
15.00 Szansa na sukces
16.10 Bliźniacy (film USA)
18.00 Program lokalny
18.30 Panorama
19.05 Śpiewające Fortepiany (teleturniej)
20.00 M jak miłość (s.)
20.55 Benefis Piotra Machalicy
22.00 Panorama
22.35 Szybcy i martwi (film USA)
0.20 Zamach (film USA)
1.45 Wojownicy z wydm (film USA).

TV KATOWICE:

6.55 Franklin i Zielony Książę (film anim.), 7.45 Aktualności, 8.00 Z życia Kościoła (mag.), 8.30 Kurier, 8.45 Program lokalny, 9.00 Poznańskie Słowiki (kolędy), 9.30 Kurier, 9.40 Książę i żebrak (film USA), 11.30 Kurier, 11.45 Pomóż mi (koncert), 12.30 Kurier, 12.45 Napad na bank (kom. franc.), 14.15 Niech się spełnią marzenia (felieton), 14.30 Kurier, 14.35 Zwierzęta w filmie (s. dok.), 15.30 Kurier, 16.00 Spotkanie na Wysokiej, 16.30 Kurier, 16.45 Pomóż mi (koncert), 17.30 Kurier, 17.35 Splendor Polski, 18.00 Aktualności, wiadomości sportowe, 18.30 Kurier, 18.40 Powrót muszkieterów (film franc.-hiszp.-ang.), 20.20 Życzenia świąteczne TVP 3, 20.30 Kurier, 20.45 Studio pogoda, 20.55 Spotkanie na Wysokiej, 21.30 Kurier, 21.45 Studio pogoda, 21.50 Mężczyzna na poddaszu (film USA), 23.20 Młode wilki (film pol.), 0.55 Bezpieczne lądowanie (s.).

TV POLSAT 1:

6.00 Piosenka na życzenie, 7.00 Psotny Bill (s. anim.), 7.25 Roswell: W kręgu tajemnic (s.), 8.15 Szpital na perypetiach (s.), 8.45 K-9 (film USA), 11.45 Miodowe lata (s.), 12.25 Psie serce (s.), 14.20 Świat według Kiepskich (s.), 14.45 Gwiazdkowe życzenie Richiego Richa (film USA), 16.15 Tarzan w zaginionym mieście (film USA), 17.50 Wybrańcy gwiazd: Hit kolędy, 18.45 Informacje, 19.00 Beethoven (2 film USA), 20.35 Nie ma mocnych (film pol.), 21.30 Losowanie Lotto, 22.20 Pazury Skiby (pr. satyr.-rozryw.), 22.50 Soldier Boyz (film USA), 0.30 Scorpions (relacja z koncertu), 1.40 Tajemnica guwernantki (film USA).

PIĄTEK 27 GRUDNIA

TVP 1:

6.00 Kawa czy herbata
8.00 Wiadomości, pogoda
8.15 Woronicza 17 (s.)
8.30 Telezakupy

- Oczywiście, że jest nieprzemakalne! Czy widziała pani kiedykolwiek wiewiórkę z parasolem?

8.45 Śnieżynka (film ros.)
9.55 Jedyneczka (dla dzieci)
10.30 Niedźwiedź Dreptak i jego wnuk (film anim.)
10.55 Twarda gra (s.)
11.40 Telezakupy
12.00 Wiadomości
12.10 Agrobiznes
12.20 Raj (pr. katol.)
12.45 Plebania (s.)
13.35 Telezakupy
13.50 U siebie, „Znak pokoju" (rep.)
14.15 Podróże małe i duże: W rajskim ogrodzie
14.35 Podróżnik: Guantanamera (mag.)
15.00 Wiadomości
15.10 Program rozrywkowy
15.35 Moda na sukces (s.)
16.00 Hrabia Monte Christo (s.)
17.00 Teleexpress
17.20 Sportowy Express
17.25 Gość Jedynki
17.40 Plebania (s.)
18.05 Randka w ciemno (zab. quizowa)
18.45 Jaka to melodia? (quiz)
19.15 Wieczorynka:
19.30 Wiadomości
20.20 Trzech mężczyzn i mała dama (film USA)
22.05 Ktoś patrzy (film USA)
23.40 Monitor Wiadomości, sport
0.00 Profit
0.10 Prawo i bezprawie (s.)
0.55 Nowa Ziemia (s.)
1.40 Seans na życzenie: Midnight Express (film ang.-amer.)
3.35 Sprawiedliwość na 18 kołach (serial).

TVP 2:

7.05 Studio urody
7.15 Złotopolscy (s.)
7.40 Przygody Bolka i Lolka (s. anim.)
8.00 Na dobre i na złe (s.)
8.50 Pytanie na śniadanie
10.15 Poszukiwacze złota (s.)
11.55 Zemsta Królowej Śniegu (film animowany)
13.00 Panorama
13.15 Koszykarz: Buddy (film USA)
15.00 Złotopolscy (s.)
16.00 Panorama
16.25 Gruby (s.)
16.55 Program rozrywkowy
17.50 Program lokalny
18.30 Panorama
19.05 Sława i chwała (s.)
20.05 Na całe życie (s.)
21.10 Wieczór z Jagielskim (talk show)
22.00 Panorama
22.35 Wideoteka Dorosłego Człowieka
23.05 Plan zbrodni (film USA)
0.45 Bez złych intencji (film USA).

TV KATOWICE:

6.40 Franklin i Zielony Książę (film anim.), 7.30 Kurier, 7.45 Aktualności, 8.00 Idę do Jezusa (kolędy i pastorałki), 8.30 Kurier, 8.45 Gość dnia, 9.00 Życie obok nas (s. dok.), 9.30 Kurier, 9.40 Awantura o Basię (film pol.), 11.30 Kurier, 11.45 Festiwal Czterech Kultur, 12.30 Kurier, 12.45 Wierny Jan (baśń niem.-czes.), 14.15 Niech się spełnią marzenia (rep.), 14.30 Kurier, 14.35 Zwierzęta w filmie (s. dok.), 15.30 Kurier, 16.00 Studio TV Katowice, 16.30 Kurier, 16.45 Rozmowa dnia, 17.00 Złoty pilot (teleturniej), 17.30 Kurier, 17.50 Wizytówki, 18.00 Aktualności, 18.30 Kurier, 18.35 Regiony kultury, 18.45 Stawka większa niż życie (s.), 19.40 II Puchar Polski w wioślarstwie halowym (rep.), 20.00 Telekurier (mag.), 20.30 Kurier, 20.50 Echa dnia, 21.15 Eurotel (mag.), 21.30 Kurier gospodarczy, 21.45 Aktualności, 22.00 Porozmawiajmy, 22.15 To jest temat (cykl rep.), 22.30 Kurier, 22.45 Sport, 23.00 Młode wilki (film pol., 1/2), 0.40 Bezpieczne lądowanie (s.)., 1.15 Potrzeba seksu (s. dok.).

TV POLSAT 1:

6.00 Piosenka na życzenie, 7.00 Plac budowy (s. anim.), 7.25 Asy z klasy (s.), 8.15 Gwiazdkowe życzenie Richiego Richa (film USA), 9.45 Beethoven 2 (film USA), 11.20 Tarzan w zaginionym mieście (film USA), 12.50 Luz Maria (s.), 13.45 Imprezka Fox Kids, 13.55 Muzykogranie, 14.45 Normalny Norman (s. anim.), 15.10 Pazury Skiby (pr. satyr.-rozryw.), 15.45 Informacje, 16.10 Różowa pantera (s.), 16.20 Kachorra, to ja (s.), 17.20 Kuba Wojewódzki (s.), 18.15 Graczykowie (s.), 18.45 Informacje, 19.15 Scorpions (relacja z koncertu), 20.10 13. posterunek (s.), 20.45 AS (s.), 21.30 Losowanie Lotto, 21.45 Świat według Kiepskich (s.), 22.15 Szpital na perypetiach (s.), 22.45 Nie zakazane reklamy (s.), 23.15 Informacje, 23.20 Puls - biznes i giełda, 23.40 Graffiti, 23.55 Mucha (film USA).

Telewizja zastrzega sobie prawo zmian w programie.

CZESKI PROGRAM TELEWIZYJNY

SOBOTA 21 GRUDNIA

TC 1:

5.10 Kolory życia
6.05 Świat motoryzacji
6.50 Nieznajomość prawa szkodzi
7.10 Sezamie, otwórz się
7.35 Był sobie pewien odkrywca (s. anim.)
8.05 Przygody rodziny Smolików (s. animowany)
8.30 Wiadomostki ze świata
8.45 Asterix i wielka bitwa (film anim.)
10.05 Świat za barierą lodu (s. dok.)
10.40 Tydzień w regionach
11.05 Nasza wieś
11.25 Klub Przyjaciół Orkiestr Dętych
12.00 Wiadomości
12.05 Na palmie! (rozryw.)
12.30 Szpona
13.15 Cieśnina Magellana (dok.)
14.15 Spostrzeżenia skądinąd
14.20 Pomysły światowej mody
14.50 Biały słoń (film włos.)
16.30 Oczarowani III (s.)
17.25 Co mogę dla siebie uczynić, czyli Jak być kobietą przez całe życie
17.30 Miejscowości odpustowe (s. dok.)
17.55 Prognoza pogody
18.00 Wiadomości
18.05 Humor wprost bajkowy
18.45 Po czesku
18.57 Losowanie „10" szczęśliwych
19.00 Wieczorynka
19.15 Wydarzenia
19.35 Wydarzenia w kulturze
19.45 Bramki, punkty, sekundy
20.00 Sportowe gwiazdy roku (rozryw.)
21.40 Kto to mówi (film USA)
23.20 Wiadomości
23.25 Bramki, punkty, sekundy
23.30 Seks w mieście IV (s.)
0.05 Wynajem (film kanad.)
1.35 Kinobox
2.00 „The Pallbearer" (kom. USA)
3.35 Star Trek: Statek kosmiczny Voyager VII (s.)
4.20 Grają i śpiewają Gondolanowie.

TC 2:

5.00 Spostrzeżenia skądinąd
5.05 Nic nowego pod słońcem
5.45 Golf 2002
6.00 Czarna, biała (dziennik public.)
6.20 Wiadomości TVS
6.40 Wydarzenia w świecie
6.50 Report (aktualności reg.)
7.55 Panorama
8.30 Wielki wóz
9.00 Kursy językowe
9.55 TV Klub Niesłyszących
10.25 Kinobox
10.50 Serduszko (film TV)
12.20 „Kotva v přívozu" (kom. czes.)
13.55 RC - Finlandia (hokej na lodzie)
16.15 Salon
16.45 Venus i Seren Williams (dok.)
17.30 MŚ rallye 2002
18.15 Sztuka skrzypiec (dok., 2/2)
19.15 Euronews
20.00 Golem (teatr)
20.45 „Mydlibaba" (teatr)
21.55 Trzysta trzydzieści trzy
22.55 Noc z Andělem
0.25 Wielka muzyka nocna
4.00 Roling Stones 1990
4.30 Święta w „Ypsilonce"
5.20 „Maškary" (koncert K. Kryla).

NOVA:

5.20 Do-Re-Mi, 6.50 Filmy animowane, 7.05 „Hromkočky" (s. anim.), 7.30 Batman III (s. anim.), 7.55 Robocop (s. anim.), 8.20 Dziewczyny Gilmora (s.), 9.10 As, 10.10 Stefania VII (s.), 11.05 Matlock VII (s.), 12.00 Dzwońcie do dyrektora, 12.30 Kochanie wzbronione (kom. czes.), 14.05 Powrót do przyszłości (kom. USA), 16.10 Asterix i Obelix (film franc.-niem.-włos.), 18.05 Pogoda, 18.10 Nie gniewajcie dziadka (kom. czeska), 19.30 DTV, sport, pogoda, 20.00 Mężczyzna z żelazną maską (film USA), 22.25 Demolition Man (film USA), 0.30 Puszek, 1.05 Dzięki Hollywood (erot. film USA), 3.20 Dzwońcie do dyrektora, 3.50 P.F., 5.05 Kochanie wzbronione (kom. czeska).

PRIMA:

8.00 NHL Power Week, 8.30 Salon samochodowy, 9.05 Zniknięcie (film ang.), 10.45 Ty mnie potrzebujesz (kom. niem.), 12.25 Sprawa Bullitta (film USA), 14.25 Śladami krwi (film czes.), 16.10 Benefis Svatopluka Beneša, 17.15 Prima TV, 17.30 Mniam, czyli..., 18.00 Doktor z alpejskiej wioski II (s.), 18.55 Prognoza pogody, 19.00 Dziennik, 19.15 Krok za krokiem II (s.), 19.45 Bugs Bunny i przyjaciele (s. anim.), 19.55 „Hrůzky s čertem" (bajka), 21.35 Nikt nie jest doskonały, 22.30 Uwaga, wizyta! (film czes.), 23.55 Kierowca panienki Daisy (film USA), 1.30 Niedzielna partia.

PONIEDZIAŁEK 23 GRUDNIA

TC 1:

5.05 Na ekranie
5.35 Kinobox
5.59 Dzień dobry z TC
8.30 Sezamie, otwórz się
9.00 Wiadomości
9.50 Oczarowani III (s.)
10.00 „Santa Claus" (film USA)
11.45 GEN - galeria elity narodu
6.10 Słynne historyjki zbójnickie (s.)
7.10 Starty
7.30 Bajkowy strych
9.30 Śpiewnik domowy
9.35 Przygody rodziny Smolików (s. animowany)
10.00 Obiektyw
10.30 Kalendarium
10.45 Nieznajomość prawa szkodzi
11.05 Byli sobie dwaj pisarze (s.)
12.00 Wiadomości
12.10 W jaki sposób...
12.35 Na ekranie
13.05 Przez piekło z czartem (bajka)
14.05 Film o filmie: „Čert ví proč..."
14.25 Przeciw prądowi
15.00 Mieć czas dla rodziny
15.25 „Roztomilý člověk" (film czes.)
16.55 Kronikarsko
17.00 W poszukiwaniu zagubionego czasu
17.20 Szczęście domowe
17.55 Prognoza pogody
18.00 Wiadomości
18.05 Koncert Adwentowy (4/4)
18.57 Losowanie „10" szczęśliwych
19.00 Wieczorynka
19.15 Wydarzenia
19.40 Bramki, punkty, sekundy
19.55 Losowanie Sportki
20.00 „Kytice" (film czes.)
21.30 Wydarzyło się...
21.45 Wiadomości
21.50 Bramki, punkty, sekundy
22.05 Ethan Frome (film USA)
23.55 Miłość krwawi (thriller ang.)
1.25 Nieznajomość prawa szkodzi
1.40 Na pływalni z Václavem Hudečkiem
2.05 Podróżomania
2.40 Otóż Praga, panie Paryzanie (program muz.-roz.)
3.35 Nasza wieś
3.55 Klub Przyjaciół Orkiestr Dętych

TC 2:

6.50 Wiadomości TVS
7.05 Miejscowości odpustowe (s. dokumentalny)
7.20 Nasza wieś
7.40 Pod korcem
7.55 Panorama
8.30 Kolory życia
9.30 Na krawędzi
10.25 RC - Rosja (hokej na lodzie)
12.45 Konkurs na pilota formuły 1
12.55 Złoty kanar (najlepsi teniści RC)
13.35 Wody życia (cykl dok.)
14.30 Studio sport
17.05 Film o filmie: „Blafuj jak Beckham"
17.20 „Birth of the Beatles" (film ang.-amerykański)
18.55 Tydzień w świecie
19.15 Euronews
20.00 Wieczór tematyczny: ...Boże Narodzenie
22.30 Podróże za operą
23.10 Dograne
23.30 Zimowy gość (film ang.)
1.20 Trzysta trzydzieści trzy
2.15 Skarbnica muzyki czeskiej
1.50 Szpona

NOVA:

7.10 Filmy animowane, 7.35 „Hromkočky" (s. anim.), 8.00 Batman III (s. anim.), 8.25 Robocop (s. anim.), 8.50 Dziewczyny Gilmore (s.), 9.40 Zaloty, 10.15 Stefania VII (s.), 11.05 Matlock VII (s.), 12.00 Siódemka, 13.00 Rady ptaka Loskutaka, 13.55 „Okouzlená" (film czes.), 15.30 Ponoptikum Ivana Mládka, 16.00 Powrót Sandokana (s.), 17.40 Pogoda, 17.45 Columbo (s.), 19.30 DTV, wiadomości sportowe, pogoda, 20.00 Złotka (rozryw.), 21.00 Nic nie mów (thriller USA), 22.45 Najsłabsi! Spadajcie! (teleturniej), 23.40 Dziś w nocy jestem niebezpieczna (horror USA), 1.10 Wolność ponad wszystko (s.), 1.55 Historie Lady Chatterley (s.), 2.55 Zaloty, 3.25 Siódemka, 4.45 Niedzielny Prask, czyli...

PRIMA:

8.00 Zaginione cywilizacje (dok.), 8.55 Świat 2002, 9.20 „Bláhový sen" (film czes.), 11.10 Niedzielna jazda, 12.05 „Malý pitaval z velkého města" (s.), 13.00 Niedzielna partia, 13.45 Śpiąca królewna (bajka słowac.-niem.), 15.25 Komisarz Rex, młode lata (film austr.), 17.30 Mniam, czyli..., 18.00 Doktor z alpejskiej wioski II (s.), 18.55 Prognoza pogody, 19.00 Dziennik, 19.15 Krok za krokiem II (s.), 19.45 Bugs Bunny i przyjaciele (s. anim.), 19.55 „Hrůzky s čertem" (bajka), 21.35 Nikt nie jest doskonały, 22.30 Uwaga, wizyta! (film czes.), 23.55 Kierowca panienki Daisy (film USA), 1.30 Niedzielna partia.

NIEDZIELA 22 GRUDNIA

TC 1:

5.00 Star Trek - Statek kosmiczny Voyager VII (s.)
5.45 Piękne miasta

CZESKI PROGRAM TELEWIZYJNY

12.00 Wiadomości
12.10 Pomysły światowej mody
12.35 Nie zastanawiaj się i kręć!
13.00 Marzenie o pięknej pannie (bajka)
14.15 W poszukiwaniu zagubionego czasu
14.40 Humor wprost bajkowy
15.30 Na ekranie
16.00 Wiadomości
16.05 Czarujące przedszkole
16.35 Artur i pan Méloun (s.)
16.40 Pomagajmy sobie
17.05 Europejska mozaika
17.20 AZ-quiz (teleturniej)
17.50 Report
18.10 Droga w górę (s.)
18.57 Losowanie „10" szczęśliwych
19.00 Wieczorynka
19.15 Wydarzenia
19.35 Wydarzenia kulturalne
19.50 Bramki, punkty, sekundy
20.00 „Princezna se zlatou hvězdou" (bajka czeska)
21.30 Bananowe rybki (talk show)
22.05 Podróżomania
22.35 Wiadomości
22.43 Bramki, punkty, sekundy
22.50 Randall i Hopkirk (s.)
23.40 Na Kloboučku
0.25 Serduszko (film TV)
1.55 Bananowe rybki (talk show)
2.25 Sport w świecie
3.00 Podróże za operą
3.40 Europejczycy: Nikos Koundouros
4.40 Skarby świata.

TC 2:

5.05 Kalendarium
5.20 Przeciw prądu
5.50 Nieznajomość prawa szkodzi
6.05 Szpona
6.50 Wiadomości TVS
7.05 Tygodnik ekonomiczny
7.30 Tydzień w świecie
7.50 Co mogę dla siebie uczynić, czyli Jak być kobietą przez całe życie (s. dokumentalny)
7.55 Panorama
8.30 Spotkanie z Janem Burianem
9.00 Dzień dobry z TC
11.25 AZ-quiz (teleturniej)
11.50 „Hogo fogo Homolka" (kom. czes.)
13.05 Cieśnina Magellana (dok.)
14.05 Parker Lewis musi wygrać I (s.)
14.30 Rudolf (bajka anim.)
16.25 Skarby świata
16.40 Przeżyją na planecie Ziemia? (s. dok.)
17.10 Sport w świecie
17.45 Sława zwycięzcom
18.00 Wspomnienia sportowe
18.10 Czarna, biała (dziennik public.)
18.30 Godziny nadliczbowe
18.50 Tygodnik kulturalny
19.10 Wiadomości w języku migowym
19.15 Time out
19.35 Spotkanie piłkarskich internacionałów
19.55 Stop (rady dla kierowców)
20.00 Tajemnice wojenne (s. dok.)
20.50 Spostrzeżenia skądinąd
21.00 Piękne zguby
21.30 Morderstwo na Manhatanie okryte tajemnicą (kom. USA)
23.15 W drzwiach stoi A. G.
23.40 Rozmowy
0.25 Skarbnica muyki czeskiej
1.00 Tajemnice wojenne (s. dok.)
1.55 Godziny nadliczbowe
2.15 Święta z C&K Vocalem.

NOVA:

6.00 Śniadanie z TV Nova, 8.30 „Můj brácha má prima bráchu" (kom. czes.), 10.10 Lodowa rusałka (bajka rosyjska), 11.25 Daleko od domu (film USA), 13.00 Dziewczyna czy chłopak (kom. czes.), 14.40 Powrót Różowej Pantery (kom. ang.), 16.35 Właśnie teraz z regionów, 16.45 „Přijdu hned" (film czes.), 18.05 Prognoza pogody, 18.10 „Kamarád do deště" (film czes.), 19.30 Wiadomości, sport, pogoda, 20.00 Nakręć to!, 20.50 Tata w spódnicy (kom. USA), 23.05 Tele Tele, 23.55 Porachunki w Małym Tokio (film USA), 1.15 Miasteczko South Park V (s.), 1.35 Brutalna Nikita V (s.).

PRIMA:

8.00 Santa i Pete (bajka USA), 9.35 Szpieg (film niem.), 11.20 Prima jazda - godzina gwiazd, 12.30 „Tři muži ve sněhu" (kom. czes.), 14.15 Pięć godzin strachu (film niem.), 16.00 „Nebojsa" (bajka czes.), 17.30 Mniam, czyli..., 17.50 Minuty regionu, 18.00 Sauna, 18.50 Prima TV, 18.55 Prognoza pogody, 19.00 Wiadomości, 19.15 Krok za krokiem II (s.), 19.45 Bugs Bunny i przyjaciele (s. anim.), 19.55 „Princezna Husopaska" (bajka niem.), 21.20 Karel Gott i Helena Vondráčkowa - Święta 2002, 22.35 Wakacje świąteczne (kom. USA), 0.15 „The Lawnmower Man" (horror amer.-ang.), 2.05 Sauna

WTOREK 24 GRUDNIA

TC 1:

5.00 W jaki sposób...
5.20 Spostrzeżenia skądinąd
5.30 Mieć czas dla rodziny
5.55 Wydarzyło się...
6.10 TV Klub Niesłyszących
6.35 GEN - galeria elity narodu
6.50 Szczęście domowe
7.20 Wiadomostki ze świata
7.30 Bajkowy strych
9.30 Klocki
9.40 Ja mały przychodzę z kolędą
10.00 „Obušku z pytle ven" (bajka czes.)
11.10 Historia o Santa Clausie (film anim.)
12.00 Wiadomości
12.05 Na własnych nogach
12.50 Tęczowa panienka (bajka)
14.05 Koncert galowy kolęd i utworów J. S. Bacha, S. Rachmaninowa, F. Mendelssona i S. Sondheima
14.35 Skąd się wzięły szopki?
15.00 Gdybym był tatą (film czes.)
16.25 Jak smakuje miłość (bajka)
17.35 Wieczorynka
17.45 Losowanie „10" szczęśliwych
17.50 Świąteczne przemówienie kardynała Miloslava Vlka
18.00 Wiadomości
18.10 Lekcja śpiewu
19.00 Królewskie ślubowanie (bajka)
20.35 Blues w secu moim (koncert)
21.35 Król Dawid (film USA)
23.30 Śladami izraelskich królów
24.00 Pasterka
1.20 M. Poledňákowa: „Kotva u přívozu" (film czes.)
2.50 Sprawy bliskie naszym sercom
3.25 Hej, mistrzu (dok. muz.)
3.55 Pieśni nabożne, miłosne i figlarne.

TC 2:

5.10 Sport w świecie
5.450 Trzysta trzydzieści trzy
6.40 Animals
6.55 Pomagajmy sobie
7.20 Przeciw prądu
7.55 Panorama
8.30 „Roztomilý člověk" (kom. czes.)
10.00 Romantyczne światło (dok.)
10.30 Szczęśliwych i wesołych (kolędy)
11.05 Muzy w muzeum (dok.)
11.50 Szklana poezja Bożego Narodzenia
12.00 Bożonarodzeniowe kolędowanie z Gabrielą Beňačkową
12.50 Droga w górę (s.)
13.35 „Kafka to taky neměl lehký" (historia tragikomiczna)
14.40 Santa kto? (kom. USA)
16.10 Jak żyje się z czeską rybą
16.25 Przesilenie (piosenki)
17.20 Cicha mysz (bajkowa historia)
18.10 Wigilia braci Mánesów
19.00 Muzyka z morawskich i wiedeńskich archiwów (koncert)
20.10 Via Imperialis (wędrowanie po zamkach i klasztorach Austrii)
20.40 Jak się zgubiłem, czyli Małe opowiadanie świąteczne (teatr)
22.00 Santini (dok.)
22.50 Jan Neruda: „Arabesky"
0.00 Koncert świąteczny Karla Gotta
1.15 „Naši furianti" (inscenizacja)
3.30 Święta z Choreą Bohemiką
4.15 Proboszcz dla Montrealu (dok.).

NOVA:

6.35 Księżniczka łabędzi (anim. bajka USA), 8.05 ...i znów ta Łucja (film czes.), 9.30 Szczęście nie z tej ziemi (bajka czeska), 11.30 „Princ a Večernice" (bajka czes.), 12.55 Dziadkiem wbrew swojej woli (kom. czes.), 14.35 „Jak svět přichází o básníky" (film czes.), 16.10 „S tebou mě baví svět" (film czes.), 17.40 DTV, sport, pogoda, 17.55 „Tři oříšky pro Popelku" (bajka czes.-niem.), 19.25 „Pyšná princezna" (bajka czes.), 20.55 Dzięki za figi (pr. H. Pawłowskiej), 21.50 Wesele mego najlepszego przyjaciela (kom. USA), 23.40 Białe Święta Lucii Bílé, 0.35 „Vesničko má středisková" (film czes.), 2.10 Skandal (s., 1/7), 4.05 Rady ptaka Loskutaka

PRIMA:

8.00 E-m@il do Boga (kom. niem.), 9.40 Może będzie padał śnieg (film USA), 11.15 Prima jazda - godzina gwiazd, 12.25 „Eva tropí hlouposti" (kom. czes.), 13.55 Porwanie dziecka (film USA), 15.25 „Dařbuján a Pandrhola" (bajka czes.), 16.45 Nikt nie jest doskonały, 17.55 Dziennik, 18.10 Święta Hercula Poirota (film ang.), 20.00 Minishow (rozryw.), 21.05 „Byl jednou jeden král" (bajka czes.), 22.45 Mosty Madisonskie (film USA), 1.05 „Starci na chmelu" (muzical czes.), 2.35 Prima jazda - godzina gwiazd.

ŚRODA 25 GRUDNIA

TC 1:

5.10 Kalendarium
5.25 Początki narciarstwa
5.45 Po czesku
5.50 Tajemnica światła
6.35 Klocki
6.45 Lekcja śpiewu
7.30 Bajowy strych
9.35 Słowik (bajka ros.)
9.55 Kolęda
10.00 O dzielnym kowalu (film czes.)
11.20 Dada w królestwie zimowym (minibajka piosenkowa)
11.55 Urbi et orbi
12.40 Wiadomości
12.45 Grand Prix Ujście nad Łabą
13.35 Panna młoda z dużymi nogami (bajka)
14.55 Koncert osobistości
15.55 Film o filmie: Porwanie do domu
16.10 Pozdrowione niech będzie światło
16.15 „Když Burian prášil" (kom. czes.)
17.55 Prognoza pogody
18.00 Wiadomości
18.05 Ostatnie słowo (bajka)
18.45 Śpiewnik domowy
18.57 Losowanie „10" szczęśliwych
19.00 Wieczorynka
19.15 Wydarzenia
19.35 Wydarzenia kulturalne
19.45 Bramki, punkty, sekundy
19.55 Losowanie Sportki
20.00 Porwanie do domu (film czes.)
21.50 Na słówko (pr. M. Donutila)
22.40 Wiadomości
22.45 Bramki, punkty, sekundy
22.55 Poskromnienie złośnicy (film włosko-amer.)
0.55 Sportowe gwiazdy roku
2.25 Wesołe Święta z orkiestrą V. Hybša
2.50 Serduszko (film TV).

TC 2:

5.00 Venus i Serena Williams
5.45 Program muzyczny
6.20 Nie jesteś sam (dok.)
7.15 Pastorałki na zamku Libochovice
7.45 Wigilijne przemówienie kardynała Miloslava Vlka
7.55 Panorama
8.30 Gdybym był tatą (film czes.)
10.00 Msza święta
11.00 Koncert Adwentowy (4/4)
11.55 Panienka i potwór (bajka)
13.55 Psim zaprzęgiem przez Alaskę (dok.)
14.20 Święta z „Mladou muzikou"
14.50 ZIO Salt Lake City 2002
16.10 Jožo Uprka - kolory i pieśni
16.50 Cliff Richard. Hit List Live
17.45 Życzenie Emmy
19.15 Śpiewające skrzypki
20.00 Via Imperialis (wędrowanie po zamkach i klasztorach Austrii)
20.30 Pavarotti i przyjaciele 2001
21.15 Kamień, śmierć i muzyka
22.15 Biblia - Stary Testament (1/2)
23.40 Mozart w Turcji
1.10 Popiół (historia liryczna)
2.05 W drzwiach stoi A. G.
2.30 Europejczycy: Nikos Koundouros
3.30 Koncert świąteczny z chórem Virtuosi di Praga.

NOVA:

5.45 Dziadkiem wbrew swojej woli (kom. czes.), 7.25 Filmy animowane, 7.50 Księżniczka łabędzi 2: Tajemnica zamku (film anim.), 9.00 „Za humny je drak" (bajka), 10.35 Jak budzi się księżniczki (film czes.), 12.00 „Dovolená s Andělem" (kom. czes.), 13.25 „Noc na Karlštejně" (muz. kom. czes.), 14.50 „Jak básníci přicházejí o iluze" (kom. czes.), 16.35 „Seno, slunce, jahody" (kom. czes.), 18.00 Prognoza pogody, 18.05 „Císařův pekař" (film czes.), 19.30 DTV, sport, pogoda, 20.00 Chcesz zostać milionerem?, 21.35 Afera Thomasa Crowna (film USA), 23.35 Bezimienny mściciel (film Hong-Kongu), 1.20 Skandal (s.), 3.15 „Dovolená s Andělem" (kom. czes.).

PRIMA:

8.00 „The Hired Heard" (kom. USA), 9.45 Tam gdzieś w górach (film austr.-niem.), 11.30 Prima jazda - godzina gwiazd, 12.30 „U pokladny stál" (kom. czes.), 14.15 „Adela ješče nevečeřela" (kom. czes.), 16.05 Party z Stellą, 17.15 Pierścień smoka (1/2, bajka włos.-niem.), 18.55 Prognoza pogody, 19.00 Dziennik, 19.15 Krok za krokiem II (s.), 19.45 Bugs Bunny i przyjaciele (s. anim.), 19.55 Hrabia Monte Cristo (film ang.), 21.40 Nikt nie jest doskonały, 22.35 Widokówka z Hollywood (film USA), 0.20 „Hra o jablko" (film czes.), 1.55 Prima jazda - godzina gwiazd.

CZWARTEK 26 GRUDNIA

TC 1:

5.10 Podróżomania
5.40 Biały piątek
6.20 Czeska muzyka świąteczna
6.45 Ostatnie słowo
7.30 Bajkowy strych
9.30

PROGRAM POLSKICH TELEWIZJI SATELITARNYCH

TV POLONIA:

■ SOBOTA 28 GRUDNIA

6.00 Na dobre i na złe (s.), **7.00** Echa tygodnia, **7.30** Wieści polonijne, **7.45** Fredro w Amsterdamie (rep.), **8.00** Wiadomości, **8.15** Zaproszenie, **8.40** Ziarno (pr. katol.), **9.05** Szarcio i Teodorsz (s.), **9.30** Forum polonijne, **10.20** Pamiętaj o mnie... (koncert życzeń), **10.45** Podróże kulinarne Roberta Makłowicza: Karnawał ze smakiem, **11.10** Książki z górnej półki (mag.), **11.20** Klan (s.), **12.30** Mała Rzeczpospolita (rep.), **13.00** Wiadomości, **13.10** Dom (s.), **14.45** Tam gdzie jesteśmy: Oczy skośne, oczy polskie, **15.10** Święta wojna (s.), **15.35** Śniadanie na podwieczorek (mag.), **17.00** Teleexpress, **17.20** Sportowy Express, **17.25** Takie kino, **17.30** Na dobre i na złe (s.), **18.25** Czterdziestolatek (s.), **19.15** Dobranocka: Dinusie, **19.30** Wiadomości, **20.00** Wielka wsypa (film pol.), **21.40** Takie kino, **22.00** Dom (s.), **23.35** Dyrygent (film pol.), **1.15** Dinusie (s. anim.), **1.30** Wiadomości, **2.00** Kawalerskie życie na obczyźnie (film pol.), **3.40** Takie kino, **4.00** Na dobre i na złe (s.).

■ NIEDZIELA 29 GRUDNIA

8.15 M jak miłość (s.), **9.05** Słowo na niedzielę, **9.10** Simba, król zwierząt (film anim.), **9.35** Książki z górnej półki (mag.), **10.00** Z orłem w koronie (film dok.), **10.45** Z kapitańskiego salonu, **11.05** Złotopolscy (s.), **12.00** Anioł Pański (z Watykanu), **12.20** Niedzielne muzykowanie: Paderewski in memoriam, **13.00** Transmisja Mszy Świętej z fary Świętej Trójcy w Gnieźnie, **14.05** Wszystkie pieniądze świata (s.), **15.05** Ratownik, Monika i Rudi (pr. rozryw.), **16.10** Z orłem w koronie (film dok.), **17.00** Teleexpress, **17.20** Sportowy Express, **17.25** DTV (pr. J. Fedorowicza), **17.40** M jak miłość (s.), **18.30** Kochamy polskie seriale (teleturniej), **18.55** Zaproszenie, **19.15** Dobranocka: Przygody Bolka i Lolka, **19.30** Wiadomości, **20.00** Wieczór z Jagielskim (talk show), **20.40** „Pamelo żegnaj": Tercet Egzotyczny i Goście (koncert), **21.45** Sfora (s.), **22.40** Kabaret Dudek (program poświęcony Edwardowi Dziewońskiemu), **23.25** Herbatka u Tadka (talk show), **0.10** Ze świątecznym opłatkiem (rep.), **0.25** M jak miłość (s.), **1.15** Przygody Bolka i Lolka (s. anim.), **1.30** Wiadomości, **2.00** Wieczór z Jagielskim (talk show), **2.50** Z orłem w koronie (film dok.), **3.35** Niedzielne muzykowanie: Paderewski in memoriam.

■ PONIEDZIAŁEK 30 GRUDNIA

6.00 Kawa czy herbata, **8.00** Wiadomości, **8.15** Woronicza 17 (s.), **8.30** Klan (s.), **9.00** Dziadek Mróz (film ros.), **10.20** Pamelo żegnaj: Tercet Egzotyczny i Goście - koncert, **11.15** Przygody Skippy (s.), **11.40** Takie Kino na bis, **12.00** Wiadomości, **12.15** Biografie: Na Hożej, Jasnej i Słonecznej, **13.10** Film animowany dla dorosłych: Butelka, **13.15** Królowa Bona (s.), **14.10** Ze świątecznym opłatkiem (rep.), **14.30** Kochaj mnie (s.), **15.00** Wiadomości, **15.15** Alma Mater Wratislaviensis, **15.30** Laboratorium (s. dok.), **15.50** Dzieje jednego wynalazku: Dzieje kuchni, **16.00** Klan (s.), **16.30** Z kapitańskiego salonu, **16.45** Ojczyzna-polszczyzna: O tacie i mamie, **17.00** Teleexpress, **17.20** Sportowy Express, **17.30** Gość Jedynki, **17.45** Szaleństwa teatralne: Kolędnicy ze Strzyżewa (rep.), **18.10** Przygody Skippy, **18.40** Rozmowy na nowy wiek: Ze Zdzisławem Beksińskim o pejzażu wewnętrznym, **19.10** Zgadnij-odpowiedz (dla dzieci), **19.15** Dobranocka: Kasztaniaki, Krecia przygoda, **19.30** Wiadomości, **20.15** Klan (s.), **20.40** Sportowy tydzień, **21.15** Królowa Bona (s.), **22.10** Rodacy-Rodakom (rep.), **22.25** Kazimierz Kowalski zaprasza: Gdy się Chrystus Rodzi, **23.10** Nigel Kennedy i jego nowa polska miłość, **23.35** Kochaj mnie (s.), **0.00** Monitor Wiadomości, **0.20** Pogranicze w ogniu (s.), **1.20** Kasztaniaki, Krecia przygoda (s. anim.), **1.30** Wiadomości, **2.10** Klan (s.), **2.40** Sportowy tydzień, **3.10** Królowa Bona (s.), **4.10** Kazimierz Kowalski zaprasza: Gdy się Chrystus Rodzi.

■ WTOREK 31 GRUDNIA

6.00 Kawa czy herbata, **8.00** Wiadomości, **8.15** Alicja w krainie lwów (rep.), **8.30** Klan (s.), **9.00** Polskie Parki Krajobrazowe: Suchodniowsko - Obłęgorski Park Krajobrazowy (rep.), **9.25** Folkoraganie: Leszcze (koncert), **9.55** Teatr dla Dzieci: Kasztanek, **10.35** Pan Kleks w kosmosie (film pol.), **12.00** Wiadomości, **12.15** Sportowy tydzień, **12.45** Pamiętaj o mnie..., **13.15** Plebania (s.), **13.40** Polonica: Jedni i drudzy (film franc.), **15.10** Co nam w duszy gra: Przeboje filmowe, **16.00** Klan (s.), **16.30** Raj (pr. katol.), **17.00** Teleexpress, **17.15** Teatr Telewizji: Mąż i żona, **18.15** Co nam w duszy gra: Przeboje filmowe, **19.05** Dobranocka: Noworoczna kolęda, **19.30** Wiadomości, **20.00** Orędzie Noworoczne Prezydenta RP, **20.10** Klan (s.), **20.35** Plebania (s.), **21.05** Polonica: Jedni i drudzy (film franc.), **22.35** Tak, tak (film pol.-franc.), **0.00** Toast noworoczny, **0.05** Niespotykanie spokojny człowiek (film pol.), **1.05** Noworoczna kolęda, **1.30** Wiadomości, **1.55** Orędzie Noworoczne Prezydenta RP, **2.10** Ogniem i mieczem (s.).

■ ŚRODA 1 STYCZNIA

6.30 Kolędy Kaszubskie, **7.10** Czy Lucyna to dziewczyna? (film pol.), **8.30** Klan (s.), **8.55** Z dziecięcej estrady, **9.25** Pan Kleks w kosmosie (film pol.), **10.30** Kolędy różnych narodów, **10.40** Zemsta Fredry, czyli o naturze humorysty (film pol.), **12.00** Anioł Pański (z Watykanu), Orędzie Ojca Świętego z okazji Światowego Dnia Pokoju, **12.15** Strauss pod batutą J. Maksymiuka, **13.10** Wiadomości, w tym Orędzie Noworoczne Prezydenta RP, **13.30** Polonica: Jedni i drudzy (film franc.), **15.00** Sport 2002, czyli przeżyjmy to jeszcze raz, **16.00** Klan (s.), **16.25** Góral z Toronto (rep.), **17.00** Teleexpress, **17.15** Teatr Telewizji: Dwie blizny, **18.30** Dziennikowa Szopka Noworoczna J. Fedorowicza, **19.15** Dobranocka: Dziewczynka z orzeszka, **19.30** Wiadomości, **20.05** Klan (s.), **20.30** Polonica: Jedni i drudzy (film franc.), **22.00** W 80 minut dookoła świata, czyli Nieznany życiorys Jacka Wójcickiego, **22.45** Misja specjalna (film pol.), **0.30** W 80 minut dookoła świata, czyli Nieznany życiorys Jacka Wójcickiego, **1.15** Dziewczynka z orzeszka (s. anim.), **1.30** Wiadomości, **2.00** Klan (s.), **2.25** Dziennikowa Szopka Noworoczna J. Fedorowicza, **3.10** Sport 2002: Przeżyjmy to jeszcze raz - sportowe wydarzenia roku, **4.10** Pamiętaj o mnie...

■ CZWARTEK 2 STYCZNIA

6.00 Kawa czy herbata, **8.00** Wiadomości, **8.15** Woronicza 17 (s.), **8.30** Złotopolscy (s.), **9.00** Sekrety zdrowia: Sercowe kłopoty, **9.20** Kwadrans na kawę, **9.35** Herbatka u Tadka, **10.25** Podróże kulinarne Roberta Makłowicza: Karnawał ze smakiem, **10.50** Krzyżówka 13-latków, czyli Światowid, **11.15** Indaba (s.), **11.40** Polska znana i mniej znana: Zamki i pałace Śląska - NYSA, **12.00** Wiadomości, **12.15** Krakowianin w Turynie (rep.), **12.45** Kolędy polskie, **13.00** Teatr Telewizji - Złota Setka: Gabriela Zapolska - Moralność pani Dulskie, **15.00** Wiadomości, **15.15** Sekrety zdrowia: Sercowe kłopoty, **15.35** Kwadrans na kawę, **15.50** Zabawki, **16.00** Złotopolscy, **16.30** 30 ton! (lista przebojów), **17.00** Teleexpress, **17.20** Sportowy Express, **17.30** Gość Jedynki, **17.45** Krzyżówka 13-latków, czyli Światowid, **18.10** Indaba (s.), **18.40** Skarbiec (mag.), **19.10** Kolorowe nutki (pr. muz.), **19.15** Dobranocka: Dziwne przygody Koziołka Matołka, **19.30** Wiadomości, **20.15** Złotopolscy(s.), **20.40** Forum polonijne, **21.30** Teatr Telewizji - Złota Setka: Gabriela Zapolska - Moralność pani Dulskiej, **23.30** Forum polonijne, **23.45** Reportaż, **0.00** Monitor Wiadomości, **0.20** Kabaret Dudek, **1.10** Kolorowe nutki, **1.15** Dziwne przygody Koziołka Matołka (s. anim.), **1.30** Wiadomości, **2.10** Złotopolscy (s.), **2.35** Forum polonijne, **3.25** Teatr Telewizji - Złota Setka: Gabriela Zapolska - Moralność pani Dulskiej.

■ PIĄTEK 3 STYCZNIA

6.00 Kawa czy herbata, **8.00** Wiadomości, **8.15** Woronicza 17 (s.), **8.30** Złotopolscy (s.), **9.00** Wehikuł czasu, **9.25** Ptakolub (pr. przyrod.), **9.45** Szansa na sukces, **10.40** Dzieło arcydzieło (mag.), **10.50** Słowa, słówka i półsłówka (dla dzieci), **11.15** Hrabia Kaczula (s. anim.), **11.40** Hity satelity, **12.00** Wiadomości, **12.10** Forum Polonijne, **13.15** Marzenia do spełnienia (s.), **14.00** Gorączka, **14.30** Zielona karta(s.), **15.00** Wiadomości, **15.15** Wehikuł czasu, **15.40** Ptakolub (pr. przyrod.), **16.00** Złotopolscy(s.), **16.25** Nowa Tradycja: Zespół Styło - występ zespołu, **16.35** Dziadek do orzechów (felieton), **16.40** Hity satelity, **17.00** Teleexpress, **17.20** Sportowy Express, **17.25** Gość Jedynki, **17.40** Hrabia Kaczula (s. anim.), **18.00** Szansa na sukces, **19.00** Wieści polonijne, **19.15** Dobranocka: Miś Uszatek, Kulig, **19.30** Wiadomości, **20.15** Złotopolscy(s.), **20.40** Mówi się... (pr. porad.), **21.00** Hity satelity, **21.15** Marzenia do spełnienia(s.), **22.00** Gorączka, **22.35** Zielona karta (s.), **23.00** Porozmawiajmy, **0.00** Monitor Wiadomości, **0.20** Szansa na sukces, **1.20** Miś Uszatek: Kulig (s. anim.), **1.30** Wiadomości, **2.10** Złotopolscy (s.), **2.40** Wieści polonijne, **2.55** Hity satelity, **3.10** Mówi się... (pr. porad.), **3.30** Marzenia do spełnienia (s.), **4.15** Gorączka, **4.50** Zielona karta.

- Ja się nie boję bezrobocia! Po Gwiazdce przekwalifikuję się na Zajączka Wielkanocnego!

TVN 7:

■ SOBOTA 28 GRUDNIA

6.35 Telesklep, **8.05** He-man i władcy wszechświata (s. anim.), **8.30** Wilki morskie (s. anim.), **8.55** Człowiek, który pokonał strach (film USA), **10.30** Łamisłówka (teleturniej), **11.30** Pat i Mike (film USA), **13.10** Zatoka Marlina (s.), **14.05** Pełna chata (s.), **14.30** Tenbit GSM, **15.00** Styl (mag.), **15.30** Czy boisz się ciemności (s.), **16.30** Łamisłówka (teleturniej), **17.20** High Lonesome (film USA), **19.05** Asy wywiadu (s.), **20.00** Pani Soffel (film USA), **22.00** Nieoczekiwany romans (film USA), **23.40** Kosmiczne gody (film USA), **0.55** Mission Hill (s. anim.).

■ NIEDZIELA 29 GRUDNIA

6.35 Telesklep, **8.05** Łowca dusz (s. anim.), **8.30** Wilki morskie (s. anim.), **8.55** Magiczny amulet (s.), **9.45** Tajemnicza wyspa (s.), **10.15** Planeta Wilków (film dok.), **11.00** Zatoka Marlina (s.), **11.50** Hotel Tęcza (film USA), **13.35** Rodziców nie ma w domu (s.), **14.05** Raport TVN 24 (mag.), **14.35** Portret stulecia (s. dok.), **15.30** Zdumiewające zwierzęta (film dok.), **16.25** Asy wywiadu (s.), **17.20** Gwiazdkowy dar (film USA), **19.05** Rodzinny album (s.), **20.00** Dziedzictwo zła (film USA), **21.45** Z Ziemi na Księżyc (s.), **23.00** Co za tydzień (mag.), **23.20** Cosa Nostra (film USA), **1.00** Bądź w domu przed zmrokiem (film USA), **2.50** Mission Hill (s. anim.).

■ PONIEDZIAŁEK 30 GRUDNIA

6.55 Telesklep, **7.10** Wojowniczki z krainy marzeń (s. anim.), **7.35** Yaiba, legendarny Samuraj (s. anim.), **8.00** W niewoli uczuć (s.), **8.50** Daniela i przyjaciele (s.), **9.40** Drew Carey Show (s.), **10.05** Norman w tarapatach (s.), **10.30** Łamisłówka (teleturniej), **11.00** Żar Tropików (s.), **11.55** Przeklęta miłość (s.), **12.40** Telesklep, **14.30** Albert (s. anim.), **14.55** Wojowniczki z krainy marzeń (s. anim.), **15.20** Yaiba, legendarny Samuraj (s. anim.), **15.45** Pełna chata (s.), **16.15** Bajer w Bel-Air (s.), **16.45** Alf (s.), **17.10** Rodzinny album (s.), **18.10** Aktualności, **18.20** Żar Tropików (s.), **19.15** Drew Carey Show (s.), **19.40** Norman w tarapatach (s.), **20.10** Bądź w domu przed zmrokiem (film USA), **22.10** Medicopter 117 (s.), **23.05** Detektyw (s.), **23.35** Prezydent i rodzina (film USA), **1.20** Tenbit GSM, **1.50** Bulwar (film USA), **3.30** Mission Hill (s. anim.), **4.20** Alf (s.).

■ WTOREK 31 GRUDNIA

6.55 Telesklep, **7.10** Wojowniczki z krainy marzeń (s. anim.), **7.35** Yaiba, legendarny Samuraj (s. anim.), **8.00** W niewoli uczuć (s.), **8.50** Daniela i przyjaciele (s.), **9.40** Drew Carey Show (s.), **10.05** Norman w tarapatach (s.), **10.30** Rosja - nowa prawda (film dok.), **11.15** Żar Tropików (s.), **12.05** Przeklęta miłość (s.), **12.50** Telesklep, **14.40** Magiczni wojownicy (s. anim.), **15.05** Wojowniczki z krainy marzeń (s. anim.), **15.30** Yaiba, legendarny Samuraj (s. anim.), **15.50** Pełna chata (s.), **16.20** Bajer w Bel-Air (s.), **16.50** Alf (s.), **17.20** Medicopter 117 (s.), **18.10** Aktualności, **18.20** Żar Tropików (s.), **19.15** Drew Carey Show (s.), **19.40** Norman w tarapatach (s.), **20.10** Błąd ostateczny (film USA), **21.55** Gliniarze na motorach (s.), **22.50** Bulwar (film USA), **0.35** Hotel de Love (film austral.), **2.12** Raport TVN 24 (mag.), **2.45** Pełna chata (s.), **3.10** Bajer w Bel-Air (s.), **3.35** Alf (s.).

■ ŚRODA 1 STYCZNIA

6.30 Telesklep, **8.00** Wojowniczki z krainy marzeń (s. anim.), **8.25** Zagubione dni (film USA), **10.40** Koty nie tańczą (film USA), **13.00** Jednodniowy gwiazdor (film USA), **14.35** Krzemowa dolina nowa gorączka złota (film dok.), **15.20** Chisum (film USA), **17.25** Gliniarze na motorach (s.), **18.15** Błąd ostateczny (film USA), **20.00** Wróg wewnętrzny (film USA), **21.45** Gliniarze (s.), **22.40** Hotel de Love (film austral.), **0.20** Naturalna selekcja (film USA), **2.00** Styl (mag.).

■ CZWARTEK 2 STYCZNIA

6.55 Telesklep, **7.10** Wojowniczki z krainy marzeń (s. anim.), **7.35** Yaiba, legendarny Samuraj (s. anim.), **8.00** W niewoli uczuć (s.), **8.50** Daniela i przyjaciele (s.), **9.40** Pełna chata (s.), **10.05** Alf (s.), **10.30** Łamisłówka (teleturniej), **11.15** Żar Tropików (s.), **12.10** Przeklęta miłość (s.), **12.55** Telesklep, **14.55** Wojowniczki z krainy marzeń (s. anim.), **15.20** Yaiba, legendarny Samuraj (s. anim.), **15.45** Pełna chata (s.), **16.15** Bajer w Bel-Air (s.), **16.45** Alf (s.), **17.15** Gliniarze (s.), **18.10** Aktualności, **18.20** Żar Tropików (s.), **19.15** Drew Carey Show (s.), **19.40** Norman w tarapatach (s.), **20.10** Naturalna selekcja (film USA), **22.00** Pamięć absolutna (s.), **23.00** Tajemnicza śmierć (film USA), **0.40** Nastanie nocy (film USA), **2.15** Bajer w Bel-Air (s.), **2.40** Drew Carey Show (s.), **3.05** Norman w tarapatach (s.).

■ PIĄTEK 3 STYCZNIA

6.55 Telesklep, **7.10** Wojowniczki z krainy marzeń (s.), **7.35** Yaiba, legendarny Samuraj (s. anim.), **8.00** W niewoli uczuć (s.), **8.50** Daniela i przyjaciele (s.), **9.40** Pełna chata (s.), **10.05** Alf (s.), **10.30** Łamisłówka (teleturniej), **11.15** Żar Tropików (s.), **12.10** Przeklęta miłość (s.), **12.55** Telesklep, **14.55** Wojowniczki z krainy marzeń (s. anim.), **15.20** Yaiba, legendarny Samuraj (s. anim.), **15.45** Pełna chata (s.), **16.15** Bajer w Bel-Air (s.), **16.45** Alf (s.), **17.15** Gliniarze (s.), **18.10** Aktualności, **18.20** Żar Tropików (s.), **19.15** Drew Carey Show (s.), **19.40** Norman w tarapatach (s.), **20.10** Błąd ostateczny (film USA), **21.55** Gliniarze na motorach (s.), **22.50** Bulwar (film USA), **0.35** Hotel de Love (film austral.), **2.12** Raport TVN 24 (mag.), **2.45** Pełna chata (s.), **3.10** Bajer w Bel-Air (s.), **3.35** Alf (s.).

TV POLSAT 2:

■ SOBOTA 28 GRUDNIA

7.30 Piłkarski salon, **8.30** Acid Drinkers (koncert), **9.00** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **10.00** Hitmania, **11.00** Szczęśliwa 8 (s.), **12.00** Strefa P., **12.30** Klambury - telezabawa, **13.00** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **14.00** Bumerang (pr. public.), **14.25** Cała Polska czyta dzieciom, **14.30** Hugo (dla całej rodziny), **15.00** Muzykogranie, **15.55** Bractwo Orła Białego (s.), **16.05** Cała Polska czyta dzieciom, **16.10** Informacje, **16.30** V-max (mag.), **17.00** Kinomaniak (mag.), **17.30** Komicy występują w Polsacie, **17.45** Dziennik, **18.00** Na każdy temat (talk show), **19.00** Smakosze i rozkosze (s.), **19.15** Informacje, **19.30** Świat według Kiepskich (s.), **20.00** Zerwane więzi (talk show), **20.45** Komicy występują w Polsacie, **21.00** Graczykowie (s.), **21.30** Adam i Ewa (s.), **22.20** TV Market, **22.35** Fundacja Polsat, **23.00** Kinomaniak (mag.), **23.30** V-max (mag.), **0.00** Rodzina zastępcza (s.), **0.30** Na każdy temat, **1.30** Informacje, **2.00** Promenada sukcesu, **2.45** Graczykowie (s.), **3.10** Świat według Kiepskich (s.), **3.35** Zerwane więzi (talk show), **4.30** Samo życie (s.), **5.00** Adam i Ewa (s.), **6.00** Kalejdoskop, **6.30** Rodzina zastępcza (s.), **7.00** Bumerang (pr. public.).

■ NIEDZIELA 29 GRUDNIA

7.30 Muzyka polska, **8.30** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **9.20** Muzyka polska, **10.20** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **11.00** Muzyczne rozmaitości, **12.25** Cała Polska czyta dzieciom, **12.30** Kalambury (telezabawa), **13.00** Piłkarski salon, **14.00** Magazyn katolicki, **14.30** 4x4 (mag.), **14.55** Cała Polska czyta dzieciom, **15.00** Hugo (dla całej rodziny), **15.35** Raz, dwa, trzy (mag.), **16.10** Informacje, **16.30** Kinomaniak (mag.), **16.55** Cała Polska czyta dzieciom, **17.00** 1,2,3 - Śpiewaj Ty! (dla dzieci), **17.30** Komicy występują w Polsacie, **17.45** Dziennik, **18.00** Na każdy temat, **19.00** TV Market, **19.15** Informacje, **19.35** Bractwo Orła Białego (s.), **19.45** Cała Polska czyta dzieciom, **19.50** Smakosze i rozkosze (s.), **20.05** Promenada sukcesu, **20.45** Afficionado (pr. muz.), **21.15** Obieżyświat (rep.), **21.45** Adam i Ewa (s.), **23.00** Strefa P., **23.55** Cała Polska czyta dzieciom, **23.25** 1,2,3 - Śpiewaj Ty! (dla dzieci), **0.00** V-max (mag.), **0.30** Fundacja Polsat, **0.45** Komicy występują w Polsacie, **1.00** Informacje, **1.20** Na każdy temat, **2.15** VIP (wydarzenia i plotki), **2.45** Promenada sukcesu, **3.30** Afficionado (pr. muz.), **3.55** Obieżyświat (rep.), **4.25** Adam i Ewa (s.), **5.35** Strefa P., **6.05** Zerwane więzi (talk show), **6.50** 4x4 (mag.).

■ PONIEDZIAŁEK 30 GRUDNIA

7.20 Muzyka polska, **8.20** Piosenka na życzenie, **9.20** Twój lekarz (mag.), **9.35** Wystarczy chcieć (mag.), **9.50** Muzyczny Relax, **11.50** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **12.40** Komicy występują w Polsacie, **12.55** TV Market, **13.10** Na każdy temat, **14.05** Dyżurny satyryk kraju, **14.30** Szkoła przetrwania (dla dzieci), **15.00** TV Market, **15.15** Kalambury (telezabawa), **15.45** TV Market, **16.10** Informacje, **16.30** Afficionado (pr. muz.), **16.55** Cała Polska czyta dzieciom, **17.00** 1,2,3 - Śpiewaj Ty! (dla dzieci), **17.30** Hot Chat, **17.45** Dziennik, **18.00** Bractwo Orła Białego (s.), **18.15** Smakosze i rozkosze (s.), **18.30** Afficionado (pr. muz.), **19.00** TV Market, **19.15** Pasmo informacyjne, **19.40** Świat według Kiepskich (s.), **20.05** VIP (wydarzenia i plotki), **20.35** Graczykowie (s.), **21.00** Serial, **21.30** Hot Chat, **21.50** Dziennik, **22.05** Hot Chat, **22.20** Smakosze i rozkosze (s.), **22.35** Serial, **23.10** Informacje, biznes informacje, **23.30** Puls - biznes i giełda, **23.40** Graffiti, **23.50** Graczykowie (s.), **0.15** Rodzina zastępcza (s.), **0.45** Afficionado (pr. muz.), **1.15** Pasmo informacyjne, **1.30** Obieżyświat (rep.), **2.15** TV Market, **2.30** Samo życie (s.), **3.00** Świat według Kiepskich (s.), **3.30** Dziennik, **3.45** Hot Chat, **4.00** Serial, **4.30** Blender s (koncert), **5.00** VIP (wydarzenia i plotki), **5.30** Obieżyświat (rep.).

■ ŚRODA 1 STYCZNIA

6.30 Hitmania, **7.30** Piosenka na życzenie, **8.30** Magazyn sportowy, **9.15** 4x4 (mag.), **9.45** Perfect (koncert), **10.15** Muzyczny relax, **11.15** Muzyczne rozmaitości, **12.15** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **13.05** Na każdy temat, **14.00** Dyżurny satyryk kraju, **14.25** Cała Polska czyta dzieciom, **14.30** Szkoła przetrwania (dla dzieci), **14.25** Cała Polska czyta dzieciom, **15.00** Bractwo Orła Białego (s.), **15.15** Smakosze i rozkosze (s.), **15.30** Kalambury (telezabawa), **16.10** Muzyka polska, **16.30** Lady Punk (koncert), **17.00** Bumerang (pr. public.), **17.30** Kukiz&Piersi - koncert, **18.00** Świat według Kiepskich (s.), **18.30** Budka Suflera (koncert), **19.20** Pasmo informacyjne, **19.40** Rodzina zastępcza (s.), **20.05** VIP (wydarzenia i plotki), **20.35** Kalejdoskop, **21.00** Serial, **21.30** Skawalker (koncert), **22.15** Komicy występują w Polsacie, **22.30** Serial, **23.00** Świat według Kiepskich (s.), **23.30** Szwagierkolaska (koncert), **0.00** Pasmo informacyjne, **0.30** Rodzina zastępcza (s.), **1.00** 4x4 (mag.), **1.30** Magazyn sportowy, **2.15** Muzyka polska, **2.30** Samo życie (s.), **3.00** Graczykowie (s.), **4.30** Serial, **5.00** Na każdy temat, **6.00** VIP (wydarzenia i plotki), **6.30** Obieżyświat (rep.), **6.55** Komicy występują w Polsacie.

■ CZWARTEK 2 STYCZNIA

7.10 Muzyka polska, **8.05** Piosenka na życzenie, **9.30** Kinomaniak (mag.), **10.00** Muzyczny relax, **11.00** Szczęśliwa 8 (s.), **12.00** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **12.50** Komicy występują w Polsacie, **13.05** Magazyn katolicki, **13.30** Kalejdoskop, **14.00** Dyżurny satyryk kraju, **14.25** Cała Polska czyta dzieciom, **14.30** Szkoła przetrwania (dla dzieci), **14.55** Cała Polska czyta dzieciom, **15.00** Hugo (dla całej rodziny), **15.30** Kalambury (telezabawa), **15.55** Fundacja Polsat, **16.10** Informacje, **16.30** Afficionado (pr. muz.), **17.00** Twój lekarz (mag.), **17.30** Hot Chat, **17.45** Dziennik, **18.00** Graczykowie (s.), **18.30** Afficionado (pr. muz.), **19.15** Pasmo informacyjne, **19.35** Cała Polska czyta dzieciom, **19.40** Bractwo Orła Białego (s.), **19.50** Smakosze i rozkosze (s.), **20.05** VIP (wydarzenia i plotki), **20.35** Obieżyświat (rep.), **21.00** Serial, **21.30** Muzyka polska, **21.50** Dziennik, **22.00** Hot Chat, **22.15** Komicy występują w Polsacie, **22.30** Serial, **23.15** Informacje, biznes informacje, **23.35** Graffiti, **23.45** Świat według Kiepskich (s.), **0.10** Graczykowie (s.), **0.35** Afficionado (pr. muz.), **1.00** Pasmo informacyjne, **1.30** Obieżyświat (rep.), **2.00** Magazyn katolicki, **2.30** Piłkarski salon, **3.30** Muzyka polska, **4.00** Serial, **4.30** Samo życie (s.), **5.00** Twój lekarz (mag.), **5.15** Wystarczy chcieć, **5.30** Bumerang (pr. public.).

■ PIĄTEK 3 STYCZNIA

7.10 Muzyka polska, **8.10** Komicy występują w Polsacie, **8.30** Piosenka na życzenie, **9.30** VIP (wydarzenia i plotki), **10.00** Muzyczny relax, **11.00** Muzyczne rozmaitości, **12.00** Najzabawniejsze zwierzęta świata (pr. rozryw.), **12.50** Komicy występują w Polsacie, **13.05** Magazyn sportowy, **14.00** Dyżurny satyryk kraju, **14.25** Cała Polska czyta dzieciom, **14.30** Szkoła przetrwania (dla dzieci), **14.55** Cała Polska czyta dzieciom, **15.00** Hugo (dla całej rodziny), **15.30** Kalambury (telezabawa), **16.10** Informacje, **16.30** Afficionado (pr. muz.), **17.00** 4x4 (mag.), **17.30** Hot Chat, **17.45** Dziennik, **18.00** Rodzina zastępcza (s.), **18.30** Afficionado (pr. muz.), **19.00** TV Market, **19.15** Pasmo informacyjne, **19.40** Obieżyświat (rep.), **20.05** VIP (wydarzenia i plotki), **20.35** Świat według Kiepskich (s.), **21.00** Serial, **21.25** Cała Polska czyta dzieciom, **21.30** Bractwo Orła Białego (s.), **21.50** Dziennik, **22.05** Hot Chat, **22.20** Smakosze i rozkosze (s.), **22.35** Serial, **23.10** Informacje, biznes informacje, **23.30** Puls - biznes i giełda, **23.40** Graffiti, **23.50** Graczykowie (s.), **0.15** Rodzina zastępcza (s.), **0.45** Afficionado (pr. muz.), **1.15** Pasmo informacyjne, **1.30** Obieżyświat (rep.), **2.15** TV Market, **2.30** Samo życie (s.), **3.00** Świat według Kiepskich (s.), **3.30** Dziennik, **3.45** Hot Chat, **4.00** Serial, **4.30** Blender s (koncert), **5.00** VIP (wydarzenia i plotki), **5.30** Obieżyświat (rep.).

Telewizja zastrzega sobie prawo zmian w programie.